

Comisia
Europeană

Gestionarea siturilor Natura 2000

Dispozițiile articolului 6
din Directiva 92/43/CEE
(Directiva Habitate)

Comunicarea Comisiei C(2018) 7621 final, Bruxelles, 21.11.2018

Gestionarea siturilor Natura 2000 - Dispozițiile articolului 6 din Directiva 92/43/CEE (Directiva Habitate)

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1548663172672&uri=CELEX:52019XC0125\(07\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1548663172672&uri=CELEX:52019XC0125(07))

Nici [Banca Centrală Europeană/organul/agenția] și nici orice alte persoane care acționează în numele [Băncii/organului/agenției] nu sunt responsabile pentru modul în care ar putea fi utilizate informațiile oferite în continuare.

Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2019

© [Banca Centrală Europeană/organul/agenția/Comunitatea Europeană a Energiei Atomice], [anul]

Reproducerea textului este autorizată cu condiția menționării sursei.

Pentru orice utilizare sau reproducere a fotografiilor sau a altor materiale care nu se află sub dreptul de autor al [BCE/organului/agenției/Euratom], trebuie să se solicite direct permisiunea deținătorilor drepturilor de autor.

Print	ISBN 978-92-79-98593-5	doi:10.2779/55708	KH-06-18-414-RO-C
PDF	ISBN 978-92-79-98575-1	doi:10.2779/549169	KH-06-18-414-RO-N

Contactați UE

În persoană

În întreaga Uniune Europeană există sute de centre de informare Europe Direct. Puteți găsi adresa centrului cel mai apropiat de dumneavoastră la: https://europa.eu/european-union/contact_ro

La telefon sau prin e-mail

Europe Direct este un serviciu care vă oferă răspunsuri la întrebările privind Uniunea Europeană. Puteți accesa acest serviciu:

- apelând numărul gratuit 00 800 6 7 8 9 10 11 (unii operatori pot taxa aceste apeluri);
- apelând numărul standard: +32 22999696; sau
- prin e-mail, la: https://europa.eu/european-union/contact_ro

Găsiți informații despre UE

Online

Informații despre Uniunea Europeană în toate limbile oficiale ale UE sunt disponibile pe site-ul Europa, la: https://europa.eu/european-union/index_ro

Publicații ale UE

Puteți descărca sau comanda publicații ale UE gratuite și contra cost la adresa: <https://publications.europa.eu/ro/publications>. Mai multe exemplare ale publicațiilor gratuite pot fi obținute contactând Europe Direct sau centrul dumneavoastră local de informare (a se vedea https://europa.eu/european-union/contact_ro).

Dreptul UE și documente conexe

Pentru accesul la informații juridice din UE, inclusiv la ansamblul legislației UE începând din 1952 în toate versiunile lingvistice oficiale, accesați site-ul EUR-Lex, la: <http://eur-lex.europa.eu>

Datele deschise ale UE

Portalul de date deschise al UE (<http://data.europa.eu/euodp/ro>) oferă acces la seturi de date din UE. Datele pot fi descărcate și reutilizate gratuit, atât în scopuri comerciale, cât și necomerciale.

Gestionarea siturilor Natura 2000

Dispozițiile articolului 6
din Directiva 92/43/CEE
(Directiva Habitatare)

Cuprins

Cuvânt înainte	5
1. Introducere	7
1.1. Locul în cadrul sistemului general prevăzut de Directiva Habitate și în cel prevăzut de Directiva Păsări, precum și într-un context mai larg.....	7
1.2. Relația cu capitolul „Protecția speciilor”.....	9
1.3. Transpunerea articolului 6 în dreptul intern: obligația de transpunere.....	10
1.4. Data de aplicare a articolului 6: de la ce dată se aplică obligațiile prevăzute la articolul 6?.....	10
1.4.1. Ariile de protecție specială clasificate în temeiul Directivei Păsări.....	11
1.4.2. Siturile clasificate în temeiul Directivei Habitate.....	12
2. Articolul 6 Alineatul (1)	15
2.1. Text.....	15
2.2. Domeniul de aplicare.....	15
2.3. Care ar trebui să fie conținutul „măsurilor de conservare necesare”?.....	16
2.3.1. Stabilirea obiectivelor de conservare la nivel de sit.....	16
2.3.2. Stabilirea măsurilor de conservare necesare.....	18
2.3.3. Necesitățile ecologice.....	20
2.4. Ce formă pot lua măsurile de conservare necesare?.....	21
2.4.1. Planurile de gestionare.....	21
2.4.2. Acte administrative sau clauze contractuale.....	22
3. Articolul 6 Alineatul (2)	25
3.1. Text.....	25
3.2. Domeniul de aplicare.....	25
3.3. Ce înseamnă „iau măsurile necesare pentru a evita...”?.....	27
3.4. Diferă punerea în aplicare în ceea ce privește deteriorarea și perturbarea?.....	28
3.5. Indicatorii de deteriorare și de perturbare.....	29
3.5.1. Deteriorarea tipurilor de habitate și a habitatelor speciilor.....	29
3.5.2. Perturbările speciilor.....	30
4. Articolul 6 Alineatul (3)	33
4.1. Text.....	33
4.2. Domeniul de aplicare.....	33
4.3. Relația dintre articolul 6 alineatul (2) și articolul 6 alineatul (3).....	34
4.4. Ce se înțelege prin „plan sau proiect care nu are o legătură directă cu sau nu este necesar pentru gestionarea sitului”?.....	35

4.4.1. Proiect.....	36
4.4.2. Plan.....	37
4.4.3. Nu sunt direct legate de gestionare sau nu sunt necesare pentru aceasta.....	38
4.5. Cum se determină dacă un plan sau un proiect „ar putea afecta în mod semnificativ” un sit, „per se sau în combinație cu alte planuri sau proiecte”?	39
4.5.1. Ar putea avea.....	39
4.5.2. Efecte semnificative	41
4.5.3. ... per se sau în combinație cu alte planuri sau proiecte	41
4.6. Ce se înțelege prin „evaluarea corespunzătoare a implicațiilor pe care le are asupra sitului, în vederea atingerii obiectivelor de conservare a sitului”?	43
4.6.1. Ce se înțelege prin „evaluare corespunzătoare”?	43
4.6.2. Conținutul evaluării corespunzătoare	45
4.6.3. ... având în vedere obiectivele de conservare a sitului.....	46
4.6.4. Conceptul de „integritatea sitului”	47
4.6.5. Evaluarea implicațiilor pentru sit	48
4.6.6. Luarea în considerare a unor măsuri adecvate de atenuare pentru a evita sau a reduce impactul	49
4.7. Luarea deciziilor	51
4.7.1. „Autoritățile naționale competente”	51
4.7.2. Când este necesar să se consulte opinia publică?	51
4.7.3. Luarea unei decizii pe baza evaluării corespunzătoare	52
5. Articolul 6 Alineatul (4)	53
5.1. Text	53
5.2. Domeniul de aplicare.....	53
5.3. Considerații inițiale	55
5.3.1. Examinarea soluțiilor alternative	55
5.3.2. Examinarea motivelor cruciale de interes public major	55
5.4. Adoptarea de măsuri compensatorii.....	57
5.4.1. Ce se înțelege prin „măsuri compensatorii” și când ar trebui avute în vedere acestea?	57
5.4.2. „Coerența globală” a rețelei Natura 2000.....	59
5.4.3. Obiectivul și conținutul general al măsurilor compensatorii	61
5.4.4. Elementele-cheie care trebuie luate în considerare în cadrul măsurilor compensatorii.....	62
5.5. Criterii pentru elaborarea de măsuri compensatorii	63
5.5.1. Compensare specifică.....	63
5.5.2. Compensare efectivă.....	63
5.5.3. Fezabilitatea tehnică.....	64

5.5.4. Amploarea compensării.....	64	
5.5.5. Localizarea măsurilor compensatorii.....	65	
5.5.6. Calendarul compensării.....	66	
5.5.7. Punerea în aplicare pe termen lung.....	66	
5.6. Cine suportă costurile măsurilor compensatorii?.....	67	
5.7. Informarea comisiei cu privire la măsurile compensatorii.....	67	
5.8. Ce se ÎntÂmplÂ cu siturile care găzduiesc habitate și/sau specii prioritare?.....	68	
5.8.1. Siturile în cauză.....	68	
5.8.2. Conceptele de „sănătate umană”, „siguranță publică” și „efecte benefice de importanță majoră asupra mediului”.....	69	
5.8.3. Adoptarea avizului Comisiei și consecințele acestuia.....	70	
Anexa I	Compararea procedurilor în cadrul evaluării corespunzătoare (AA), al evaluării impactului asupra mediului (EIA) și al evaluării strategice de mediu (SEA).....	71
Anexa II	Examinarea planurilor și proiectelor care afectează siturile Natura 2000 sites.....	74
Anexa III	Formular pentru transmiterea de informații către Comisia Europeană în conformitate cu articolul 6 alineatul (4).....	75

Cuvânt înainte

SCOPUL ȘI NATURA PREZENTULUI DOCUMENT

Articolul 6 din Directiva Habitate (92/43/CEE) joacă un rol esențial în gestionarea siturilor care alcătuiesc rețeaua Natura 2000. În spiritul integrării, acesta indică diversele sarcini implicate, astfel încât interesele de conservare a naturii aferente siturilor să fie protejate.

Prezentul document are scopul de a oferi statelor membre orientări privind interpretarea anumitor concepte-cheie utilizate în cadrul articolului 6 din Directiva Habitate.

În cadrul Planului de acțiune pentru natură, cetățeni și economie¹, Comisia s-a angajat să „*actualizeze documentul orientativ interpretativ cu privire la dispozițiile articolului 6 din Directiva Habitate privind conservarea și gestionarea siturilor Natura 2000*”. Prin urmare, prezentul document înlocuiește versiunea originală a acestui document, care a fost publicată în aprilie 2000².

Prezenta actualizare include vasta serie de decizii care au fost emise de Curtea de Justiție a UE de-a lungul anilor cu privire la articolul³. Aceasta se bazează, de asemenea, pe o serie de note ale Comisiei care abordează gestionarea siturilor Natura 2000, precum și pe alte documente de orientare relevante ale Comisiei cu privire la articolul 6, care ar trebui citite împreună cu prezentul document⁴.

Principalii destinatari ai documentului sunt autoritățile statelor membre. Cu toate acestea, se preconizează că acesta va facilita, de asemenea, înțelegerea modalităților de aplicare a Directivei Habitate în rândul tuturor celor care participă la gestionarea siturilor Natura 2000 și la procedura de autorizare în temeiul articolului 6.

Documentul a fost elaborat în urma consultărilor cu autoritățile de protecție a naturii din statele membre și cu părțile interesate. Acesta este destinat să sprijine autoritățile statelor membre, precum și orice persoană implicată în gestionarea siturilor Natura 2000 și în procedura de autorizare în temeiul articolului 6 din Directiva Habitate. Numai Curtea de Justiție a Uniunii Europene are competența de a formula interpretări obligatorii ale dreptului Uniunii.

Interpretările furnizate de Comisie nu pot depăși directiva. Acest lucru este valabil, în special, pentru Directiva Habitate, întrucât aceasta stabilește principiul subsidiarității și, ca atare, oferă statelor membre o mare marjă de manevră pentru punerea în practică a măsurilor specifice legate de diferitele situri din cadrul rețelei Natura 2000. În orice caz, statele membre au libertatea de a alege modul în care doresc să pună în aplicare măsurile practice, cu condiția ca acestea din urmă să atingă rezultatele prevăzute în directivă.

Oricât ar fi de interpretativ, acest document nu este destinat să ofere răspunsuri absolute la întrebări specifice sitului. Aceste aspecte ar trebui tratate de la caz la caz, ținând cont de orientările furnizate în prezentul document.

¹ http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/action_plan/communication_en.pdf

² „Gestionarea siturilor Natura 2000” – Dispozițiile articolului 6 din Directiva 92/43/CEE (Directiva „Habitat”), Comunitățile Europene, 2000 – ISBN 92-828-9048.

³ O compilație a celor mai relevante cazuri cu privire la articolul 6 este disponibilă la adresa: http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/caselaw/index_en.htm

⁴ Notele Comisiei cu privire la desemnarea ariilor speciale de conservare (ASC), de stabilire a obiectivelor de conservare pentru siturile Natura 2000; de stabilire a unor măsuri de conservare pentru siturile Natura 2000. Documentele de orientare ale Comisiei privind aplicarea articolului 6 în diferite sectoare Disponibile la adresa: http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm

STRUCTURA DOCUMENTULUI

După o notă introductivă privind conținutul și logica de ansamblu a articolului 6, urmează o prezentare detaliată a fiecărui alineat [articolul 6 alineatul (1), articolul 6 alineatul (2), articolul 6 alineatul (3) și articolul 6 alineatul (4)] conform aceleiași structuri generale. Aceasta presupune o introducere privind alineatul și domeniul său de aplicare și, ulterior, discutarea principalelor concepte și aspecte evidențiate, pe baza cunoștințelor Comisiei, a jurisprudenței existente a Curții de Justiție a UE și a altor acte legislative ale UE, după caz.

Pentru a permite lectura rapidă a concluziilor relevante, principalele puncte care decurg din analizele Comisiei sunt rezumate (cu caractere aldine) la sfârșitul fiecărei secțiuni.

1. Introducere

Articolul 6 în context

1.1. LOCUL ÎN CADRUL SISTEMULUI GENERAL PREVĂZUT DE DIRECTIVA HABITATE ȘI ÎN CEL PREVĂZUT DE DIRECTIVA PĂSĂRI, PRECUM ȘI ÎNTR-UN CONȚEXT MAI LARG

Înainte de a aborda în detaliu articolul 6, este util să se reamintească locul acestuia în cadrul sistemului general prevăzut de Directiva 92/43/CEE⁵ (denumită în continuare „Directiva Habitate”), precum și în cel prevăzut de Directiva 2009/147/CE⁶ (denumită în continuare „Directiva Păsări”) și relația sa cu un context juridic mai amplu.

Primul capitol din Directiva Habitate, care cuprinde articolele 1 și 2, se intitulează „Definiții”. Acesta stabilește scopul directivei, care este *„să contribuie la menținerea biodiversității prin conservarea habitatelor naturale și a speciilor de floră și faună sălbatică de pe teritoriul statelor membre în care se aplică tratatul”*⁷. Acesta oferă, de asemenea, o orientare generală pentru punerea în aplicare a directivei, referindu-se la necesitatea ca toate măsurile luate în temeiul acesteia să fie concepute pentru a menține sau a readuce anumite habitate și specii *„la un stadiu corespunzător”*⁸ și, în același timp, făcând referire la necesitatea ca măsurile luate în temeiul directivei *„să țină seama de condițiile economice, sociale și culturale, precum și de caracteristicile regionale și locale”*⁹.

Principalele cerințe specifice din Directiva Habitate sunt grupate în cele două capitole ulterioare. Primul se intitulează „Conservarea habitatelor naturale și a habitatelor speciilor” și cuprinde articolele 3–11. Cel de al doilea se intitulează „Protecția speciilor” și cuprinde articolele 12–16.

Capitolul „Conservarea habitatelor naturale și a habitatelor speciilor” abordează stabilirea și conservarea siturilor desemnate pentru tipurile de habitate și speciile de interes comunitar enumerate în anexele I și II la directivă. Aceste situri, împreună cu siturile clasificate în temeiul Directivei Păsări, formează rețeaua Natura 2000 [articolul 3 alineatul (1)]. În cadrul acestui capitol, articolul 6 conține dispoziții care reglementează conservarea și gestionarea siturilor Natura 2000. În acest context, articolul 6 este unul dintre cele mai importante dintre cele 24 de articole ale directivei, fiind cel care determină cea mai mare parte a relației dintre conservare și alte activități socio-economice.

Articolul cuprinde trei seturi principale de dispoziții. Articolul 6 alineatul (1) se referă la stabilirea măsurilor de conservare necesare și se concentrează asupra unor măsuri pozitive și proactive pentru a menține sau a readuce habitatele naturale și populațiile de faună și floră sălbatică la un stadiu corespunzător. Articolul 6 alineatul (2) prevede evitarea deteriorării habitatelor și a perturbării semnificative speciilor.

5 JO L 206, 22.7. 92, p. 7.

6 JO L 27, 26.1.2010, p. 7, directivă de abrogare a Directivei 79/409/CEE.

7 Articolul 2 alineatul (1).

8 Articolul 2 alineatul (2). Termenul „stadiu corespunzător de conservare” este definit la articolul 1 literele (e) și (i) și se referă la stadiul de conservare a speciilor sau a tipurilor de habitate de interes comunitar în aria lor de extindere naturală din cadrul UE.

9 Articolul 2 alineatul (3).

Prin urmare, accentul este plasat pe prevenire. Articolul 6 alineatele (3) și (4) stabilește o serie de garanții procedurale și de fond vizând planurile și proiectele care pot avea un efect semnificativ asupra unui sit Natura 2000.

În cadrul acestei structuri, se poate observa că există o distincție între articolul 6 alineatele (1) și (2), care definesc un regim general, și articolul 6 alineatele (3) și (4), care definesc o procedură aplicabilă unor circumstanțe specifice.

La nivel general, dispozițiile articolului 6 reflectă abordarea generală stabilită la articolul 2 și în considerentele directivei. Aceasta implică necesitatea de a promova biodiversitatea prin menținerea sau readucerea anumitor habitate și specii la „un stadiu corespunzător de conservare” în aria lor de răspândire naturală din cadrul UE, luând în considerare în același timp cerințele economice, sociale, culturale și regionale, ca mijloc de realizare a unei dezvoltări durabile.

În afară de locul articolului 6 în cadrul sistemului general prevăzut de Directiva Habitate, este relevant, de asemenea, să se menționeze relația acestuia cu sistemul prevăzut de Directiva Păsări:

- În primul rând, sistemul prevăzut de Directiva Păsări este comparabil în general cu cel prevăzut de Directiva Habitate. În special, capitolul „Conservarea habitatelor naturale și a habitatelor speciilor” din Directiva Habitate este analog cu articolele 3 și 4 din Directiva Păsări.
- În al doilea rând, a existat un grad important de fuziune între sistemele prevăzute de cele două directive. În primul rând, ariile de protecție specială (APS) clasificate în temeiul Directivei Păsări sunt, în prezent, parte integrantă din rețeaua Natura 2000¹⁰. În al doilea rând, dispozițiile articolului 6 alineatele (2), (3) și (4) din Directiva Habitate au fost extinse la APC¹¹.

De asemenea, articolul 6 trebuie luat în considerare în cadrul mai larg al politicii UE privind biodiversitatea¹² și este esențial pentru îndeplinirea obiectivelor sale. Punerea în aplicare a articolului 6 poate beneficia, de asemenea, de alte acțiuni întreprinse în acest context. În special, activitățile întreprinse pentru a evalua starea ecosistemelor în cadrul proiectului „Cartografierea și evaluarea ecosistemelor și a serviciilor acestora” (MAES)¹³ oferă orientări relevante și utile, inclusiv sectoriale, în ceea ce privește abordarea unor aspecte precum măsurarea și evaluarea stării tipurilor de ecosisteme care corespund tipurilor generale de habitate clasificate în temeiul Directivei Habitate; măsurarea presiunii asupra ecosistemelor; cuantificarea cerințelor ecologice, precum și deteriorarea și integritatea ecologică a siturilor.

Într-un context mai larg – cel al Tratatului privind Uniunea Europeană – articolul 6 poate fi considerat drept un cadru esențial pentru aplicarea principiului integrării, întrucât acesta încurajează statele membre să gestioneze în mod durabil siturile Natura 2000 și stabilește limitele activităților care pot avea un impact negativ asupra ariilor protejate, permițând în același timp unele derogări în anumite circumstanțe. Măsurile prevăzute la articolul 6 pot, de asemenea, să beneficieze de sinergii cu alte politici de mediu relevante ale UE, cum ar fi cele privind apa, mediul marin sau pescuitul.

¹⁰ Articolul 3 alineatul (1) din Directiva Habitate prevede că „rețeaua Natura 2000 include ariile de protecție specială clasificate de statele membre în temeiul Directivei 79/409/CEE”.

¹¹ Articolul 7 din Directiva Habitate.

¹² Comunicare a Comisiei: Asigurarea noastră de viață, capitalul nostru natural: o strategie a UE în domeniul biodiversității pentru 2020 (COM(2011) 244)

¹³ http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/ecosystem_assessment/index_en.htm

Măsurile prevăzute la articolul 6 din Directiva Habitate pot necesita adoptarea de măsuri care intră sub incidența politicii comune în domeniul pescuitului [Regulamentul (UE) nr. 1380/2013]. În special, s-ar putea aplica dispozițiile articolului 11 din PCP cu privire la măsurile de conservare necesare pentru respectarea obligațiilor care decurg din legislația Uniunii în domeniul mediului; aceste dispoziții sunt clarificate în Documentul de lucru al serviciilor Comisiei privind stabilirea unor măsuri de conservare în conformitate cu politica comună în domeniul pescuitului pentru siturile Natura 2000 și în sensul Directivei-cadru privind strategia pentru mediul marin [SWD(2018) 288 final]. Comisia a adoptat deja mai multe acte delegate în temeiul articolului 11 din PCP (disponibil la adresa https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/fishing_rules_ro).

Într-un context internațional, articolul 6 contribuie la realizarea obiectivelor convențiilor internaționale relevante privind conservarea naturii, cum ar fi Convenția de la Berna¹⁴ și Convenția privind diversitatea biologică¹⁵, creând în același timp un cadru mai detaliat pentru conservarea și protecția siturilor decât cel oferit de fiecare dintre aceste convenții în parte.

Articolul 6 este o parte esențială a capitolului din Directiva Habitate intitulat „Conservarea habitatelor naturale și a habitatelor speciilor”. Acesta asigură cadrul pentru conservarea și protecția siturilor și include cerințe proactive, de prevenire și procedurale. Acesta vizează ariile de protecție specială clasificate în temeiul Directivei Păsări, precum și siturile desemnate în temeiul Directivei Habitate. Cadrul este un mijloc esențial de sprijinire a obiectivelor generale ale celor două directive și de realizare a obiectivelor politicii UE privind biodiversitatea, precum și a principiului integrării mediului în alte politici ale UE și, în ultimă instanță, a dezvoltării durabile.

1.2. RELAȚIA CU CAPITOLUL „PROTECȚIA SPECIILOR”

Astfel cum s-a menționat mai sus, capitolul din Directiva Habitate intitulat „Protecția speciilor” cuprinde articolele 12–16 și se referă la speciile de plante și animale strict protejate care sunt enumerate în anexa IV la directivă¹⁶, precum și la cele care au nevoie de măsuri speciale de gestionare, astfel cum sunt enumerate în anexa V.

Articolele 12, 13 și 14 se referă la anumite specii de plante și animale care pot figura, de asemenea, în anexa II la directivă și care beneficiază, de asemenea, de dispozițiile articolului 6 în cadrul siturilor Natura 2000 care le găzduiesc¹⁷. În consecință, o activitate poate, în același timp, să intre în domeniul de aplicare a ambelor capitole.

*De exemplu, distrugerea unui loc de odihnă al ursului brun, *Ursus arctos*, poate contraveni interdicției prevăzute la articolul 12 alineatul (1) litera (d) și, în același timp, contravine articolului 6 dacă locul de odihnă este în cadrul unui sit Natura 2000 desemnat pentru specia în cauză.*

14 Decizia 82/72/CEE a Consiliului din 3 decembrie 1981 privind încheierea Convenției privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa (JO L 38, 10.2.1982, p. 1).

15 Decizia 93/626/CEE a Consiliului din 25 octombrie 1993 privind încheierea Convenției privind diversitatea biologică (JO L 309, 13.12.1993, p. 1).

16 Detalii suplimentare privind relația dintre dispozițiile referitoare la specii și dispozițiile privind protecția siturilor prevăzute în Directiva Habitate pot fi consultate în orientările Comisiei privind protecția strictă a speciilor de interes comunitar. http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/guidance/index_en.htm

17 Dispozițiile privind protecția speciilor din Directiva Habitate se aplică anumitor specii de interes comunitar, dar nu și tipurilor de habitat de interes pentru Comunitate. Acestea din urmă beneficiază doar de dispozițiile din capitolul „Conservarea habitatelor naturale și a habitatelor speciilor” (articolele 3–11), ceea ce înseamnă, de asemenea, că apariția acestora în afara rețelei Natura 2000 nu beneficiază de nicio protecție în temeiul Directivei Habitate.

Deși acest fapt pare să conducă la duplicare, trebuie menționate următoarele aspecte:

- În primul rând, anumite specii de plante sau animale care fac obiectul articolelor 12, 13 și 14 nu figurează în anexa II. Prin urmare, acestea nu beneficiază în mod direct de pe urma conservării și protecției siturilor în cadrul rețelei Natura 2000.
- În al doilea rând, în ceea ce privește speciile vulnerabile, cum ar fi carnivorele mari care beneficiază atât de capitolul privind conservarea habitatelor naturale și a habitatelor speciilor, cât și de capitolul privind protecția speciilor, protecția acordată acestora prin articolul 6 se limitează la siturile din cadrul rețelei Natura 2000, în timp ce protecția conferită de capitolul privind protecția speciilor nu se limitează la situri. Prin urmare, articolul 6 se referă la conservarea și protecția siturilor desemnate pentru speciile din cadrul rețelei Natura 2000, în timp ce capitolul privind protejarea speciilor vizează speciile în toată aria lor de extindere naturală din cadrul UE (inclusiv în zone specifice din afara rețelei Natura 2000 unde apar speciile respective, în special siturile de reproducere și locurile de odihnă pentru aceste animale).

Deși anumite specii de plante și animale beneficiază atât de capitolul privind conservarea habitatelor naturale și a habitatelor speciilor, cât și de capitolul privind protejarea speciilor, domeniul de aplicare și natura dispozițiilor relevante sunt diferite.

1.3. TRANSPUNEREA ARTICOLULUI 6 ÎN DREPTUL INTERN: OBLIGAȚIA DE TRANSPUNERE

Este important de remarcat faptul că dispozițiile articolului 6 impun transpunerea în dreptul intern (și anume, acestea trebuie să facă obiectul unor dispoziții din dreptul intern care să pună în aplicare cerințele lor). În acest sens, acestea sunt reglementate de articolul 23 din directivă, care prevede că „statele membre pun în aplicare actele cu putere de lege și actele administrative necesare pentru a se conforma prezentei directive, în termen de doi ani de la data notificării acesteia”. În funcție de statul membru, termenul-limită pentru transpunere a fost 10 iunie 1994 sau data aderării la UE.

Acesta reflectă tipul de instrument juridic care a fost utilizat, și anume o directivă. O directivă este obligatorie în ceea ce privește rezultatul care trebuie obținut, dar permite unui stat membru să aleagă forma și metodele de obținere a acestui rezultat.

Jurisprudența consacrată clarifică faptul că transpunerea trebuie să fie clară și precisă, fidelă și cu forță juridică obligatorie incontestabilă [a se vedea Curtea de Justiție a UE (denumită în continuare Curtea) cauzele C-363/85, C-361/88, C-159/99 punctul 32, C-415/01, punctul 21, C-58/02, C-6/04 punctele 21, 25, 26, C-508/04 punctul 80].¹⁸

În funcție de statul membru în cauză, articolul 6 trebuia să fie transpus în legislația națională până la 10 iunie 1994 pentru primele 12 state membre sau până la data aderării la UE pentru celelalte state.

1.4. DATA DE APLICARE A ARTICOLULUI 6: DE LA CE DATĂ SE APLICĂ OBLIGAȚIILE PREVĂZUTE LA ARTICOLUL 6?

În general, trebuie să se facă distincție între termenul de transpunere a dispozițiilor articolului 6 în dreptul intern și data de la care aceste dispoziții se aplică siturilor individuale.

¹⁸ https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7045/en/

În ceea ce privește siturile individuale, trebuie să se facă o distincție între ariile de protecție specială (APS) clasificate în temeiul Directivei Păsări și alte situri – situri de importanță comunitară (SIC) și arii speciale de conservare (ASC) clasificate în temeiul Directivei Habitate.

1.4.1. Ariile de protecție specială clasificate în temeiul Directivei Păsări

Cerințele de protecție în ceea ce privește ariile de protecție specială (APS) sunt prevăzute la articolul 4 alineatul (4) prima teză din Directiva Păsări care prevede că, pentru zonele respective, „... statele membre iau măsurile corespunzătoare pentru a evita poluarea sau deteriorarea habitatelor sau orice alt efect negativ asupra păsărilor, în măsura în care acestea au relevanță în contextul obiectivelor prezentului articol ...”.

După intrarea în vigoare a Directivei Habitate, obligațiile de mai sus sunt înlocuite în conformitate cu articolul 7 din directiva respectivă, care prevede următoarele:

„Obligațiile care decurg din articolul 6 alineatele (2), (3) și (4) din prezenta directivă înlocuiesc orice obligații care decurg din articolul 4 alineatul (4) prima teză din Directiva 79/409/CEE în ceea ce privește ariile clasificate în conformitate cu articolul 4 alineatul (1) din prezenta directivă sau recunoscute în mod similar în conformitate cu articolul 4 alineatul (2), începând cu data punerii în aplicare a prezentei directive sau cu data clasificării sau recunoașterii de către statul membru în conformitate cu Directiva 79/409/CEE, dacă aceasta din urmă are loc după prima”.

Astfel, dispozițiile articolului 6 alineatul (1) nu se aplică pentru APS. Cu toate acestea, dispoziții similare se aplică pentru APS în temeiul articolului 3 și articolului 4 alineatele (1) și (2) din Directiva Păsări. Data de la care aceste dispoziții similare ar trebui să se aplice, în principiu, pentru APS este data de la care Directiva Păsări a devenit aplicabilă în statele membre (cauzele C-355/90 Comisia/Spania „Santoña Marze”, C-166/97, Comisia/Franța, „Estuary Estuary”).

În ceea ce privește dispozițiile articolului 6 alineatele (2), (3) și (4), din dispozițiile articolului 7 reiese că acestea se aplică pentru APS deja clasificate la data intrării în vigoare a Directivei Habitate. Cu toate acestea, având în vedere formularea articolului 7, apare întrebarea dacă dispozițiile articolului 4 alineatul (4) prima teză din Directiva Păsări continuă să se aplice după „data punerii în aplicare a prezentei directive” (10 iunie 1994 pentru statele membre la momentul respectiv și data aderării pentru statele membre care au aderat ulterior) pentru siturile care ar fi trebuit să fie clasificate ca APS, dar nu au fost clasificate astfel.

În cauza *Santoña Marshes* (C-355/90, punctul 22), Curtea a stabilit că articolul 4 alineatul (4) prima teză din Directiva Păsări era aplicabil unui sit neclasificat care ar fi trebuit să fie clasificat ca APS de la data punerii în aplicare a Directivei Păsări (și anume, 7 aprilie 1981 pentru statele membre la momentul respectiv și data aderării pentru statele membre care au aderat ulterior).

Astfel cum s-a statuat în cauza *Basses Corbières* (C-374/98, punctele 43–57; a se vedea, de asemenea, cauza C-141/14), ariile care nu au fost clasificate ca APS, dar ar fi trebuit clasificate astfel în continuare în cadrul regimului reglementat de articolul 4 alineatul (4) prima teză din Directiva Păsări, care este mai strict decât cel prevăzut la articolul 6 alineatele (2)–(4) din Directiva Habitate deoarece nu prevede nicio derogare. Dualitatea regimurilor acordă statelor membre un stimulent pentru a efectua clasificări, în măsura în care acest lucru le oferă posibilitatea să utilizeze o procedură care le permite, din motive cruciale de interes public major, inclusiv din rațiuni de ordin social sau economic și în anumite condiții, să adopte planuri sau proiecte cu efecte adverse asupra unei APS.

Articolul 6 alineatul (1) din Directiva Habitate nu se aplică pentru APS. Cu toate acestea, există dispoziții similare la articolul 3 și la articolul 4 alineatele (1) și (2) din Directiva Păsări, iar acestea se aplică de la data punerii în aplicare a directivei respective.

În ceea ce privește data de aplicare a articolului 6 alineatele (2), (3) și (4) din Directiva Habitate, acestea se aplică tuturor siturilor clasificate ca APS în conformitate cu articolul 4 alineatele (1) și (2) din Directiva Păsări, de la data punerii în aplicare a Directivei Habitate.

Siturile care nu au fost clasificate ca APS, dar ar fi trebuit clasificate astfel, continuă să se încadreze în regimul de protecție prevăzut la articolul 4 alineatul (4) prima teză din Directiva Păsări, care este mai strict decât dispozițiile articolului 6 alineatele (2)-(4) din Directiva Habitate.

1.4.2. Siturile clasificate în temeiul Directivei Habitate

Articolul 6 alineatul (1) se aplică ariilor speciale de conservare (ASC). În conformitate cu articolul 4 alineatul (4) din directivă, ariile speciale de conservare sunt instituite atunci când statele membre le desemnează ca atare. Acest lucru se poate întâmpla numai după ce situl a fost adoptat ca sit de importanță comunitară în conformitate cu articolul 4 alineatul (2) din directivă. Un sit de importanță comunitară (SIC) trebuie desemnat ca arie specială de conservare (ASC) „cât mai curând posibil, în termen de cel mult șase ani”.

Desemnarea unui SIC ca ASC declanșează efectiv punerea în aplicare a articolului 6 alineatul (1), întrucât toate celelalte măsuri de la articolul 6 – inclusiv obligația de a preveni deteriorarea în continuare [articolul 6 alineatele (2), (3) și (4)] – se aplică deja siturilor de importanță comunitară înainte ca acestea să fie desemnate drept arii speciale de conservare.

Articolul 4 alineatul (5) din Directiva Habitate prevede următoarele:

„De îndată ce este inclus în lista menționată la alineatul (2) paragraful al treilea, orice sit este supus dispozițiilor articolului 6 alineatele (2), (3) și (4)”.

Astfel, spre deosebire de dispozițiile articolului 6 alineatul (1) care se aplică doar atunci când un SIC a fost desemnat ca ASC, dispozițiile articolului 6 alineatele (2), (3) și (4) devin aplicabile de îndată ce un sit devine SIC (și anume, înainte de a fi desemnat ca ASC). De asemenea, articolul 6 alineatul (1) se aplică acelor SIC pentru care perioada de șase ani a expirat și care nu au fost încă desemnate ca ASC, cu încălcarea articolului 4 alineatul (4). În alte condiții, obligația de a stabili măsurile de conservare necesare se aplică cel târziu până la expirarea perioadei de șase ani.

Deciziile Comisiei prin care se aprobă SIC precizează în mod clar că: *[...] trebuie subliniat faptul că obligațiile care decurg din articolul 4 alineatul (4) și din articolul 6 alineatul (1) din Directiva 92/43/CEE sunt aplicabile cât mai curând posibil, în termen de maximum șase ani de la adoptarea listelor inițiale sau actualizate ale siturilor de importanță comunitară pentru regiunea biogeografică, în funcție de lista în care a fost inclus ca atare, pentru prima dată, un sit de importanță comunitară.*

Aceasta înseamnă că perioada de șase ani începe să curgă de la data la care situl a fost inclus pentru prima oară în decizia Comisiei. Dacă ulterior, prin decizii subsecvente se ajustează anumite detalii ale sitului, acest lucru nu ar trebui folosit ca scuză pentru a amâna desemnarea ASC. Aceste noi ajustări vor trebui, cu toate acestea, să fie încorporate în procesul de desemnare a ASC și să fie luate în considerare în momentul stabilirii măsurilor de conservare necesare.

În cauza *Dragaggi* (C-117/03, punctul 29), Curtea a hotărât că „în cazul siturilor eligibile pentru a fi identificate drept situri de importanță comunitară, care figurează pe listele naționale transmise Comisiei și care pot include, în special, situri care găzduiesc tipuri de habitate naturale prioritare sau specii prioritare, statele membre au, în temeiul directivei, obligația de a adopta măsuri de protecție adecvate în vederea protejării interesului ecologic respectiv”.

În cauza *Bund Naturschutz* (C-244/05, punctul 47), Curtea a hotărât că „regimul protecției corespunzătoare aplicabil siturilor care figurează pe o listă națională transmisă Comisiei în temeiul articolului 4 alineatul (1) din Directivă impune ca statele membre să se opună oricărei intervenții care riscă să compromită în mod serios caracteristicile ecologice ale acestor situri”.

Având în vedere cele de mai sus, autoritățile statelor membre trebuie să se asigure că nu se permite deteriorarea siturilor menționate pe lista lor națională de SIC propuse și că acestea sunt protejate în vederea protejării interesului ecologic al acestora chiar înainte de adoptarea listei SIC a Uniunii. În cazul în care lista națională rămâne incompletă, statelor membre li se recomandă, de asemenea, să protejeze interesele ecologice ale siturilor care, în conformitate cu dovezile științifice pe baza criteriilor menționate în anexa III la Directiva Habitatare, ar trebui să figureze pe lista națională. În acest sens, o sugestie practică este utilizarea adecvată a procesului de evaluare a impactului asupra mediului (EIA) în temeiul Directivei 2011/92/UE¹⁹ pentru proiecte cu efecte probabile semnificative asupra mediului (în măsura în care acestea intră sub incidența directivei respective). Curtea a confirmat deja importanța care ar trebui acordată siturilor naturale sensibile atunci când se decide dacă proiectele ar trebui să facă obiectul unei EIA în temeiul directivei respective (C-392/96 punctul 66).

Considerațiile de mai sus pot fi rezumate în următorul tabel:

Statutul sitului	SIC Propus	SCI	ASC	APS	Siturile care ar fi trebuit clasificate ca APS
Articolul 6 alineatul (1)	Opțional	Opțional (obligatoriu dacă perioada de șase ani a expirat)	Obligatory	Nu se aplică dar se aplică dispozițiile similare de la articolul 3, articolul 4 alineatele (1) și (2) din Directiva Păsări.	Nu se aplică.
Articolul 6 alineatele (2) (3) și (4)	Opțional, dar statele membre trebuie să ia măsuri de protecție care sunt adecvate în scopul protejării ²⁰	Obligatory	Obligatory	Obligatory	Nu se aplică, dar aceste site-uri continuă să se încadreze în regimul de protecție prevăzut la articolul 4 alineatul (4) prima

¹⁹ JO L 26, 28.1.2011, p. 1. astfel cum a fost modificată prin Directiva 2014/52/UE, JO L 124, 25.4.2014, p. 1.

²⁰ O cerință similară s-ar aplica în cazul siturilor care, conform dovezilor științifice bazate pe criteriile din anexa III la Directiva Habitatare, ar trebui să figureze pe lista națională de SIC propuse.

Articolul 6 alineatele (2), (3) și (4) se aplică pentru SIC și ASC clasificate în temeiul Directivei Habitate. Articolul 6 alineatul (1) se aplică pentru ASC clasificate în temeiul Directivei Habitate.

Acestea nu se aplică siturilor care se află pe o listă națională transmisă Comisiei în temeiul articolului 4 alineatul (1) din directivă. Cu toate acestea, statele membre trebuie să ia măsuri de protecție adecvate pentru a proteja interesul ecologic al acestor situri. Aceasta include neautorizarea intervențiilor care riscă să compromită grav caracteristicile ecologice ale siturilor respective.

În cazul în care nu a fost prezentată o listă națională completă, statelor membre li se recomandă să adopte o abordare similară pentru siturile care, pe baza criteriilor științifice din directivă, ar trebui, în mod evident, să figureze pe lista națională.

2. Articolul 6 alineatul (1)

Clarificarea conceptelor de măsuri de conservare necesare; obiective de conservare; necesități ecologice; planuri de gestionare; și acte administrative sau clauze contractuale

2.1. TEXT

„Pentru ariile speciale de conservare, statele membre adoptă măsurile de conservare necesare, inclusiv, după caz, planuri de gestionare adecvate, speciale sau incluse în alte planuri de dezvoltare, precum și actele administrative sau clauzele contractuale adecvate în conformitate cu necesitățile ecologice ale tipurilor de habitate naturale din anexa I sau ale speciilor din anexa II prezente pe teritoriul respectivelor situri.”

2.2. DOMENIUL DE APLICARE

Articolul 6 alineatul (1) prevede un regim general de conservare care trebuie să fie stabilit de statele membre pentru toate ariile speciale de conservare (ASC).

Articolul 6 alineatul (1):

- prevede măsuri **pozitive** de conservare, implicând, dacă este necesar, planuri de gestionare și acte administrative sau clauze contractuale, care corespund cerințelor ecologice ale tipurilor de habitate naturale din anexa I și ale speciilor din anexa II prezente pe teritoriul sitului. În această privință, articolul 6 alineatul (1) se distinge de celelalte trei alineate ale articolului 6 care prevăd măsuri preventive pentru evitarea deteriorării, perturbărilor și efectelor semnificative în siturile Natura 2000;
- are o valoare de **referință** pentru logica și înțelegerea globală a articolului 6 și a celorlalte trei alineate din acest articol;
- stabilește un regim general de conservare care se aplică **tuturor** ASC din cadrul rețelei Natura 2000, fără excepție, și **tuturor** tipurilor de habitate naturale din anexa I și speciilor din anexa II prezente pe teritoriul siturilor, cu excepția celor identificate ca ne semnificative în formularul-tip Natura 2000 (FT)²¹;
- vizează **în mod specific ASC**: articolul 6 alineatul (1) nu se aplică ariilor de protecție specială (APS), spre deosebire de articolul 6 alineatele (2), (3) și (4). În acest mod, legiuitorul a instituit:
 - un regim de stabilire a „măsurilor speciale de conservare” pentru **APS** clasificate în temeiul Directivei Păsări, în conformitate cu articolul 3 și articolul 4 alineatele (1) și (2) din aceasta;
 - un regim de stabilire a „măsurilor de conservare necesare” pentru **ASC** desemnate în temeiul Directivei Habitats, în conformitate cu articolul 6 alineatul (1) din aceasta;
- se aplică, de asemenea, SIC pentru care perioada de șase ani a expirat și care nu au fost încă desemnate drept ASC, cu încălcarea articolului 4 alineatul (4). În alte condiții, obligația de a stabili măsurile de conservare necesare se aplică cel târziu până la expirarea perioadei de șase ani;

²¹ Decizia de punere în aplicare 2011/484/UE a Comisiei privind formularul-tip pentru siturile NATURA 2000 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:198:0039:0070:RO:PDF>

- se referă la articolul 1 litera (a), care definește măsurile de conservare drept o serie de măsuri necesare pentru a menține sau a restaura habitatele naturale și populațiile de faună și floră sălbatică la un stadiu corespunzător;
- se referă la articolul 2 alineatul (2), care prevede că măsurile luate în temeiul acestei directive sunt concepute pentru a menține sau a readuce la un stadiu corespunzător de conservare habitatele naturale și speciile de floră și faună sălbatică de importanță comunitară;
- se referă la articolul 2 alineatul (3), care prevede că măsurile trebuie să țină seama de cerințele economice, sociale și culturale, precum și de caracteristicile regionale și locale.

Pentru toate ASC, statele membre au obligația de a elabora măsuri de conservare și de a adopta acte administrative sau contractuale adecvate. Aceste măsuri trebuie stabilite în termen de cel târziu șase ani de la adoptarea listelor Uniunii de situri de importanță comunitară (SIC).

Aceste măsuri sunt pozitive și specifice fiecărui sit; acestea se aplică tuturor tipurilor de habitate naturale din anexa I și speciilor din anexa II prezente pe teritoriul siturilor, cu excepția celor a căror prezență este ne semnificativă în conformitate cu formularul-tip Natura 2000. Acestea urmăresc menținerea sau readucerea la un stadiu corespunzător de conservare a habitatelor naturale și a speciilor de floră și faună sălbatică de importanță comunitară; și țin seama de condițiile economice, sociale și culturale, precum și de caracteristicile regionale și locale.

2.3. CARE AR TREBUI SĂ FIE CONȚINUTUL „MĂSURILOR DE CONSERVARE NECESARE”?

2.3.1. Stabilirea obiectivelor de conservare la nivel de sit²²

Există mai multe trimiteri la termenul „obiective de conservare” în preambulul directivei, precum și o mențiune explicită a acesteia la articolul 6 alineatul (3). Necesitatea unui astfel de concept este subliniată, de asemenea, de articolul 4 alineatul (4) și de articolul 6 alineatul (1) din directivă. Prin urmare, este util să se examineze ce se înțelege prin „obiective de conservare” și modul în care aceasta se referă la stabilirea măsurilor de conservare necesare pentru ASC în temeiul articolului 6 alineatul (1).

Articolul 1 prevede că, în sensul directivei, „conservare înseamnă o serie de măsuri necesare pentru a menține sau a readuce un habitat natural și populațiile de faună și floră sălbatică la un stadiu corespunzător...”.

În conformitate cu articolul 2, obiectivul general al Directivei Habitate este de a contribui la menținerea biodiversității prin conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică. Măsurile adoptate în temeiul directivei urmăresc să asigure că speciile și tipurile de habitate vizate au „un stadiu de conservare corespunzător”, și anume că este garantată supraviețuirea lor pe termen lung pe întreaga lor arie naturală din cadrul UE.

Întrucât fiecare sit contribuie la atingerea unui **stadiu de conservare corespunzător** (SCC), obiectivul general **poate fi definit și atins doar la nivelul ariei de extindere a unei specii sau a unui tip de habitat** [a se vedea articolul 1 litera (e) și (i) din directivă]. Prin urmare, un obiectiv larg de conservare care vizează atingerea unui SCC poate fi luat în considerare numai la un nivel corespunzător, cum ar fi, de exemplu, nivelul național, biogeografic sau european.

²² Pentru mai multe detalii, a se vedea Nota Comisiei privind stabilirea obiectivelor de conservare (2013) – http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/commission_note/commission_note2_RO.pdf

Cu toate acestea, **obiectivul general de a realiza SCC** pentru toate tipurile de habitate și speciile enumerate în anexele I și II la Directiva Habitate **trebuie să fie transpus în obiective de conservare la nivel de sit**. Este important să se facă distincția între obiectivele de conservare ale siturilor individuale și obiectivul general de a realiza SCC.

Obiectivele de conservare la nivel de sit reprezintă un set de obiective specifice care trebuie îndeplinite într-un sit pentru a se asigura faptul că situl contribuie în cel mai bun mod cu putință la atingerea SCC la nivelul corespunzător (luând în considerare aria de extindere naturală a speciei sau a tipurilor de habitate respective).

Ar trebui stabilite obiective de conservare la nivel de sit nu numai pentru ariile speciale de conservare (ASC) în temeiul Directivei Habitate, ci și pentru ariile de protecție specială (APS) în temeiul Directivei Păsări în vederea îndeplinirii cerințelor prevăzute la articolele 2 și 3 și la articolul 4 alineatele (1), (2) și (4) din directiva menționată.

În principiu, trebuie stabilite obiective de conservare la nivel de sit pentru toate speciile și tipurile de habitate de importanță comunitară în temeiul Directivei Habitate și pentru speciile de păsări din anexa I la Directiva Păsări sau pentru speciile de păsări migratoare care apar în mod regulat și care sunt prezente în mod semnificativ pe teritoriul sitului. Cu toate acestea, nu este necesar să se stabilească obiective specifice de conservare sau măsuri de conservare pentru speciile și habitatele a căror prezență pe teritoriul sitului este ne semnificativă în conformitate cu formularul-tip Natura 2000²³.

Obiectivele de conservare la nivel de sit ar trebui să se bazeze pe cerințele ecologice ale acestor tipuri de habitate naturale și specii prezente pe teritoriul sitului (a se vedea secțiunea 2.3.3 de mai jos) și ar trebui să își definească stadiul de conservare dorit pe teritoriul sitului. Acestea ar trebui să reflecte importanța sitului pentru menținerea sau restaurarea tipurilor de habitate și a speciilor prezente pe teritoriul sitului și pentru coerența rețelei Natura 2000. În plus, acestea ar trebui să reflecte amenințările de degradare sau distrugere la care sunt expuse habitatele și speciile de pe teritoriul sitului, inclusiv cele generate de schimbările climatice.

Obiectivele de conservare la nivel de sit ar trebui să definească stadiul de conservare dorit al speciilor și a tipurilor de habitate de pe teritoriul sitului pentru a-și maximiza contribuția la realizarea SCC la nivelul corespunzător. Acestea sunt definite uneori ca un set de obiective care trebuie atinse într-o anumită perioadă de timp. Aceste obiective ar trebui stabilite în funcție de evaluarea conservării fiecărei specii și a fiecărui tip de habitat de pe teritoriul sitului, astfel cum au fost înregistrate în formularul-tip.

Obiectivele de conservare pot reflecta prioritățile din cadrul unui sit. În cauza C-241/08, Curtea a concluzionat că „[...] stabilirea obiectivelor de conservare și de readucere la un stadiu corespunzător de conservare în cadrul sistemului Natura 2000 poate impune, astfel cum a indicat în mod corect avocatul general la punctul 71 din concluzii, rezolvarea unor conflicte între diferite obiective”.

Este important să se facă o distincție clară între obiective și măsuri. De exemplu, se poate estima că obiectivele de conservare vor fi destul de stabile de-a lungul timpului – într-adevăr, în majoritatea cazurilor acestea trebuie să fie obiective pe termen lung. Între timp, este probabil ca măsurile de conservare necesare pentru a atinge aceste obiective să se schimbe, inclusiv ca răspuns la modificarea structurii amenințărilor la adresa siturilor și, desigur, efectele pozitive ale măsurilor de conservare deja întreprinse.

²³ Și anume, toate speciile indicate ca având o dimensiune și o densitate nesemnificative a populației în raport cu populațiile prezente pe teritoriul național (categoria D de dimensiune a populației), tipurile de habitate indicate ca având o reprezentativitate nesemnificativă (categoria D).

După definirea obiectivelor de conservare pentru un sit Natura 2000, există o anumită flexibilitate în definirea și stabilirea măsurilor de conservare. Pot fi luate în considerare mai multe opțiuni (utilizând o serie de acte administrative sau clauze contractuale), care țin seama de alte activități socioeconomice în cadrul siturilor.

Exemple de obiective de conservare la nivel de sit

1. Situl x a fost desemnat în funcție de importanța sa pentru tipul de habitat: pajiști seminaturale (6210). În conformitate cu formularul-tip, tipul de habitat are un stadiu de conservare nesatisfăcător (marcat drept clasa C în formularul-tip). Prin urmare, obiectivul de conservare pentru acest sit ar fi putut fi stabilit pentru a îmbunătăți conservarea tipului de habitat la clasa A – excelent – în termen de 10 ani, având în vedere că tipul de habitat are un stadiu de conservare foarte necorespunzător în regiune. Măsurile de conservare necesare prevăzute la articolul 6 alineatul (1) au fost concepute pentru atingerea acestui obiectiv.
2. Situl y a fost desemnat pentru că găzduiește o suprafață mare de turbărie ridicată activă (7110). În conformitate cu formularul-tip, tipul de habitat se află în stare excelentă (marcat drept clasa A în formularul-tip). Prin urmare, obiectivul de conservare pentru situl respectiv a fost doar acela de a menține această stare, chiar dacă tipurile de habitat au un stadiu de conservare necorespunzător în regiune. Nu au fost stabilite măsuri de conservare în temeiul articolului 6 alineatul (1) din moment ce situl nu impune nicio măsură de gestionare activă pentru a menține această stare.

În principiu, obiectivele de conservare ar trebui stabilite pentru fiecare sit și pentru toate speciile și tipurile de habitate prezente în mod semnificativ pe teritoriul fiecărui sit. Acestea ar trebui să se bazeze pe necesitățile ecologice ale speciilor și habitatelor prezente și să definească starea de conservare dorită a respectivelor specii și tipuri de habitate pe teritoriul sitului. Acestea ar trebui să fie stabilite în funcție de evaluarea conservării fiecărei specii și a fiecărui tip de habitat, astfel cum sunt înregistrate în formularul-tip.

Obiectivele de conservare ar trebui să reflecte, de asemenea, importanța sitului pentru coerența rețelei Natura 2000, astfel încât fiecare sit să contribuie în cel mai bun mod posibil la atingerea unui SCC la nivelul geografic corespunzător, în aria de extindere naturală a speciilor sau tipurilor de habitate respective.

2.3.2. Stabilirea măsurilor de conservare necesare²⁴

Măsurile de conservare sunt mecanismele și acțiunile efective care urmează să fie instituite pentru un sit Natura 2000 în vederea realizării obiectivelor de conservare a sitului și a abordării presiunilor și amenințărilor cu care se confruntă speciile și habitatele din cadrul sitului.

Conform articolului 6 alineatul (1), „statele membre adoptă măsurile de conservare necesare” care corespund necesităților ecologice ale habitatelor și speciilor de importanță comunitară. Acesta ar trebui înțeles în sensul că **trebuie luate** toate măsurile de conservare necesare.

Acest lucru este confirmat de Curte, care a hotărât că „directiva impune adoptarea măsurilor de conservare necesare, ceea ce exclude, pentru statele membre, orice marjă de apreciere în această privință și limitează eventuala posibilitate de reglementare sau de decizie a autorităților naționale

²⁴ A se vedea Nota Comisiei privind stabilirea de măsuri de conservare (2013) – http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/commission_note/comNote%20conservation%20measures_RO.pdf

la mijloacele pentru punerea în aplicare și la opțiunile tehnice ce pot fi aplicate în cadrul măsurilor respective. Prin termenii folosiți la articolul 6 alineatul (1) din directivă, legiuitorul comunitar a vrut să impună statelor membre obligația de a lua măsurile de conservare necesare care răspund cerințelor ecologice ale tipurilor de habitate naturale și ale speciilor menționate în anexele I și, respectiv, II la directivă” (cauza C-508/04, punctele 76, 87).

De asemenea, Curtea a hotărât că „articolul 6 alineatul (1) din Directiva habitate și articolul 4 alineatele (1) și (2) din Directiva păsări impun, în caz contrar fiind lipsite de orice efect util, nu doar adoptarea măsurilor de conservare necesare pentru menținerea unui stadiu de conservare corespunzător al habitatelor și al speciilor protejate în cadrul sitului respectiv, ci și, mai ales, **punerea efectivă în aplicare** a acestora” (cauza C-441/17, punctul 213).

Obligația este de a stabili măsurile de conservare necesare, indiferent dacă măsurile respective sunt aplicate în cadrul unor situri individuale sau chiar, în unele cazuri, în afara limitelor siturilor sau pe teritoriul mai multor situri. În unele cazuri, este posibil ca o componentă semnificativă a conformității unui stat membru cu articolul 6 alineatul (1) să fie prin intermediul unor măsuri cu un domeniu de aplicare mai larg, care contribuie totuși la obiectivele de conservare specifice sitului și sunt adaptate la necesitățile ecologice ale habitatelor și speciilor protejate de pe teritoriul ASC. Acest lucru poate fi deosebit de relevant pentru siturile marine în cazul cărora, de exemplu, reglementarea mai extinsă a activităților de pescuit²⁵ ar putea fi un element important al conformității cu articolul 6 alineatul (1).

Principalele elemente care trebuie avute în vedere la adoptarea măsurilor de conservare necesare²⁶

O bază de cunoștințe solidă privind condițiile existente pe teritoriul sitului, stadiul speciilor și al habitatelor, precum și principalele presiuni și amenințări care le pot afecta, utilizările existente ale terenurilor și părțile interesate etc. Aceste informații ar trebui să includă amplasarea exactă a principalelor caracteristici naturale (tipuri de habitate și specii); principalele activități și utilizări ale terenurilor care pot influența stadiul de conservare al habitatelor și al speciilor relevante; identificarea tuturor părților interesate relevante care este necesar să fie implicate sau consultate în procesul de planificare a gestionării; eventuale conflicte și posibile modalități și mijloace de soluționare a acestora.

Participarea, consultarea și comunicarea în planificarea și pregătirea gestionării conservării unui sit Natura 2000 permit luarea în considerare a punctelor de vedere ale persoanelor care locuiesc și muncesc pe teritoriul sitului sau utilizează situl, precum și asigurarea implicării diferitelor părți interesate în gestionarea sitului, astfel încât să se îmbunătățească șansele de succes. Participarea poate fi realizată pe parcursul procesului de planificare a gestionării, începând cu consultarea timpurie și implicarea părților interesate, pentru a informa cu privire la obiectivele de conservare a sitului și importanța sa și pentru a clarifica pașii necesari pentru o bună gestionare. Acest lucru poate fi realizat, de exemplu, prin grupuri de coordonare sau comitete care implică autoritățile locale și reprezentanți ai proprietarilor de terenuri, ai utilizatorilor și ai principalilor operatori din cadrul sitului Natura 2000. Aceasta necesită o organizare eficientă a procesului, colaborarea între diferite niveluri de politică, personal și buget suficient, precum și instrumente de comunicare eficace; de asemenea, o formare specifică și metode eficace de soluționare a conflictelor, precum și facilitarea întregului proces de către un „campion al sitului” pot prezenta o mare valoare adăugată.

²⁵ În conformitate cu normele politicii comune în domeniul pescuitului, inclusiv cu măsurile adoptate în temeiul articolului 11 din Regulamentul (UE) nr. 1380/2013.

²⁶ Extras din Nota Comisiei privind stabilirea de măsuri de conservare pentru siturile Natura 2000, disponibilă la adresa http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/commission_note/comNote%20conservation%20measures_RO.pdf

Definirea măsurilor de conservare necesare cu un nivel suficient de detalii (cine ce face, când și cum) facilitează punerea în aplicare a acestora și poate preveni posibilele conflicte. Măsurile trebuie să fie realiste, cuantificate, ușor de gestionat și clar formulate, elaborate pe baza unui nivel adecvat de expertiză tehnică care identifică măsurile esențiale și cele pentru care există diverse opțiuni alternative de punere în aplicare, adaptate intereselor locale. Ar trebui să se precizeze localizarea exactă și o descriere a mijloacelor și a instrumentelor necesare pentru punerea lor în aplicare, de exemplu prin intermediul unui plan de lucru suficient de flexibil pentru a permite revizuirea și adaptarea sa, dacă este necesar. De asemenea, este important să se stabilească un calendar pentru revizuirea punerii în aplicare a măsurilor de conservare adoptate, adecvarea acestora și progresele înregistrate în direcția realizării obiectivelor de conservare.

Resursele necesare pentru punerea în aplicare a măsurilor de conservare trebuie să fie luate în considerare în cadrul oricărui instrument de gestionare a siturilor Natura 2000, inclusiv informații privind costurile estimate pentru punere în aplicare și monitorizare, administrare, plăți compensatorii etc. și în ceea ce privește resursele umane și competențele necesare, precum **și eventualele instrumente financiare**. În consecință, este necesar să se ia pe deplin în considerare beneficiile multiple care decurg din investițiile în rețeaua Natura 2000 prin intermediul serviciilor ecosistemice aferente acestora. Diferitele activități socio-economice și interacțiunile acestora cu mediul natural ar trebui analizate, de asemenea, pentru a determina costurile și beneficiile rezultate din gestionarea sitului și nevoia reală de sprijin financiar.

Punerea în aplicare și comunicarea eficace trebuie să fie asigurate prin intermediul unui mecanism care să demonstreze că măsurile necesare nu doar că sunt instituite, dar sunt și puse în aplicare în mod efectiv, precum și prin punerea acestora la dispoziția publicului (de exemplu, pe site-uri internet sau în registre oficiale) ca sursă de informare pentru toți cei implicați.

Articolul 6 alineatul (1) din Directiva Habitate impune obligația de a institui și a pune în aplicare măsurile de conservare necesare care corespund necesităților ecologice ale tipurilor de habitate naturale și ale speciilor menționate în anexa I și anexa II, ceea ce exclude marja de apreciere în această privință din partea statelor membre.

2.3.3. Necesitățile ecologice

Articolul 6 alineatul (1) precizează că măsurile de conservare necesare trebuie să corespundă „necesităților ecologice ale tipurilor de habitate naturale din anexa I și ale speciilor din anexa II prezente pe teritoriul respectivelor situri”. Prin urmare, măsurile de conservare trebuie să fie stabilite de statele membre în legătură cu necesitățile ecologice ale tipurilor de habitate naturale și ale speciilor.

Deși directiva nu conține nicio definiție a „necesităților ecologice”, scopul și contextul articolului 6 alineatul (1) indică faptul că acestea implică toate necesitățile ecologice, incluzând atât factorii abiotici, cât și cei biotici, care sunt considerați necesari pentru a asigura conservarea tipurilor de habitate și a speciilor, inclusiv relațiile acestora cu mediul fizic (aer, apă, sol, vegetație etc.)²⁷.

Aceste cerințe se bazează pe cunoștințe științifice și pot fi definite numai de la caz la caz, în funcție de tipurile de habitate naturale din anexa I, de speciile din anexa II și de siturile care le găzduiesc. Aceste cunoștințe sunt esențiale pentru a permite elaborarea măsurilor de conservare, de la caz la caz.

²⁷ Activitățile din cadrul proiectului „Cartografierea și evaluarea ecosistemelor și a serviciilor acestora” pot sprijini identificarea necesităților ecologice ale tipurilor de habitate naturale din anexa I – a se vedea în special al 5-lea raport tehnic (http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/ecosystem_assessment/index_en.htm).

Necesitățile ecologice pot varia de la o specie la alta, dar și, pentru aceeași specie, de la un sit la altul.

Astfel, în ceea ce privește liliicii inclușii în anexa II la directivă, necesitățile ecologice diferă între perioada de hibernare (atunci când acestea se află în spații subterane, în puțuri goale sau în locuințe) și perioada activă, începând de primăvara (când își părăsesc adăposturile de iarnă și își reiau activitățile de vânare de insecte).

În ceea ce privește Anexa II Amfibieni Triturus cristatus, necesitățile ecologice variază în timpul ciclului de viață. Specia hibernează în sol (spații goale, fisuri), depunând ulterior ouă primăvară și la începutul verii în iazuri. Apoi părăsește mediul acvatic și locuiește pe uscat pe perioada verii și toamnei. Prin urmare, pentru aceeași specie, necesitățile ecologice pot varia în funcție de siturile respective (acvatice sau terestre). De asemenea, această specie trăiește pe suprafețe întinse din întreaga Europă, ceea ce înseamnă că necesitățile sale ecologice pot să difere, de asemenea, dintr-o parte în alta a ariei sale de extindere.

Măsurile de conservare trebuie să corespundă necesităților ecologice ale tipurilor de habitate naturale din anexa I și ale speciilor din anexa II prezente pe teritoriul sitului. Necesitățile ecologice ale acestor tipuri de habitate naturale și specii implică toate nevoile ecologice considerate necesare pentru a asigura conservarea tipurilor de habitate și a speciilor. Acestea pot fi definite numai de la caz la caz și utilizând cunoștințe științifice.

Identificarea necesităților ecologice ale tipurilor de habitate naturale din anexa I și ale speciilor din anexa II prezente pe teritoriul siturilor intră în responsabilitatea statelor membre. Statele membre pot dori să facă schimb de cunoștințe în acest domeniu, cu sprijinul Comisiei Europene și al Agenției Europene de Mediu – Centrul tematic european pentru diversitatea biologică.

2.4. CE FORMĂ POT LUA MĂSURILE DE CONSERVARE NECESARE?

Măsurile de conservare pot lua forma unor „*acte administrative sau clauze contractuale adecvate...*” și „*după caz*”, forma unor „*planuri de gestionare adecvate*”.

Alegerea este lăsată la latitudinea statelor membre, în conformitate cu principiul subsidiarității. Directiva stabilește rezultatele care trebuie obținute și lasă la latitudinea statelor membre să decidă modalitatea de a le realiza în practică. Deseori, diferitele opțiuni menționate la articolul 6 alineatul (1) sunt utilizate în combinație pentru gestionarea siturilor Natura 2000.

În toate cazurile, responsabilitățile privind punerea în aplicare a măsurilor de conservare trebuie să fie definite în mod clar, împreună cu resursele financiare relevante.

2.4.1. Planurile de gestionare

Măsurile de conservare necesare pot să includă „*după caz, planuri de gestionare adecvate, speciale sau incluse în alte planuri de dezvoltare*”. Aceste planuri de gestionare ar trebui să abordeze toate activitățile existente, inclusiv activități curente periodice cum ar fi activitățile agricole cotidiene, în timp ce planurile și proiectele noi sunt abordate în temeiul articolului 6 alineatul (3) și al articolului 6 alineatul (4).

În general, planurile de gestionare la nivel de sit sunt utilizate pentru a formula obiectivele de conservare a sitului, pe baza unei analize a stării de conservare a speciilor și habitatelor de pe teritoriul sitului și a presiunilor și amenințărilor cu care acestea se confruntă, împreună cu măsurile necesare pentru atingerea acestor obiective. Planurile de gestionare sunt adesea utilizate ca un instrument pentru a îndruma administratorii și alte părți interesate în ceea ce privește gestionarea siturilor Natura 2000 și pentru a implica diferiți actori socio-economici și autorități, inclusiv comunitățile locale, proprietarii de terenuri, fermierii, pescarii și alte grupuri de interese, în acțiunile de punere în aplicare a măsurilor de conservare necesare care au fost identificate.

Planurile de gestionare reprezintă un instrument util pentru a garanta că punerea în aplicare a dispozițiilor articolului 6 alineatul (1) se realizează într-un mod clar și transparent, permițând tuturor părților interesate să fie informate cu privire la obiectivele urmărite de Natura 2000 și să se implice activ în această dezbatere. Planurile de gestionare pot contribui, de asemenea, la identificarea nevoilor de finanțare pentru măsuri și la o mai bună integrare în alte planuri.

Mențiunea „după caz” indică faptul că este posibil ca planurile de gestionare să nu fie întotdeauna necesare. În cazul în care un stat membru optează pentru planuri de gestionare, este adesea necesar ca acestea să fie stabilite înainte de încheierea celorlalte măsuri menționate la articolul 6 alineatul (1), în special clauzele contractuale. Clauzele contractuale vor implica frecvent o relație între autoritățile competente și proprietarii individuali de terenuri și se vor limita la proprietățile funciare individuale care, în mod normal, sunt mai mici decât situl. În astfel de circumstanțe, un plan de gestionare axat pe sit va oferi un cadru mai larg, iar conținutul său va oferi un punct de plecare util pentru detaliile specifice ale măsurilor contractuale.

Planurile de gestionare trebuie să fie „adecvate” și „speciale”, și anume destinate siturilor din rețeaua Natura 2000. Planurile de gestionare existente pentru alte categorii de zone protejate (de exemplu, parcuri naționale sau naturale etc.) nu sunt întotdeauna suficiente pentru a aborda gestionarea siturilor Natura 2000 și, prin urmare, ar trebui adaptate sau sprijinite prin măsuri suplimentare pentru a îndeplini obiectivele specifice de conservare a tipurilor de specii și a tipurilor de habitate de interes comunitar prezente pe teritoriul sitului. În plus, limitele altor tipuri de zone protejate și ale siturilor Natura 2000 pot să nu coincidă.

Planurile de gestionare pot fi documente de sine stătătoare sau, de asemenea, pot fi „incluse în alte planuri de dezvoltare”, în conformitate cu principiul integrării mediului în alte politici ale UE. În cazul unui plan integrat, este important să se asigure stabilirea unor obiective și măsuri de conservare clare pentru habitatele și speciile relevante prezente pe teritoriul sitului.

Planurile de gestionare pentru siturile Natura 2000 reprezintă un instrument util pentru a se asigura că punerea în aplicare a dispozițiilor articolului 6 alineatul (1) se face într-un mod clar și transparent, cu implicarea părților interesate. Astfel de planuri nu sunt întotdeauna necesare, însă, în cazul în care sunt utilizate, acestea ar trebui să fie speciale sau incluse în alte planuri de dezvoltare, atunci când acestea există. Acestea ar trebui să abordeze toate activitățile cunoscute, în timp ce planurile și proiectele noi sunt tratate în temeiul articolului 6 alineatele (3) și (4).

2.4.2. Acte administrative sau clauze contractuale

Expresia „după caz” se referă numai la planurile de gestionare și nu la actele administrative sau clauzele contractuale, care sunt necesare în toate cazurile (cauza C-508/04, punctul 71). Astfel, inclusiv

În cazul în care un stat membru consideră că un plan de gestionare nu este necesar, acesta va trebui totuși să ia astfel de măsuri.

Împărțirea în cele trei categorii de măsuri trebuie luată în considerare în sens larg. O varietate de măsuri pot fi considerate adecvate pentru atingerea obiectivelor de conservare stabilite pentru fiecare sit. Aceasta implică adesea o gestionare activă, dar, în unele cazuri, poate implica, de asemenea, măsuri preventive mai pasive (de exemplu, gestionarea non-intervențiilor). În plus, este posibil ca acestea să nu fie în mod necesar măsuri noi, având în vedere că măsurile existente pot fi considerate suficiente dacă sunt adecvate.

- De regulă, *măsurile legale* urmăresc un model prevăzut de lege și pot stabili cerințe specifice în legătură cu activitățile care pot fi permise, restricționate sau interzise în cadrul sitului.
- *Măsurile administrative* pot stabili dispoziții relevante cu privire la punerea în aplicare a măsurilor de conservare sau la autorizarea altor activități în cadrul sitului.
- *Măsurile contractuale* implică stabilirea de contracte sau acorduri, în mod obișnuit între autoritățile de gestionare și proprietarii de terenuri sau utilizatorii de pe teritoriul sitului.

Măsurile de agromediu sau **măsurile forestiere de agromediu** reprezintă un bun exemplu de măsură contractuală care ține seama de cerințele socio-economice atunci când stabilește acorduri care aduc beneficii siturilor Natura 2000. Acestea ar trebui să fie concepute în conformitate cu măsurile de conservare stabilite pentru sit și în vederea atingerii obiectivelor de conservare ale sitului.

- **Acordurile de agromediu** cu fermierii în cadrul programelor de dezvoltare rurală pot fi utilizate ca o măsură contractuală care vizează menținerea sau îmbunătățirea stadiului de conservare a anumitor tipuri de habitate (de exemplu, pajiști, pășuni) și specii într-o serie de situri.
- **Măsurile forestiere de agromediu** pot fi utilizate, de asemenea, pentru a stabili contracte și acorduri cu proprietarii de păduri pentru gestionarea pădurilor în favoarea conservării habitatelor și a speciilor.

Din această perspectivă, toate fondurile corespunzătoare ale UE (de exemplu, fondurile de dezvoltare rurală și regională, precum și programul LIFE²⁸) ar trebui considerate un mijloc de punere în aplicare a acestor măsuri²⁹.

Alegerea între măsurile legale, administrative sau contractuale este lăsată la latitudinea statelor membre. Aceasta respectă principiul subsidiarității. Cu toate acestea, statele membre trebuie să aleagă cel puțin una dintre cele trei categorii, și anume cele de natură legală, administrativă, contractuală.

Nu există o ierarhie între cele trei categorii. Astfel, statele membre pot alege să utilizeze, pe teritoriul unui sit Natura 2000, o singură categorie de măsuri (de exemplu, numai măsuri contractuale) sau măsuri combinate (de exemplu, o combinație de măsuri legale și clauze contractuale în funcție de problemele de conservare a tipurilor de habitate naturale din anexa I și ale speciilor din anexa II prezente pe teritoriul sitului). În plus, pe lângă măsurile obligatorii selectate, statele membre pot institui și aplica planuri de gestionare.

Cele trei categorii de măsuri sunt considerate „adecvate”. Acest calificativ nu este definit în directivă. Cu toate acestea, în cazul articolului 6 alineatul (1), actele administrative sau clauzele contractuale

²⁸ Regulamentul (UE) nr. 1293/2013.

²⁹ Finanțarea programului Natura 2000 – http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/financing/index_en.htm

sunt cuprinse în conceptul de măsuri de conservare. Calificativul „adecvate” nu are un alt scop decât să reamintească faptul că, indiferent de tipul măsurii alese de statele membre, există obligația de a se asigura că acestea corespund necesităților ecologice ale caracteristicilor țintă ale anumitor situri Natura 2000 și respectă obiectivul general al directivei definit la articolul 2 alineatele (1) și (2).

În cazul ASC, statele membre au obligația să instituie și să pună în aplicare măsurile legale, administrative sau contractuale adecvate. Acestea trebuie (a) să corespundă necesităților ecologice ale habitatelor din anexa I și ale speciilor din anexa II prezente pe teritoriul siturilor și b) să îndeplinească obiectivul general al directivei de menținere sau readucere la un stadiu corespunzător de conservare a habitatelor naturale și a speciilor de floră și faună sălbatică de importanță comunitară.

3. Articolul 6 Alineatul (2)

Clarificarea conceptelor de *luare a măsurilor de evitare corespunzătoare; deteriorare; și perturbare*

3.1. TEXT

„Statele membre iau măsurile necesare pentru a evita, pe teritoriul ariilor speciale de conservare, deteriorarea habitatelor naturale și a habitatelor speciilor, precum și perturbarea speciilor pentru care au fost desemnate respectivele arii, în măsura în care perturbările respective ar putea fi relevante în sensul obiectivelor prezentei directive.”

3.2. DOMENIUL DE APLICARE

Articolul ia ca punct de plecare **principiul prevenirii**: *„Statele membre iau măsurile corespunzătoare pentru a evita, pe teritoriul ariilor speciale de conservare, deteriorarea... sau perturbarea...”*.

Aceste măsuri depășesc măsurile de gestionare necesare în scopul conservării, întrucât acestea sunt deja reglementate de articolul 6 alineatul (1). Cuvintele *„a evita”* și *„ar putea fi relevante”* subliniază caracterul anticipativ al măsurilor care urmează să fie luate. Nu este acceptabil să se aștepte deteriorarea sau perturbarea înainte de a lua măsuri [cauza C-418/04 – a se vedea, de asemenea, punctul 4.4.1, interpretarea termenului *„ar putea”* de la articolul 6 alineatul (3)].

Acest articol ar trebui interpretat în sensul că impune statelor membre să ia toate măsurile necesare pentru a evita apariția oricărei deteriorări sau perturbări semnificative. Aceasta solicită evitarea deteriorării, atât cea cauzată de om, cât și cea naturală previzibilă a habitatelor naturale și a habitatelor speciilor.

Domeniul de aplicare a acestui articol este mai amplu decât cel al articolului 6 alineatele (3) și (4), care se aplică numai planurilor și proiectelor. Acesta se aplică, de asemenea, tuturor activităților în curs, cum ar fi agricultura, pescuitul sau gestionarea apei, care nu intră sub incidența articolului 6 alineatul (3)³⁰, precum și planurilor și proiectelor care au fost deja autorizate în trecut și care, ulterior, se dovedesc a fi susceptibile de a cauza o deteriorare sau perturbări³¹. De asemenea, acesta se poate aplica punerii în aplicare a planurilor sau proiectelor care au fost autorizate înainte de intrarea în vigoare a articolului 6 alineatul (3) (C-399/14, punctul 33).

Articolul 6 alineatul (2):

- Se aplică **în mod permanent** în cadrul ASC, SIC și APS. Acesta poate viza activitățile sau evenimentele trecute, prezente sau viitoare. În cazul în care o activitate deja existentă într-o ASC sau APS ar putea

³⁰ A se vedea, de asemenea, secțiunea 4.4.1 din prezentul document în ceea ce privește termenul „proiect”.

³¹ Cauza C-127/02, punctul 37. A se vedea, de asemenea, secțiunea 4.3 din prezentul document în ceea ce privește relația dintre articolul 6 alineatul (2) și articolul 6 alineatul (3).

cauza deteriorarea habitatelor naturale sau perturbarea speciilor pentru care a fost desemnată o arie, aceasta trebuie să facă obiectul măsurilor corespunzătoare prevăzute la articolul 6 alineatul (2) din Directiva Habitate sau la articolul 4 alineatul (4) din Directiva Păsări, după caz. Acest lucru poate necesita, după caz, eliminarea impactului negativ prin încetarea activității și/sau prin luarea de măsuri de atenuare sau de refacere. Acest lucru se poate realiza prin intermediul unei evaluări ex post.

Această interpretare este susținută de cauza *Owenduff* (C-117/00, punctele 28–30)³² in which the Court ruled that Article 6(2) was infringed because measures had not been adopted to prevent deterioration, in an SPA, of the habitats of the species for which the SPA was designated.

De asemenea, Curtea a hotărât că, prevăzând în general că anumite activități desfășurate în condițiile și în domeniile autorizate de actele cu putere de lege și normele administrative în vigoare nu constituie activități care produc perturbări sau produc un astfel de efect, un stat membru nu își îndeplinește obligațiile care îi revin în temeiul articolului 6 alineatul (2) din Directiva Habitate (cauza C-241/08, punctul 76).

- **Nu se limitează la acte intenționate**, dar ar putea acoperi, de asemenea, orice eveniment care ar putea apărea (incendiu, inundații etc.), atât timp cât acestea sunt previzibile – de exemplu, dacă tind să aibă loc o dată la câțiva ani³³. În cazul unor catastrofe, acest lucru se referă numai la obligația de a lua măsuri de precauție (relative) pentru a reduce riscul unor astfel de catastrofe, atât timp cât acestea ar putea pune în pericol scopul directivei.
- **Nu se limitează la activitățile umane**. În cauza C-6/04 punctul 34, Curtea a considerat că „pentru punerea în aplicare a articolului 6 alineatul (2) din Directiva habitate, se poate dovedi necesar să se adopte atât măsuri menite să evite efectele negative și perturbările externe cauzate de om, cât și măsuri care vizează prevenirea evoluțiilor naturale care ar putea duce la deteriorarea stadiului de conservare al speciilor și habitatelor naturale pe teritoriul ariilor de protecție specială”. De exemplu, în cazul transferului natural între generații sau al efectelor schimbărilor climatice, ar trebui să se adopte măsuri pentru a opri sau pentru a contracara acest proces dacă se consideră că acesta are un impact negativ asupra speciilor și tipurilor de habitate pentru care a fost desemnat situl. În consecință, situațiile în mod natural dinamice, precum și modificările legate de schimbările climatice (de exemplu, creșterea nivelului mării, dispariția sau apariția unor noi specii) ar trebui să fie evaluate de la caz la caz³⁴.

Legiuitorul a prevăzut anumite *limite* în ceea ce privește responsabilitatea statelor membre:

- **Limita spațială** – măsurile vizează numai speciile și habitatele aflate „în ASC”. În același timp, este posibil să fie necesară punerea în aplicare a unor măsuri în afara ASC, în cazul în care evenimentele externe pot avea un impact asupra speciilor și habitatelor din cadrul ASC. De exemplu, în cazul unei scurgeri toxice care afectează o zonă umedă, aplicarea articolului 6 alineatul (2) ar presupune luarea tuturor măsurilor preventive necesare pentru a se evita scurgerea, chiar dacă locația acesteia se află la distanță de zona umedă. Într-adevăr, articolul nu specifică faptul că trebuie **luate** măsuri în cadrul ASC, ci că acestea ar trebui să **evite deteriorarea** în cadrul ASC. Aceeași logică se aplică în cazul APS.
- **Limita habitatelor și a speciilor în cauză** – măsurile adecvate vizează numai habitatele și speciile „pentru care au fost desemnate respectivele arii”. În special, habitatele și speciile vizate de măsurile

³² A se vedea, de asemenea, C-75/01, C-418/04, C-508/04, 301/12.

³³ Previziunile climatice indică, în special, creșterea frecvenței și a intensității fenomenelor meteorologice extreme care trebuie luate în considerare.

³⁴ A se vedea orientările privind Schimbările climatice și Natura 2000 la adresa <http://ec.europa.eu/environment/nature/climatechange/pdf/Guidance%20document.pdf>

care trebuie luate sunt cele identificate în cadrul formularelor-tip Natura 2000 (a se vedea secțiunile 2.2 și 4.6.3). Prin urmare, obiectivul nu este de a lua măsuri de protecție generală, ci mai degrabă de a lua măsuri axate pe speciile și habitatele care au justificat selecția sitului (și anume, cele înregistrate ca fiind prezente în mod semnificativ în formularul-tip și identificate în actul de desemnare). În consecință, perturbările și/sau deteriorarea vor fi determinate în raport cu informațiile comunicate de statele membre și utilizate pentru a asigura coerența rețelei Natura 2000 pentru speciile și habitatele în cauză.

Statele membre au obligația de a lua măsuri preventive pentru a evita deteriorarea și perturbările legate de un eveniment, o activitate sau un proces previzibil. Aceste măsuri se aplică tuturor speciilor și habitatelor pentru care au fost desemnate siturile și ar trebui puse în aplicare, dacă este necesar, inclusiv în afara siturilor.

3.3. CE ÎNSEAMNĂ „IAU MĂSURILE NECESARE PENTRU A EVITA...”?

Articolul 6 alineatul (2) prevede obligația statelor membre de a „lua măsurile necesare pentru a evita...”. Mai multe cauze ale Curții au clarificat tipul de regim de protecție juridică care trebuie instituit în sensul articolului 6 alineatul (2) din Directiva Habitate. Acestea subliniază, în special, necesitatea ca regimul juridic să fie **specific, coerent și complet**, capabil să asigure gestionarea durabilă și protecția eficace a siturilor respective (C-293/07 punctele 26–29)³⁵.

De asemenea, Curtea a identificat încălcări în situațiile în care regimul în vigoare era „*prea general și nu se referea în mod specific la APS sau la speciile care trăiesc în ea*” (C-166/04, punctul 15), în care dispozițiile pot fi aplicate „*numai după ce activitățile în cauză au fost deja inițiate și, prin urmare, numai după ce s-a înregistrat deja o deteriorare*” (C-418/04, punctul 208) sau în care APS făceau obiectul unor „*regimuri juridice eterogene, care nu confereau APS-urilor suficientă protecție*” (C-293/07, punctul 26).

În anumite cazuri, simpla inițiere a procedurilor penale sau impunerea de amenzi împotriva părții responsabile pentru deteriorare/perturbare ar putea să nu fie suficientă pentru ca un stat membru să asigure conformitatea cu articolul 6 alineatul (2) (C-504/14, punctele 55 și 56).

Potrivit Curții, „*termenii «măsuri adecvate» din cuprinsul articolului 6 alineatul (2) din Directiva habitate implică faptul că statele membre se bucură de o marjă de apreciere la aplicarea acestei dispoziții. Trebuie amintit însă că o activitate nu este conformă cu articolul 6 alineatul (2) din Directiva Habitate decât în cazul în care se garantează că nu duce la apariția niciunei perturbări susceptibile să afecteze în mod semnificativ obiectivele acestei directive, în special obiectivele de conservare urmărite de aceasta*” (Hotărârea Comisia/Spania, C404/09 punctul 126 și jurisprudența citată). Curtea declară, de asemenea, că, „*dacă o examinare ulterioară, pe baza articolului 6 alineatul (2) din Directiva habitate, se va dovedi în speță o «măsură necesară» în sensul acestei dispoziții, această examinare trebuie să definească în mod detaliat ce riscuri de deteriorare sau de perturbări care pot avea un efect semnificativ în sensul dispoziției menționate determină executarea planului sau a proiectului în cauză și trebuie efectuată în conformitate cu cerințele articolului 6 alineatul (3) din această directivă*” (C-399/14, punctele 40, 41, 54).

³⁵ A se vedea, de asemenea, cauzele C-491/08, C-90/10.

Regimul juridic prevăzut la articolul 6 alineatul (2) trebuie să fie specific, coerent și complet, capabil să asigure protecția eficace a siturilor respective. Statele membre dispun de o marjă de apreciere atunci când iau măsuri adecvate pentru a pune în aplicare articolul 6 alineatul (2), cu condiția să se garanteze că nu se vor înregistra deteriorări și perturbări. În cazul în care este necesară revizuirea unui plan sau proiect pentru a respecta dispozițiile articolului 6 alineatul (2), aceasta trebuie efectuată în conformitate cu cerințele prevăzute la articolul 6 alineatul (3).

3.4. DIFERĂ PUNEREA ÎN APLICARE ÎN CEEA CE PRIVEȘTE DETERIORAREA ȘI PERTURBAREA?

În ceea ce privește **perturbările care afectează speciile**, articolul 6 alineatul (2) precizează că trebuie luate măsuri adecvate pentru a le evita „în măsura în care perturbările respective ar putea fi relevante în sensul obiectivelor prezentei directive”.

Perturbările în cauză trebuie să fie relevante pentru (să aibă impact în ceea ce privește) stadiul de conservare a speciilor în raport cu obiectivele directivei. Prin urmare, statul membru trebuie să determine dacă perturbările sunt semnificative sau nu în raport cu aceste **obiective**.

Cu toate acestea, în ceea ce privește **deteriorarea habitatelor** (care se referă atât la habitatele naturale, cât și la habitatele speciilor), efectul în raport cu obiectivele directivei nu este menționat în mod explicit în textul articolului 6 alineatul (2). Se afirmă doar că deteriorarea habitatelor trebuie evitată.

Este dificil să se evalueze deteriorarea în termeni absoluți, fără a se face referire la limite măsurabile. Cu toate acestea, conectarea deteriorării cu obiectivele de conservare la nivel de sit, care contribuie la atingerea obiectivelor directivei, poate permite interpretarea limitelor a ceea ce constituie o deteriorare (a se vedea secțiunea 3.5.1).

Articolul 6 alineatele (2) și (3) din Directiva Habitate trebuie să fie interpretat ca un tot unitar și este conceput să asigure același nivel de protecție a tipurilor de habitate și a habitatelor speciilor (C-258/11, punctul 32; C-521/12, punctul 19; C-387 și 388). Prin urmare, evaluarea deteriorării ar trebui, dacă este necesar, să urmeze criteriile și metodele similare celor utilizate la aplicarea articolului 6 alineatul (3) (a se vedea, de asemenea, cauza C-399/14, punctul 54).

Starea de conservare a unui tip de habitat sau a habitatului unei specii prezent pe teritoriul unui sit poate fi evaluată în funcție de stadiul de conservare prevăzut în formularul-tip Natura 2000, în măsura în care acesta este actualizat.

Pe teritoriul unui anumit sit, stadiul de conservare trebuie să reflecte natura dinamică a habitatelor și a speciilor în cauză.

Perturbarea unei specii trebuie evitată în măsura în care aceasta ar putea fi semnificativă în raport cu obiectivele directivei. Dimpotrivă, deteriorarea unui habitat natural sau a unui habitat al unei specii nu este definită prin cerința ca aceasta să fie semnificativă în raport cu obiectivele directivei, ci trebuie pur și simplu să fie evitată în totalitate.

Deteriorarea și perturbările ar trebui să fie evaluate în funcție de obiectivele de conservare a sitului și de starea de conservare a speciilor și a tipurilor de habitate prezente pe teritoriul sitului, utilizând aceleași criterii precum cele prevăzute pentru procedura menționată la articolul 6 alineatul (3). Această noțiune trebuie interpretată într-un mod dinamic, în funcție de evoluția stadiului de conservare a habitatului sau a speciilor de pe teritoriul sitului respectiv.

3.5. INDICATORII DE DETERIORARE ȘI DE PERTURBARE

Statele membre trebuie să ia măsurile adecvate de protecție pentru a menține **caracteristicile ecologice** ale siturilor Natura 2000 din momentul în care acestea sunt propuse ca situri de importanță comunitară.

Curtea a confirmat acest lucru în cauza Bund (C-244/05, punctul 45): „... trebuie amintit faptul că, în conformitate cu prima parte din anexa III la directivă, caracteristicile ecologice ale unui sit identificat de autoritățile naționale competente trebuie să reflecte criteriile de evaluare enumerate acolo, și anume, gradul de reprezentativitate al tipului de habitat, suprafața sa, structura și funcțiile sale, dimensiunea și densitatea populației din respectiva specie prezentă pe teritoriul sitului, caracteristicile habitatului care sunt importante pentru specia respectivă, gradul de izolare a populației prezente pe teritoriul sitului și importanța sitului pentru conservarea tipului de habitat și a speciei respective”.

Prin urmare, caracteristicile ecologice ale sitului nu trebuie să se deterioreze sub nivelul lor din momentul desemnării. În cazul în care s-a realizat o stare mai bună, această stare îmbunătățită ar trebui să fie referința. Ca regulă generală, pe teritoriul unui anumit sit perturbările sau deteriorările sunt evaluate de la caz la caz, utilizând indicatori (a se vedea mai jos) în ceea ce privește semnificația modificării valorii lor³⁶.

3.5.1. Deteriorarea tipurilor de habitate și a habitatelor speciilor

Deteriorarea este orice formă de degradare care afectează un habitat. Statul membru trebuie să ia în considerare toate influențele asupra mediului care găzduiește habitatele (spațiu, apă, aer, soluri). În cazul în care aceste influențe au ca rezultat înrăutățirea parametrilor de conservare a habitatului comparativ cu situația anterioară, se poate considera că deteriorarea s-a produs.

Este important să se reamintească faptul că cerința de a evita deteriorarea nu se aplică doar **tipurilor de habitate** enumerate în anexa I la Directiva Habitare pentru care a fost desemnat situl, ci și **habitatelor speciilor** enumerate în anexa II la Directiva Habitare și anexa I la Directiva Păsări, precum și speciilor migratoare care intră sub incidența articolului 4 alineatul (2) din Directiva Păsări, pentru care a fost desemnat situl.

³⁶ Activitățile din cadrul proiectul „Cartografierea și evaluarea ecosistemelor și a serviciilor acestora” oferă indicatori privind presiunile asupra ecosistemelor care pot fi utilizați, de asemenea, pentru a evalua deteriorarea și perturbările – a se vedea în special al 5-lea raport tehnic (http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/ecosystem_assessment/index_en.htm)

Pentru a evalua această deteriorare, se poate face referire la obiectivele de conservare a sitului și la caracteristicile ecologice ale sitului, care determină selectarea acestuia ca sit de importanță comunitară (conform criteriilor de selecție din anexa III la directivă) sau ca arie de protecție specială.

Aceste caracteristici ecologice pentru **tipurile de habitate** se înregistrează în formularul-tip utilizând următorii parametri³⁷:

§ **Gradul de reprezentativitate** al tipului de habitat – acesta determină „cât de tipic” este un tip de habitat.

Acesta ar trebui asociat cu ghidul de interpretare a tipurilor de habitate din anexa I³⁸ întrucât acest ghid oferă o definiție pentru fiecare tip de habitat, împreună cu indicarea speciilor caracteristice și a altor elemente relevante. Orice eveniment, activitate sau proces care cauzează pierderea reprezentativității tipului de habitat ar trebui evaluat ca o deteriorare.

§ **Suprafața habitatului în cadrul sitului și suprafața sa relativă, comparativ cu suprafața totală acoperită de tipul de habitat pe teritoriul național.**

Orice eveniment, activitate sau proces care contribuie la reducerea dimensiunii, în cadrul sitului, a tipului de habitat sau a habitatului speciei pentru care a fost desemnat acest sit ar trebui considerat drept o deteriorare.

§ **Gradul de conservare a structurii și funcțiilor tipului respectiv de habitat natural și posibilitățile de regenerare ale acestuia.**

Considerații similare se pot aplica pentru habitatele speciilor, de exemplu zone umede pentru păsări. Orice afectare a oricăruia dintre factorii care sunt necesari pentru întreținerea pe termen lung a habitatelor și a habitatelor speciilor poate fi considerată deteriorare, de exemplu deteriorarea poate fi cauzată nu numai de reducerea fizică a dimensiunii a habitatului, ci și de pierderea calității de sit de reproducere, de hrănire, de odihnă sau de popas pentru specie.

Funcțiile necesare pentru întreținerea pe termen lung depind, bineînțeles, de habitatul în cauză. Statele membre trebuie să cunoască aceste cerințe (prin studii, colectare de date etc.), întrucât articolul 6 alineatul (1) prevede că acestea trebuie să ia măsuri „în conformitate cu necesitățile ecologice ale tipurilor de habitate naturale din anexa I sau ale speciilor din anexa II”.

Deteriorarea habitatului are loc pe teritoriul unui sit atunci când se reduce suprafața zonei acoperite de tipul de habitat natural sau de habitatul speciei de pe teritoriul acestui sit sau structura și funcțiile specifice necesare pentru întreținerea pe termen lung a habitatului respectiv sau stadiul speciilor asociate acestui habitat față de stadiul inițial sau restabilit. Această evaluare se realizează în conformitate cu obiectivele de conservare a sitului, precum și cu contribuția acestuia la coerența rețelei.

3.5.2. Perturbările speciilor

Spre deosebire de deteriorare, perturbările nu afectează în mod direct condițiile fizice ale unui sit; acestea vizează speciile și pot fi limitate în timp (zgomot, sursă de lumină etc.). Prin urmare, intensitatea, durata și frecvența repetării perturbărilor sunt parametri importanți.

37 Decizia de punere în aplicare a Comisiei din 11 iulie 2011 privind formularul-tip pentru siturile NATURA 2000 [notificată cu numărul C(2011) 4892], JO L 198, 30.7.2011, p. 39. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:198:0039:0070:RO:PDF>

38 http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/habitatsdirective/docs/Int_Manual_EU28.pdf

Pentru a evalua dacă o perturbare este semnificativă în raport cu obiectivele directivei, se poate face trimitere la definiția *stadiului de conservare favorabilă* a unei specii prevăzută la articolul 1 litera (i), pe baza următorilor factori:

- **„Datele de dinamică a populației** pentru specia respectivă indică faptul că specia se menține pe termen lung ca element viabil al habitatelor sale naturale”.
Orice eveniment, activitate sau proces care contribuie la declinul pe termen lung al populației speciei pe teritoriul sitului poate fi considerat o perturbare semnificativă.
- **„Aria de extindere naturală** a speciei nu se reduce și nici nu amenință să se reducă în viitorul apropiat”.
Orice eveniment, activitate sau proces care contribuie la reducerea sau la riscul de reducere a ariei de extindere a speciei în cadrul sitului poate fi considerat o perturbare semnificativă.
- **„Specia dispune și este foarte probabil că va continua să dispună de un habitat suficient de extins** pentru a-și menține populația pe termen lung”.
Orice eveniment, activitate sau proces care contribuie la reducerea dimensiunii habitatului existent al speciilor poate fi considerat o perturbare semnificativă.

În această privință, efecte precum zgomotul, vibrațiile și izolarea subpopulațiilor unei specii pot să provoace perturbări semnificative pentru specia respectivă. Prin urmare, nerespectarea de către un stat membru a măsurilor adecvate pentru prevenirea acestora constituie o nerespectare a obligațiilor prevăzute la articolul 6 alineatul (2) din Directiva Habitate (cauza C-404/09).

Factori precum intensitatea, frecvența și durata perturbării pot fi luați în considerare pentru a determina importanța acesteia, care poate varia de la o specie la alta și în funcție de perioade diferite și de condiții diferite (de exemplu, resurse alimentare sau prin prezența unor zone neperturbate suficiente în apropiere).

Perturbarea unei specii are loc pe teritoriul unui sit în urma unor evenimente, activități sau procese care contribuie, în cadrul sitului, la o scădere pe termen lung a populației speciei, la o reducere sau un risc de reducere a ariei sale de extindere și la o reducere a habitatului său. Această evaluare se realizează în conformitate cu obiectivele de conservare a sitului, precum și cu contribuția acestuia la coerența rețelei.

4. Articolul 6 ALINEATUL (3)

Clarificarea conceptelor de plan sau proiect, probabilitatea unor efecte semnificative, evaluarea corespunzătoare, obiectivele de conservare a sitului; efecte cumulative, autorități competente, opinia publică, integritatea sitului

4.1. TEXT

„Orice plan sau proiect care nu are o legătură directă cu sau nu este necesar pentru gestionarea sitului, dar care ar putea afecta în mod semnificativ aria, per se sau în combinație cu alte planuri sau proiecte, trebuie supus unei evaluări corespunzătoare a efectelor potențiale asupra sitului, în funcție de obiectivele de conservare ale acestuia din urmă. În funcție de concluziile evaluării respective și în conformitate cu dispozițiile alineatului (4), autoritățile naționale competente aprobă planul sau proiectul doar după ce au constatat că nu are efecte negative asupra integrității sitului respectiv și, după caz, după ce au consultat opinia publică.”

4.2. DOMENIUL DE APLICARE

În ceea ce privește **scopul și contextul**, rolul celui de al treilea și al celui de al patrulea alineat de la articolul 6 trebuie să fie luat în considerare în legătură cu primul alineat (sau, în cazul APS, cu primul și al doilea alineat din articolele 3 și 4 din Directiva Păsări) și al doilea alineat din articolul 6. În special, este important de reținut că, inclusiv în cazul în care se stabilește că o inițiativă sau o activitate nu intră sub incidența articolului 6 alineatul (3), va fi totuși necesar ca aceasta să fie compatibilă cu celelalte dispoziții menționate anterior.

Se poate remarca faptul că activitățile care contribuie la sau sunt compatibile cu obiectivele de conservare a sitului pot fi deja încadrate la articolul 6 alineatele (1) și (2) – de exemplu, practicile agricole tradiționale care susțin tipuri de habitate și specii specifice. Dispozițiile articolului 6 alineatele (3) și (4) constituie o formă de sistem de autorizare, care stabilește circumstanțele în care pot fi permise sau nu planuri și proiecte cu efecte negative semnificative asupra siturilor Natura 2000. Prin urmare, acestea asigură că cerințele economice și alte cerințe care nu sunt de ordin ecologic pot fi pe deplin luate în considerare în lumina obiectivelor de conservare a sitului.

Articolul 6 alineatul (3) definește o *procedură etapizată* pentru examinarea planurilor și proiectelor³⁹.

- Prima parte a acestei proceduri constă într-o etapă de preevaluare („screening”) pentru a determina, în primul rând, dacă planul sau proiectul are o legătură directă cu sau este necesar pentru gestionarea sitului și, în al doilea rând, dacă este probabil ca acesta să aibă un efect semnificativ asupra sitului; aceasta este reglementată de articolul 6 alineatul (3) prima teză.
- A doua parte a procedurii, reglementată de articolul 6 alineatul (3) a doua teză, se referă la evaluarea corespunzătoare și la decizia autorităților naționale competente.

³⁹ O diagramă simplificată a acestei proceduri este prezentată în anexa II la sfârșitul acestui document.

O a treia parte a procedurii [reglementată de articolul 6 alineatul (4)] intervine în cazul în care, în pofida unei evaluări negative, se propune ca un plan sau un proiect să nu fie respins, ci să fie analizat mai amănunțit. În acest caz, articolul 6 alineatul (4) permite derogări de la articolul 6 alineatul (3), în anumite condiții.

Aplicabilitatea procedurii și măsura în care aceasta se aplică depind de mai mulți factori, iar, în succesiunea etapelor, fiecare etapă este influențată de etapa anterioară. Ordinea în care sunt urmate etapele este esențială, prin urmare, pentru aplicarea corectă a articolului 6 alineatul (3).

În ceea ce privește *domeniul geografic de aplicare*, dispozițiile articolului 6 alineatul (3) nu se limitează la planurile și proiectele care au loc exclusiv într-un sit protejat sau includ un astfel de sit; Acestea vizează, de asemenea, planurile și proiectele situate în afara sitului, dar care ar putea avea un efect semnificativ asupra acestuia, indiferent de distanța față de situl în cauză (cauzele C-98/03, punctul 51 și C-418/04, punctele 232, 233).

În plus, Curtea a afirmat că articolul 6 alineatul (3) din Directiva Habitate nu împiedică o măsură de protecție națională mai strictă, care ar putea impune, de exemplu, interzicerea absolută a unui anumit tip de activitate, fără a fi necesară o evaluare a impactului asupra mediului al proiectului individual sau al planului individual asupra sitului Natura 2000 în cauză (C-2/10 punctele 39–75).

Articolul 6 alineatul (3) definește o procedură etapizată pentru examinarea planurilor și proiectelor care pot avea un efect semnificativ asupra unui sit Natura 2000. Activitățile care nu intră sub incidența articolului 6 alineatul (3) vor trebui să fie compatibile în continuare cu dispozițiile articolului 6 alineatul (1) – sau, în cazul APS, ale articolului 3 și ale articolului 4 alineatele (1) și (2) din Directiva Păsări – și ale articolului 6 alineatul (2) din Directiva Habitate.

4.3. RELAȚIA DINTRE ARTICOLUL 6 ALINEATUL (2) ȘI ARTICOLUL 6 ALINEATUL (3)

Articolul 6 alineatul (2) și articolul 6 alineatul (3) au rolul de a preveni orice efecte negative asupra unui sit. În cazul articolului 6 alineatul (2), intenția este de a evita „*deteriorarea... sau perturbări relevante*”. În cazul articolului 6 alineatul (3), obiectivul este de a se evita autorizarea unor planuri sau proiecte care ar putea avea „*efecte negative asupra integrității sitului*”. Prin urmare, obiectivele sunt, în linii mari, similare. Cu toate acestea, trebuie reamintit faptul că dispozițiile articolului 6 alineatul (2) se aplică întotdeauna sitului, în timp ce cele ale articolului 6 alineatul (3) nu se aplică *decât dacă se propune un plan sau proiect* care ar putea avea efecte semnificative asupra sitului. Întrucât ambele alineate au același obiectiv general, este logic să se concluzioneze că orice plan sau proiect aprobat în conformitate cu articolul 6 alineatul (3) va fi, de asemenea, în conformitate cu dispozițiile articolului 6 alineatul (2), cu excepția cazului în care ulterior acesta este susceptibil să deterioreze habitatul și/sau să perturbe speciile pentru care a fost desemnat situl.

Acest lucru a fost confirmat de către Curte (cauza C-127/02, punctele 35–37): „*Dacă un plan sau un proiect a fost totuși autorizat potrivit procedurii articolului 6 alineatul (3), atunci aplicarea simultană a normei de protecție generală a articolului 6 alineatul (2) devine astfel superfluă în ceea ce privește influența acestui plan sau a acestui proiect asupra ariei respective de protecție. Autorizarea unui plan sau a unui proiect acordată în temeiul articolului 6 alineatul (3) presupune în mod necesar că s-a considerat că planul sau proiectul menționat nu este de natură să aducă atingere integrității sitului vizat și, prin urmare, nu este nici susceptibil să producă deteriorări sau perturbări semnificative în sensul articolului 6 alineatul (2).*”

Cu toate acestea, nu se poate exclude ca, ulterior, chiar și în lipsa oricărei erori imputabile autorităților naționale competente, un astfel de plan sau de proiect să se dovedească de natură să conducă la astfel de deteriorări sau de perturbări. În aceste condiții, aplicarea articolului 6 alineatul (2) din Directiva habitate permite să se îndeplinească obiectivul esențial, respectiv conservarea și protecția calității mediului, inclusiv conservarea habitatelor naturale, precum și a faunei și a florei sălbatice, după cum se afirmă în primul considerent din preambulul directivei menționate.”

Dimpotrivă, în cazul în care s-a acordat o autorizație pentru un plan sau un proiect fără a respecta articolul 6 alineatul (3), se poate constata o încălcare a articolului 6 alineatul (2) dacă sunt probate deteriorări ale unui habitat sau perturbări ale speciilor pentru care a fost desemnată aria respectivă (C-304/05, C-388/05, C-404/09, C-141/14).

Același lucru este valabil pentru toate proiectele și activitățile care au fost autorizate înainte de includerea siturilor pe lista SIC sau care au fost clasificate ca APS și care nu fac obiectul obligației de evaluare a implicațiilor pe care le au asupra tipurilor de habitate și asupra speciilor prevăzute la articolul 6 alineatul (3), dar ale căror efecte ar putea influența în mod negativ integritatea siturilor respective. Alineatele (2) și (3) ale articolului 6 din Directiva Habitate trebuie să fie interpretate ca un tot unitar și sunt concepute pentru a asigura același nivel de protecție a habitatelor naturale și a habitatelor speciilor (cauzele C258/11, C-521/12, C-399/14, C-387 și 388/15).

Prin urmare, în cazul în care articolul 6 alineatul (2) conduce la obligația de a efectua o examinare ulterioară a efectelor asupra sitului respectiv ale unui plan sau proiect, această examinare trebuie efectuată în conformitate cu cerințele prevăzute la articolul 6 alineatul (3) (cauza C-399/14, punctul 54).

Articolul 6 alineatul (3) nu se aplică în cazul acțiunilor a căror punere în aplicare făcea obiectul autorizării, dar care au fost efectuate fără autorizație și, prin urmare, în mod ilegal. Cu toate acestea, astfel de acțiuni pot avea consecințe care încalcă articolul 6 alineatul (2), iar statul membru este obligat să acționeze în conformitate cu dispoziția acestuia din urmă (cauza C-504/14).

4.4. CE SE ÎNTELEGE PRIN „PLAN SAU PROIECT CARE NU ARE O LEGĂTURĂ DIRECTĂ CU SAU NU ESTE NECESAR PENTRU GESTIONAREA SITULUI”?

În măsura în care Directiva Habitate nu definește „planul” sau „proiectul”, trebuie să se țină seama în mod corespunzător de principiile generale de interpretare, în special de principiul conform căruia o dispoziție individuală a legislației UE trebuie să fie interpretată pe baza textului și a scopului său și a contextului în care survine aceasta.

Există două argumente pentru a conferi o interpretare amplă „planului” sau „proiectului”:

- În primul rând, directiva nu delimitează sfera noțiunii de „plan”, nici a noțiunii de „proiect” făcând trimitere la anumite categorii ale fiecăra. În schimb, factorul limitativ esențial este dacă acestea sunt sau nu susceptibile de a avea un efect semnificativ asupra unui sit.
- În al doilea rând, un corolar al aplicabilității în continuare a articolului 6 alineatul (2) la activitățile excluse din domeniul de aplicare articolului 6 alineatele (3) și (4) este că, cu cât noțiunile de „plan” și „proiect” sunt definite mai precis, cu atât sunt potențial mai restrânse mijloacele de a lua în considerare un interes de conservare împotriva unui interes dăunător care nu este destinat conservării și, prin urmare, de a asigura aplicarea corectă a articolului 6 alineatul (2), și anume evitarea deteriorării și a perturbărilor.

4.4.1. Proiect

Susținerea unei definiții largi a noțiunii de „proiect” se justifică în continuare, prin analogie, dacă ne referim la Directiva 2011/92/UE *privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului*⁴⁰ – denumită în continuare „Directiva EIA”. Directiva respectivă funcționează într-un context similar, stabilind norme pentru evaluarea proiectelor cu posibilele efecte semnificative asupra mediului. În conformitate cu articolul 1 alineatul (2) din Directiva EIA, „proiect” înseamnă:

„- executarea lucrărilor de construcții sau a altor instalații sau lucrări; - alte intervenții în mediul natural și asupra peisajului, inclusiv cele care implică exploatarea resurselor minerale”.

Aceasta este o definiție foarte amplă (C-72/95 Kraaijeveld, punctele 30 și 31), care nu se limitează la construcția fizică, ci cuprinde, de asemenea, alte intervenții în mediul natural, inclusiv activități regulate destinate utilizării resurselor naturale⁴¹. De exemplu, poate fi inclusă o intensificare semnificativă a agriculturii care amenință să deterioreze sau să distrugă caracterul semi-natural al unui sit⁴².

Curtea a pronunțat o serie de hotărâri în ceea ce privește tipul de intervenții care necesită aplicarea articolului 6 alineatul (3).

Cauza *Waddenzee* (C-127/02, punctele 25–29) a clarificat faptul că, la momentul fiecărei cereri, **activitățile care au fost efectuate periodic** timp de mai mulți ani pe teritoriul sitului în cauză, dar pentru care se acordă anual o licență, pentru o perioadă limitată, fiecare licență implicând o nouă evaluare atât a posibilității de a desfășura activitatea respectivă, cât și a sitului unde aceasta ar putea fi desfășurată, ar trebui să fie considerate ca un plan sau un proiect distinct în sensul Directivei Habitate.

În cauza *Papenburg* (C-226/08, punctele 50–51), Curtea a hotărât următoarele: „... lucrările de întreținere continue efectuate la canalul navigabil al estuarelor, care nu sunt legate de gestiunea sitului sau necesare pentru aceasta ... trebuie să facă obiectul unei evaluări a efectelor lor asupra sitului respectiv, în măsura în care pot afecta în mod semnificativ situl vizat, în conformitate cu dispozițiile menționate [articolul 6 alineatul (3)]”.

Cu toate acestea, „...trebuie arătat că, dacă, având în vedere în special recurența, natura sau condițiile de executare a lucrărilor de întreținere din cauza principală, se poate considera că acestea constituie o operațiune unică, în special atunci când au drept obiectiv menținerea unei anumite adâncimi a canalului navigabil prin dragări periodice și necesare în acest scop, aceste lucrări de întreținere pot fi considerate un singur proiect în sensul articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate”.

Curtea a hotărât, de asemenea, că **opțiunea scutirii, în general, a anumitor activități nu este conformă cu dispozițiile articolului 6 alineatul (3)** (C-256/98, C-6/04, C-241/08, C418/04, C-538/09). În plus, Curtea a hotărât că proiectele nu pot fi excluse din obligația de evaluare doar pentru faptul că nu fac obiectul autorizării (C-98/03, punctele 43–52).

De asemenea, Curtea a hotărât că **dimensiunea proiectului nu este relevantă**, întrucât aceasta nu exclude, în sine, posibilitatea ca proiectul să aibă un efect semnificativ asupra unui sit protejat (cauza C-98/03, cauza C-418/04, punctul 244).

⁴⁰ JO L 26, 28.1.2012, p. 1, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2014/52/UE.

⁴¹ De asemenea, Curtea a afirmat relevanța acestei definiții pentru Directiva Habitate (cauza C-127/02, punctul 26).

⁴² Pentru a intra sub incidența Directivei EIA, astfel de intervenții/activități trebuie să implice modificarea aspectelor fizice ale unui sit dat (C-121/11, Pro-Braine, punctul 31, C-275/09, Brussels Airport, punctul 30).

4.4.2. Plan

Termenul „plan” are de asemenea, în sensul articolului 6 alineatul (3), un sens potențial foarte larg. Dacă se face referire, prin analogie, la Directiva 2001/42/CE privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului⁴³ („Directiva SEA”), articolul 2 litera (a) din directiva respectivă definește planuri și programele ca fiind:

„planuri și programe, inclusiv cele co-finanțate de Comunitatea Europeană, precum și modificările lor:

- elaborate și/sau adoptate de o autoritate la nivel național, regional sau local sau elaborate de o autoritate în vederea adoptării, printr-o procedură legislativă, de către parlament sau guvern și
- impuse prin acte cu putere de lege sau acte administrative”.

În această privință, Curtea a hotărât că „având în vedere finalitatea Directivei 2001/42, care constă în garantarea unui înalt nivel de protecție a mediului, **dispozițiile care delimitează domeniul de aplicare al acestei directive**, și în special cele care cuprind definițiile actelor avute în vedere de aceasta, **trebuie interpretate în mod extensiv**” (C-567/10, punctele 24–43).

Planurile de amenajare a teritoriului sau planurile de amenajare a spațiului sunt relevante în mod evident în temeiul Directivei Habitare. Unele planuri au efecte juridice directe pentru utilizarea terenurilor, iar altele au doar efecte indirecte. De exemplu, planurile regionale sau geografic extensive de amenajare a teritoriului de multe ori nu sunt aplicate direct, însă formează baza unor planuri mai detaliate sau constituie un cadru pentru autorizațiile de dezvoltare, care ulterior au efecte juridice directe. Ambele tipuri de plan de amenajare a teritoriului ar trebui să fie considerate ca fiind reglementate de articolul 6 alineatul (3), în măsura în care acestea pot avea efecte semnificative asupra unui sit Natura 2000.

Curtea a confirmat acest punct de vedere (C-6/04, punctul 52), statuând că, deși planurile de amenajare nu autorizează întotdeauna dezvoltarea și certificatul de urbanism trebuie să fie obținut pentru proiectele de dezvoltare în condițiile normale, **acestea au o mare influență asupra deciziilor de dezvoltare**. Prin urmare, planurile de amenajare a teritoriului trebuie să facă obiectul unei evaluări corespunzătoare a implicațiilor pentru situl în cauză (a se vedea, de asemenea, cauza C-418/04).

Planurile sectoriale ar trebui, de asemenea, să fie considerate ca intrând în domeniul de aplicare a articolului 6 alineatul (3), din nou, în măsura în care acestea pot avea un efect semnificativ asupra unui sit Natura 2000. Exemplele ar putea include planuri de rețele de transport, planuri energetice, planuri de gestionare a deșeurilor, planuri de gestionare a apei sau planuri de gestionare forestieră (a se vedea C-441/17, 122-124).

Cu toate acestea, trebuie să se facă o distincție față de „planurile” de natura declarațiilor de politică, și anume documente de politică care indică voința sau intenția politică generală a unui minister sau a unei autorități subordonate. Un exemplu ar putea fi un plan general de dezvoltare durabilă pentru o regiune sau teritoriul unui stat membru. Nu pare adecvat ca acestea să fie tratate drept „planuri” în sensul articolului 6 alineatul (3), în special în cazul în care inițiativele care decurg din astfel de declarații de politică trebuie să se materializeze prin intermediul unui plan de amenajare a teritoriului sau al unui plan sectorial (C 179/06, punctul 41)⁴⁴. Cu toate acestea, în cazul în care legătura dintre conținutul unei astfel de inițiative și efectele semnificative probabile asupra unui sit Natura 2000 este clară și directă, trebuie să se aplice articolul 6 alineatul (3).

⁴³ JO L 197, 21.7.2001, p. 30–37.

⁴⁴ Aceasta nu aduce atingere aplicării Directivei SEA (2001/42/CE).

În cazul în care unul sau mai multe proiecte specifice sunt incluse într-un plan într-un mod general, dar nu în privința detaliilor proiectului, evaluarea efectuată la nivel de plan nu exclude într-o etapă ulterioară proiectele specifice de la cerințele de evaluare prevăzute la articolul 6 alineatul (3), atunci când se cunosc mai multe detalii despre acestea⁴⁵.

4.4.3. Nu sunt direct legate de gestionare sau nu sunt necesare pentru aceasta ...

În contextul și în scopul articolului 6, este evident că termenul „gestionare” trebuie să fie tratat ca referindu-se la gestionarea unui sit în sensul „conservării”, și anume să fie considerat în sensul în care este utilizat în cadrul articolului 6 alineatul (1). Astfel, în cazul în care o activitate este direct legată de îndeplinirea obiectivelor de conservare și este necesară în acest scop, aceasta este scutită de obligația de a efectua o evaluare.

Prin introducerea posibilității de stabilire a planurilor de gestionare, articolul 6 alineatul (1) prevede un grad de flexibilitate pentru statele membre în ceea ce privește forma acestor planuri. Planurile pot fi speciale sau „incluse în alte planuri de dezvoltare”. Astfel, este posibil să existe un plan „pur” de gestionare a conservării sau un plan „mixt” cu obiective de conservare, precum și cu alte obiective.

Termenii „nu sunt direct legate de gestionare sau nu sunt necesare pentru aceasta ...” asigură că o componentă care nu este destinată conservării dintr-un plan sau un proiect care include printre obiectivele sale gestionarea conservării poate necesita în continuare o evaluare corespunzătoare.

De exemplu, recoltarea lemnului poate face parte dintr-un plan de gestionare a conservării pentru o pădure desemnată ca arie specială de conservare. În măsura în care dimensiunea comercială nu este necesară pentru gestionarea conservării sitului, poate fi necesar ca aceasta să fie luată în considerare pentru o evaluare corespunzătoare.

Curtea a sprijinit acest punct de vedere (C-241/08, punctul 55), subliniind că „simpla conformitate a contractelor Natura 2000 cu obiectivele de conservare a sitului nu poate fi considerată suficientă, din perspectiva articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate, pentru ca lucrările, operațiunile și amenajările prevăzute de respectivele contracte să fie scutite în mod sistematic de obligația de efectuare a evaluării efectelor asupra sitului”.

Cu toate acestea, pot exista situații în care un plan sau un proiect care are o legătură directă cu gestionarea unui sit sau este necesar pentru aceasta poate afecta un alt sit.

De exemplu, pentru a îmbunătăți regimul de inundare al unui sit, se poate propune construirea unei bariere în cadrul unui alt sit, cu un posibil efect negativ semnificativ asupra acestuia din urmă. În acest caz, planul sau proiectul trebuie să facă obiectul unei evaluări în ceea ce privește situl afectat.

În plus, cauza C-441/17 (punctul 123) identifică un exemplu de plan (care se referă numai la creșterea volumului de lemn exploatabil, prin efectuarea unor operațiuni active de gestionare forestieră în cadrul unui sit Natura 2000) care nu este direct legat de conservare deoarece nu stabilește nici obiective, nici măsuri de conservare și, prin urmare, care ar trebui evaluat în temeiul articolului 6 alineatul (3).

⁴⁵ Pentru detalii cu privire la integrarea diferitelor etape de evaluare, a se vedea, de asemenea, documentul de orientare privind simplificarea procedurilor de evaluare de mediu a proiectelor de interes comun, capitolul 3.2: http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/PCI_guidance.pdf.

Termenul „proiect” ar trebui interpretat în sens larg pentru a include atât lucrările de construcție, cât și alte intervenții în mediul natural. De asemenea, termenul „plan” are un sens larg, incluzând planurile de amenajare a teritoriului și planurile sau programele sectoriale.

Planurile și proiectele direct legate de gestionarea conservării sitului, fie individual, fie drept componente ale altor planuri și proiecte, ar trebui, în general, să fie excluse de la dispozițiile articolului 6 alineatul (3), însă componentele acestora care nu sunt destinate conservării pot necesita în continuare o evaluare.

4.5. CUM SE DETERMINĂ DACĂ UN PLAN SAU UN PROIECT „AR PUTEA AFECTA ÎN MOD SEMNIFICATIV” UN SIT, „PER SE SAU ÎN COMBINAȚIE CU ALTE PLANURI SAU PROIECTE”?

Această expresie cuprinde atât o relație cauză-efect, cât și aspectul cumulativ. Pe de o parte, este necesar să se analizeze tipurile de efecte care sunt vizate („*efect semnificative*”) și apoi să se exploreze tipurile de cauze care sunt susceptibile să creeze astfel de efecte („*care ar putea ... per se sau în combinație*”).

Determinarea probabilității ca un plan sau un proiect să aibă un efect semnificativ va avea consecințe practice și juridice. Prin urmare, atunci când se propune un plan sau un proiect, este important, în primul rând, să se ia în considerare acest aspect esențial și, în al doilea rând, ca această considerare să poată face față unei analize științifice și de specialitate.

Planurile și proiectele care sunt considerate ca nefiind susceptibile de a avea efecte semnificative pot fi tratate fără a se face trimitere la etapele următoare ale articolului 6 alineatul (3). Cu toate acestea, statele membre vor trebui să justifice și să înregistreze motivele pentru a ajunge la o astfel de concluzie de preexaminare.

4.5.1. Ar putea avea...

Garanțiile prevăzute la articolul 6 alineatul (3) sunt declanșate nu de o **certitudine**, ci de o **probabilitate** de apariție a unor efecte semnificative. Astfel, în conformitate cu principiul precauției, nu este acceptabil să se efectueze o evaluare pe baza faptului că efectele semnificative nu sunt sigure.

Acest lucru a fost confirmat de hotărârea Curții în cauza *Waddenzee* (C-127/02, punctele 3944): „... *mecanismul de protecție a mediului prevăzut la articolul 6 alineatul (3) ... nu presupune că planul sau proiectul avut în vedere are în mod clar efecte semnificative asupra sitului vizat, ci pornește de la simpla prezumție că planul sau proiectul în cauză ar putea avea un astfel de efect. ... În cazul în care există îndoieli cu privire la lipsa unor efecte semnificative, trebuie efectuată o astfel de evaluare. ... Prin urmare, articolul 6 alineatul (3) prima teză trebuie interpretat în sensul că orice plan sau proiect care nu are o legătură directă cu sau nu este necesar pentru gestionarea sitului trebuie să facă obiectul unei evaluări corespunzătoare a implicațiilor acesteia asupra sitului, având în vedere obiectivele de conservare a sitului, **atât timp cât nu se poate exclude, pe baza unor elemente obiective, că acesta afectează situl în cauză în mod semnificativ, fie individual, fie în combinație cu alte planuri sau proiecte**”.*

Din nou, este util să se facă trimitere la Directiva EIA 2011/92/UE, astfel cum a fost modificată, deoarece formula „ar putea afecta în mod semnificativ” este aproape identică cu formula de bază

utilizată pentru a crea obligația statelor membre de evaluare în temeiul Directivei EIA⁴⁶. De asemenea, Directiva EIA este utilă pentru stabilirea unei serii de factori care pot contribui la apariția probabilității unui efect semnificativ⁴⁷. Orice propunere considerată a necesita o evaluare în temeiul Directivei EIA, printre altele, pe motiv că este posibil să afecteze în mod semnificativ un sit Natura 2000 poate fi considerată, de asemenea, a face obiectul cerinței de evaluare prevăzute la articolul 6 alineatul (3)⁴⁸.

Pentru a stabili probabilitatea unui impact semnificativ și, prin urmare, necesitatea unei evaluări adecvate, nu pot fi luate în considerare măsurile de atenuare (și anume, măsurile de evitare sau de reducere a efectelor negative). Acest lucru este confirmat de Curte în hotărârea sa în cauza C-323/17: *„Articolul 6 alineatul (3) din Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică trebuie interpretat în sensul că, pentru a stabili dacă este necesar să se efectueze ulterior o evaluare corespunzătoare a efectelor unui plan sau ale unui proiect asupra unui sit vizat, nu este necesar, în faza preevaluării, să se ia în considerare măsurile care urmăresc evitarea sau reducerea efectelor prejudiciabile ale planului sau proiectului respectiv asupra acestui sit”*⁴⁹.

Probabilitatea unor efecte semnificative poate apărea nu numai în urma unor planuri sau proiecte localizate **în cadrul** unui sit protejat, ci și în urma unor planuri sau proiecte localizate **în afara** unui sit protejat (C-142/16, punctul 29). De exemplu, o zonă umedă poate fi afectată de un proiect de drenaj aflat la distanță de limitele zonei umede sau un sit poate fi influențat de o emisie de poluanți dintr-o sursă externă. Din acest motiv, este important ca statele membre, atât în legislația lor, cât și în practica lor, să permită aplicarea garanțiilor prevăzute la articolul 6 alineatul (3) oricărui presiuni de dezvoltare – inclusiv cele care sunt externe siturilor Natura 2000, dar care ar putea avea efecte semnificative asupra oricăruia dintre acestea.

Aceasta include luarea în considerare a oricărui **efecte transfrontaliere potențiale**. În cazul în care un plan sau un proiect dintr-o țară poate avea un efect semnificativ asupra unui sit Natura 2000 dintr-o altă țară, per se sau în combinație cu alte planuri sau proiecte, trebuie să se efectueze o evaluare corespunzătoare vizând, printre altele, efectele potențiale asupra integrității siturilor Natura 2000 respective, de asemenea, din cea de a doua țară.

Planurile și proiectele transfrontaliere (de exemplu, planuri sau proiecte localizate în mai multe state membre, care implică, de exemplu, conducte, cabluri, poduri sau tuneluri) ar trebui tratate în consecință, asigurându-se că sunt luate în considerare toate efectele potențiale asupra siturilor Natura 2000. În acest scop și pentru a evita suprapunerile, autoritățile competente respective ar trebui să își coordoneze evaluările.

Acest lucru este în conformitate cu Convenția de la Espoo și cu Protocolul SEA⁵⁰ care sunt puse în aplicare în cadrul UE prin Directiva EIA și Directiva SEA⁵¹. Întrucât aceste directive vizează planuri sau proiecte care ar putea necesita o evaluare în conformitate cu articolul 6 din Directiva Habitate, rezultă că efectele transfrontaliere trebuie incluse, de asemenea, în evaluările corespunzătoare efectuate în temeiul Directivei Habitate, în conformitate cu dispozițiile relevante ale directivelor respective.

46 A se vedea articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2011/92/UE, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2014/52/UE.

47 A se vedea anexa III la Directiva 2011/92/UE, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2014/52/UE.

48 Dimpotrivă, ar putea fi necesară o evaluare corespunzătoare în temeiul articolului 6 alineatul (3) pentru proiectele care nu intră în domeniul de aplicare a Directivei EIA.

49 Cu toate acestea, în temeiul Directivei EIA, este posibil să se ia în considerare caracteristicile proiectului și/sau măsurile avute în vedere pentru a evita sau a preveni efectele negative semnificative atunci când se decide cu privire la necesitatea de a efectua o evaluare completă a impactului asupra mediului [articolul 4 alineatul (5) litera (b) din Directiva EIA, astfel cum a fost modificată].

50 <http://www.unece.org/env/eia/welcome.html>

51 Articolul 7 din Directiva 2011/92/UE (astfel cum a fost modificată prin Directiva 2014/52/UE) și articolul 7 din Directiva 2001/42/CE.

Procedura prevăzută la articolul 6 alineatul (3) nu este declanșată de certitudinea, ci de probabilitatea unor efecte semnificative care decurg din planuri sau proiecte, indiferent de localizarea acestora în interiorul sau în afara unui sit protejat. Această probabilitate există în cazul în care nu se poate exclude existența unor efecte semnificative asupra sitului. Măsurile de atenuare nu pot fi luate în considerare în acest stadiu. De asemenea, trebuie luate în considerare efectele transfrontaliere.

4.5.2. Efecte semnificative

Noțiunea de efect „semnificativ” nu poate fi tratată în mod arbitrar. În primul rând, directiva utilizează termenul într-un context obiectiv (și anume, nu îl descrie utilizând formule discreționare). În al doilea rând, este necesară o abordare coerentă a ceea ce este „semnificativ” pentru a se asigura că Natura 2000 funcționează ca o rețea coerentă.

Deși este nevoie de obiectivitate în ceea ce privește interpretarea domeniului de aplicare a termenului „semnificativ”, este clar că această obiectivitate nu poate fi separată de caracteristicile specifice și de condițiile de mediu ale sitului protejat vizat de plan sau de proiect. În acest sens, obiectivele de conservare a unui sit, precum și informațiile prelabile sau de referință cu privire la aceasta pot fi foarte importante în identificarea mai precisă a sensibilităților în materie de conservare (C-127/02, punctele 46–48).

Unele dintre aceste informații sunt prezentate în formularul-tip care însoțește procesul de selecție a siturilor în temeiul Directivei Habitate și al Directivei Păsări (a se vedea secțiunea 3.5.1). De asemenea, statele membre pot avea planuri detaliate de gestionare a conservării siturilor, care descriu variațiile sensibilității habitatelor și speciilor din cadrul unui sit în ceea ce privește diferitele amenințări.

Semnificația va varia în funcție de factori precum magnitudinea impactului, tipul, amploarea, durata, intensitatea, calendarul, probabilitatea, efectele cumulative și vulnerabilitatea habitatelor și a speciilor în cauză.

În acest context, este clar că este posibil ca ceea ce poate fi semnificativ în raport cu un sit, poate să nu fie semnificativ în raport cu altul.

De exemplu, o pierdere de 100 de metri pătrați de habitat poate fi semnificativă în ceea ce privește un mic sit de orhidee rare, în timp ce o pierdere similară pe teritoriul unui sit mare de stepă poate fi nesemnificativă dacă nu are implicații asupra obiectivelor de conservare a sitului.

Noțiunea de „semnificativ” trebuie interpretată în mod obiectiv. Importanța efectelor ar trebui determinată în funcție de caracteristicile specifice și de condițiile de mediu ale sitului protejat vizat de plan sau de proiect, ținând seama, în special, de obiectivele de conservare a sitului și de caracteristicile ecologice.

4.5.3. ... per se sau în combinație cu alte planuri sau proiecte

O serie de impacturi individuale modeste pot, în combinație, să producă un impact semnificativ. Astfel cum a subliniat Curtea, „neluarea în considerare a efectului cumulativ al proiectelor are drept rezultat practic faptul că totalitatea proiectelor de un anumit tip poate fi scutită de obligația de evaluare în

condițiile în care, privite în ansamblu, acestea pot avea efecte vizibile asupra mediului” (C-418/04, C-392/96, punctele 76 și 82).

Articolul 6 alineatul (3) urmărește să abordeze acest aspect prin luarea în considerare a combinației de efecte din alte planuri sau proiecte. În acest sens, articolul 6 alineatul (3) nu definește în mod explicit celelalte planuri și proiecte care intră în domeniul de aplicare a dispoziției „în combinație”.

Este important de remarcat că intenția care stă la baza acestei dispoziții „în combinație” este de a lua în considerare efectele cumulative, iar acestea vor avea loc adesea doar în timp. În acest context, se pot lua în considerare planuri sau proiecte care sunt **finalizate, aprobate, dar nefinalizate sau propuse**:

- Pe lângă efectele planurilor sau proiectelor care fac obiectul principal al evaluării, ar putea fi adecvat să se ia în considerare efectele planurilor și proiectelor deja finalizate în cadrul acestui „al doilea nivel” al evaluării, inclusiv cele anterioare datei de transpunere a directivei sau datei desemnării sitului (a se vedea, de exemplu, C-142/16, punctele 61 și 63). Cu toate că planurile și proiectele deja finalizate sunt, în sine, excluse de la cerințele de evaluare prevăzute la articolul 6 alineatul (3), este important ca acestea să fie luate în considerare atunci când se evaluează impactul planului sau proiectului actual pentru a stabili dacă există potențiale efecte cumulative care rezultă din proiectul actual în combinație cu alte planuri și proiecte deja finalizate. Efectele acestor planuri și proiecte finalizate ar face parte, în mod normal, din condițiile de referință ale sitului care sunt luate în considerare în acest stadiu⁵².
- Planurile și proiectele care au fost aprobate în trecut, dar care nu au fost încă puse în aplicare sau finalizate ar trebui incluse în această dispoziție în combinație.
- În ceea ce privește celelalte planuri sau proiecte propuse, din motive de securitate juridică ar fi oportun să se limiteze dispoziția „în combinație” la cele care au fost propuse efectiv, și anume pentru care a fost depusă o cerere de aprobare sau de acord. În același timp, trebuie să fie evident că, la examinarea unui plan sau proiect propus, statele membre nu creează o prezumție în favoarea altor planuri sau proiecte care nu au fost încă propuse.

De exemplu, în cazul în care se consideră că o dezvoltare rezidențială nu dă naștere unui efect semnificativ și, prin urmare, este aprobată, aprobarea nu ar trebui să creeze o prezumție în favoarea altor dezvoltări rezidențiale viitoare.

În plus, este important de remarcat că evaluarea efectelor cumulative nu se limitează la evaluarea unor tipuri similare de planuri sau proiecte care vizează același sector de activitate (de exemplu, o serie de proiecte imobiliare). În timpul evaluării trebuie să se țină seama de toate tipurile de planuri sau proiecte care, în combinație cu planul sau proiectul avut în vedere, ar putea avea un efect semnificativ.

În mod similar, evaluarea ar trebui să ia în considerare efectele cumulative nu numai între proiecte sau între proiecte, ci și între proiecte și planuri (și invers). De exemplu, un nou proiect care vizează construirea unei autostrăzi majore printr-o zonă nu afectează în mod negativ situl, dar atunci când este analizat în combinație cu un plan deja aprobat de dezvoltare a locuințelor pentru aceeași zonă, aceste impacturi pot deveni suficient de semnificative pentru a afecta în mod negativ situl. În același timp, un plan per se nu poate avea un impact semnificativ asupra siturilor Natura 2000, dar poate fi evaluat în mod diferit dacă este luat în considerare în combinație cu un proiect major de dezvoltare propus sau autorizat, care nu este inclus în planul respectiv.

⁵² Planurile și proiectele deja finalizate pot, de asemenea, să ridice probleme în temeiul articolului 6 alineatul (1) și articolul 6 alineatul (2) din Directiva Habitate, în cazul în care efectele lor continuă să conducă la necesitatea ca statele membre să adopte măsuri de remediere sau măsuri compensatorii de conservare sau măsuri de evitare a deteriorării habitatului sau a perturbării speciilor.

Impacturile cumulative potențiale ar trebui să fie evaluate utilizând date de referință solide și nu să se bazeze numai pe criterii calitative. De asemenea, acestea ar trebui să fie evaluate ca parte integrantă a evaluării generale și nu ar trebui tratate doar ca un „aspect secundar” la sfârșitul procesului de evaluare.

Atunci când se determină efectele semnificative probabile, ar trebui luată în considerare, de asemenea, combinarea cu alte planuri și/sau proiecte, pentru a ține seama de impactul cumulativ pe parcursul evaluării planului sau proiectului în cauză. Dispoziția „în combinație” privește alte planuri sau proiecte care au fost deja finalizate, aprobate, dar nefinalizate sau propuse efectiv.

4.6. CE SE ÎNȚELEG PRIN „EVALUAREA CORESPUNZĂTOARE A IMPLICAȚIILOR PE CARE LE ARE ASUPRA SITULUI, ÎN VEDEREA ATINGERII OBIECTIVELOR DE CONSERVARE A SITULUI”?

4.6.1. Ce se înțelege prin „evaluare corespunzătoare”?

Scopul evaluării corespunzătoare este de a evalua implicațiile planului sau proiectului în ceea ce privește obiectivele de conservare a sitului, per se sau în combinație cu alte planuri sau proiecte. Concluziile ar trebui să permită autorităților competente să verifice dacă planul sau proiectul are sau nu efecte negative asupra integrității sitului respectiv. Prin urmare, evaluarea corespunzătoare se concentrează în mod specific asupra speciilor și/sau asupra habitatelor pentru care este desemnat situl Natura 2000.

În hotărârea sa *Waddenzee* (C-127/02, punctele 52–54, 59) Curtea a subliniat importanța utilizării celor mai bune cunoștințe științifice atunci când se efectuează evaluarea corespunzătoare pentru a permite autorităților competente să concluzioneze cu certitudine că nu vor exista efecte negative asupra integrității sitului:

*„În ceea ce privește noțiunea «evaluare corespunzătoare» în sensul articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate, trebuie subliniat faptul că dispoziția nu definește nicio metodă specifică pentru realizarea unei astfel de evaluări. Cu toate acestea, în conformitate cu formularea respectivei dispoziții, o evaluare corespunzătoare a implicațiilor planului sau proiectului asupra sitului în cauză **trebuie să preceadă aprobarea acestuia** și să ia în considerare efectele cumulative care rezultă din combinarea respectivului plan sau proiect cu alte planuri sau proiecte, având în vedere obiectivele de conservare a sitului.”*

*„O astfel de evaluare presupune, prin urmare, că **toate aspectele planului sau proiectului care pot, per se sau în combinație cu alte planuri sau proiecte, să afecteze acele obiective (de conservare), trebuie identificate pe baza celor mai bune cunoștințe științifice în domeniu.**”*

*„Autoritățile naționale competente, ținând seama de evaluarea corespunzătoare a implicațiilor planului sau proiectului pentru situl în cauză, în lumina obiectivelor de conservare a sitului, autorizează o astfel de activitate numai după ce constată că aceasta este lipsită de efecte negative asupra integrității sitului menționat. Astfel se întâmplă în cazul **în care nu persistă nicio îndoială rezonabilă din punct de vedere științific cu privire la asemenea efecte.**”*

Prin urmare, evaluările care se limitează la descrieri generale și la o revizuire superficială a datelor existente privind „natura” în aria respectivă nu pot fi considerate „corespunzătoare” în sensul articolului

6 alineatul (3). Potrivit Curții, **evaluarea corespunzătoare ar trebui să conțină constatări și concluzii complete, precise și definitive, de natură să înlăture orice îndoială științifică rezonabilă** cu privire la efectele lucrărilor propuse asupra sitului în cauză (C-304/05, punctul 69)⁵³. Nu se poate considera că o evaluare este corespunzătoare în cazul în care lipsesc informații și date fiabile actualizate cu privire la habitatele și speciile de pe teritoriul sitului (C-43/10, punctul 115).

La momentul adoptării deciziei de autorizare a punerii în aplicare a proiectului, trebuie să nu persiste nicio îndoială științifică rezonabilă în ceea ce privește absența efectelor negative asupra integrității sitului în cauză (C-239/04, punctul 24).

În plus, în ceea ce privește monitorizarea succesivă, o astfel de monitorizare nu poate fi considerată suficientă pentru a asigura îndeplinirea obligației prevăzute la articolul 6 alineatul (3) din Directiva Habitate (C-142/16, punctul 43).

Din cele de mai sus rezultă că evaluarea corespunzătoare ar trebui să fie motivată și înregistrată. Dacă înregistrarea evaluării nu dezvăluie baza motivată a deciziei ulterioare (și anume, în cazul în care înregistrarea este un simplu punct de vedere, pozitiv sau negativ, nemotivat cu privire la un plan sau un proiect), evaluarea nu își îndeplinește scopul și nu poate fi considerată „corespunzătoare”.

În cele din urmă, calendarul este, de asemenea, important. Evaluarea este un pas care precedă și oferă o bază pentru celelalte etape – în special, o aprobare sau un refuz al unui plan sau al unui proiect. Prin urmare, evaluarea trebuie să fie efectuată înainte ca autoritatea competentă să decidă cu privire la realizarea sau autorizarea planului sau proiectului (C127/02, punctul 42). Desigur, în cazul în care un plan sau un proiect face obiectul unei reproiectări înainte de luarea unei decizii cu privire la acesta, este absolut necesar să se revizuiască evaluarea ca parte a unui proces iterativ. Cu toate acestea, nu ar trebui să fie posibil ca autoritățile să revină retroactiv asupra unei evaluări odată ce s-a ajuns în etapa ulterioară în succesiunea de etape prevăzute la articolul 6 alineatul (3) și articolul 6 alineatul (4).

Relația cu directivele EIA și SEA

Evaluarea corespunzătoare este adesea realizată în cadrul procesului EIA sau SEA sau împreună cu acesta, iar rezultatele sale sunt incluse în raportul EIA sau SEA relevant. Această abordare poate contribui la raționalizarea etapelor administrative implicate în obținerea autorizațiilor de dezvoltare prevăzute de legislația europeană de mediu⁵⁴. Directiva EIA revizuită⁵⁵ [articolul 2 alineatul (3)] prevede că, în cazul proiectelor pentru care obligația de a efectua evaluări ale efectelor asupra mediului decurge simultan din Directiva EIA și Directiva Habitate, statele membre asigură, după caz, utilizarea unor proceduri coordonate și/sau comune. Au fost emise orientări relevante în acest sens⁵⁶.

Cu toate acestea, este esențial ca informațiile relevante pentru evaluarea corespunzătoare și concluziile acesteia să rămână în mod clar ușor de distins și identificat în raportul de evaluare a impactului asupra mediului, astfel încât să poată fi diferențiate de cele ale EIA sau SEA generale. Acest lucru este necesar deoarece există o serie de distincții importante între EIA/SEA și procedurile de evaluare corespunzătoare, ceea ce înseamnă că o SEA sau o EIA nu poate înlocui sau reprezenta

⁵³ A se vedea, de asemenea, cauzele C-239/04 și C-404/09.

⁵⁴ De asemenea, o astfel de raționalizare poate include evaluările necesare în temeiul articolului 4 alineatul (7) din Directiva-cadru privind apa – a se vedea, de asemenea, http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/PCI_guidance.pdf.

⁵⁵ Directiva 2011/92/UE, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2014/52/UE.

⁵⁶ Document de orientare al Comisiei privind simplificarea evaluărilor de mediu realizate în temeiul articolului 2 alineatul (3) din Directiva privind evaluarea impactului asupra mediului (Comunicarea Comisiei 2016/C 273/01, disponibilă la adresa: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=OJ:C:2016:273:TOC>).

un substitut pentru o evaluare corespunzătoare, întrucât niciuna dintre proceduri nu este mai importantă decât cealaltă.

Acest lucru a fost confirmat în continuare de Curte (C-418/04): „Cele două directive (EIA și SEA) cuprind prevederi referitoare la procedura de deliberare care nu sunt obligatorii pentru statele membre în privința deciziei și nu privesc decât anumite proiecte și planuri. În schimb, conform articolului 6 alineatul (3) a doua teză din Directiva habitate, autoritățile naționale competente aprobă planul sau proiectul doar după ce au constatat că nu are efecte negative asupra integrității sitului. Evaluările în temeiul Directivei 85/337 sau în temeiul Directivei 2001/42 nu ar putea, așadar, să înlocuiască procedura prevăzută de articolul 6 alineatele (3) și (4) din Directiva habitate”.

Principalele asemănări și diferențe dintre evaluarea corespunzătoare și evaluarea impactului asupra mediului și evaluarea strategică de mediu sunt prezentate în anexa I.

4.6.2. Conținutul evaluării corespunzătoare

Evaluarea adecvată a planurilor sau proiectelor care ar putea afecta siturile Natura 2000 ar trebui să garanteze luarea în considerare pe deplin a tuturor elementelor care contribuie la integritatea sitului (a se vedea secțiunea 3.7.4), atât în definirea condițiilor de referință, cât și în etapele care conduc la identificarea impacturilor potențiale, a măsurilor de atenuare și a impactului rezidual.

În această privință, trebuie să se asigure că evaluarea corespunzătoare abordează toate elementele care contribuie la integritatea sitului, astfel cum se specifică în obiectivele de conservare a sitului și în formularul-tip și se bazează pe **cele mai bune cunoștințe științifice disponibile în domeniu**.

Informațiile necesare ar trebui să fie actualizate (C-43/10, punctul 115) și pot include următoarele aspecte, după caz:

- structura și funcția, precum și rolul respectiv al activelor ecologice ale sitului;
- suprafața, reprezentativitatea și gradul de conservare a tipurilor de habitat pe teritoriul sitului;
- dimensiunea populației, gradul de izolare, ecotipul, patrimoniul genetic, structura claselor de vârstă și gradul de conservare a speciilor în temeiul anexei II la Directiva Habitatare prezente pe teritoriul sitului sau a speciilor de păsări pentru care a fost clasificată o anumită APS;
- orice alte mijloace și funcții ecologice identificate la fața locului; și
- orice amenințare care afectează sau reprezintă un risc potențial pentru habitatele și speciile prezente pe teritoriul sitului.

Evaluarea adecvată ar trebui să includă, de asemenea, o **identificare cuprinzătoare a tuturor efectelor potențiale** ale planului sau proiectului care ar putea fi semnificative pe teritoriul sitului, ținând seama de efectele cumulative și de alte efecte care pot să apară ca urmare a acțiunii combinate a planului sau proiectului în curs de evaluare cu alte planuri sau proiecte.

Aceasta **ar trebui să aplice cele mai bune tehnici și metode disponibile pentru a evalua amploarea efectelor** planului sau proiectului asupra integrității sitului (siturilor). Descrierea integrității sitului și evaluarea impactului ar trebui să se bazeze pe cei mai buni indicatori posibili specifici caracteristicilor Natura 2000, care pot fi utili, de asemenea, pentru monitorizarea impactului planului sau pentru punerea în aplicare a proiectului.

Raportul de evaluare corespunzător ar trebui să fie suficient de detaliat pentru a demonstra modul în care s-a ajuns la concluzia finală și argumentele științifice care au condus la aceasta. De exemplu, în hotărârea sa în cauza C-404/09, Curtea a identificat o serie de lacune în evaluarea corespunzătoare în chestiune (și anume, că nu a luat în considerare în mod suficient eventualele perturbări ale siturilor în cauză, cum ar fi zgomotul și vibrațiile sau riscul de izolare a subpopulațiilor prin blocarea coridoarelor de comunicații care leagă respectivele sub-populații de alte populații)⁵⁷.

4.6.3. ... având în vedere obiectivele de conservare a sitului

Evaluarea corespunzătoare se concentrează pe **evaluarea implicațiilor pentru sit** ale planului sau proiectului, per se sau în combinație cu alte planuri sau proiecte, **având în vedere obiectivele de conservare a sitului**. Prin urmare, articolul 6 alineatul (3) trebuie citit în strânsă legătură cu articolul 6 alineatul (1) și articolul 6 alineatul (2), întrucât obiectivele de conservare care trebuie utilizate în evaluarea corespunzătoare sunt legate, de asemenea, de cele două alineate anterioare.

Astfel cum s-a explicat în secțiunea 2.3.1, „obiectivele de conservare” ar trebui stabilite la nivelul fiecărui sit individual și ar trebui să vizeze, în cadrul sitului respectiv, toate speciile și tipurile de habitate pentru care a fost desemnat situl în temeiul Directivei Habitare sau clasificat în temeiul Directivei Păsări.

Aceste **obiective de conservare** ar trebui să se bazeze pe necesitățile ecologice ale speciilor și habitatelor prezente și să definească stadiul de conservare dorit al acestor specii și tipuri de habitat pe teritoriul sitului. Acest lucru ar trebui să se stabilească în funcție de stadiul de conservare a fiecărei specii și a fiecărui tip de habitat, astfel cum este înregistrat în formularul-tip. Obiectivele de conservare ar trebui să reflecte, de asemenea, importanța sitului pentru coerența rețelei Natura 2000, astfel încât fiecare sit să contribuie în cel mai bun mod posibil la atingerea stadiului de conservare corespunzător la nivelul geografic corespunzător, în aria de extindere naturală a speciilor sau tipurilor de habitate în cauză.

În cazul în care au fost stabilite astfel de obiective de conservare a unui sit, efectele trebuie evaluate în raport cu aceste obiective.

Acest lucru a fost confirmat de Curte în hotărârea *Waddenzee* (C-127/02, punctele 46–48): „Astfel cum reiese din articolul 6 alineatul (3) prima teză din Directiva habitare coroborat cu considerentul (10) al acesteia, caracterul semnificativ al efectului unui plan sau al unui proiect care nu are o legătură directă cu sau nu este necesar pentru gestionarea sitului este legat de obiectivele de conservare a acestui sit. Prin urmare, atunci când un astfel de plan sau proiect, chiar dacă are un efect asupra sitului, nu riscă să compromită obiectivele de conservare a acestuia, acesta nu trebuie considerat ca putând afecta în mod semnificativ situl în cauză.”

„Dimpotrivă, **atunci când un astfel de plan sau proiect este susceptibil de a submina obiectivele de conservare a sitului în cauză, acesta trebuie considerat în mod necesar susceptibil de a afecta într-o măsură semnificativă situl respectiv. Astfel cum susține în esență Comisia, la evaluarea efectelor potențiale ale unui plan sau proiect, importanța acestora trebuie să fie stabilită, printre altele, în lumina a caracteristicilor și condițiilor specifice de mediu ale sitului vizat de planul sau proiectul respectiv.**”

În cazul în care încă nu au fost stabilite obiectivele de conservare pentru un sit și până se realizează acest lucru, evaluarea corespunzătoare trebuie să considere că obiectivul este de a se asigura că tipurile de habitate sau habitatele speciilor prezente nu se deteriorează în mod semnificativ sub nivelul

⁵⁷ A se vedea, de asemenea, cauza C-441/17, punctele 134–144.

actual sau că speciile nu sunt afectate de perturbări semnificative, în conformitate cu cerințele de la articolul 6 alineatul (2) și fără a aduce atingere eficacității măsurilor de conservare necesare pentru îndeplinirea cerințelor de la articolul 6 alineatul (1).

Această poziție a fost confirmată de Curte (C-127/02, punctul 36): „*Autorizarea unui plan sau a unui proiect acordat în conformitate cu articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate presupune în mod necesar că acesta nu este considerat susceptibil de a avea efecte negative asupra integrității sitului în cauză și, prin urmare, este improbabil să genereze deteriorarea sau perturbări semnificative în sensul articolului 6 alineatul (2).*”

4.6.4. Conceptul de „integritatea sitului”

Din contextul și din scopul directivei reiese în mod clar că „integritatea unui sit” se referă la obiectivele de conservare a sitului (a se vedea punctul 4.6.3 de mai sus). De exemplu, este posibil ca un plan sau un proiect să aibă efecte negative asupra sitului doar în sens vizual sau să afecteze numai tipuri de habitate sau specii diferite de cele enumerate în anexa I sau anexa II pentru care a fost desemnat situl. În astfel de cazuri, efectele nu constituie un efect negativ în sensul articolului 6 alineatul (3).

Cu alte cuvinte, în cazul în care niciunul dintre tipurile de habitate sau niciuna dintre speciile pentru care a fost desemnat situl nu este afectat(ă) în mod semnificativ, nu se poate considera că integritatea sitului este afectată negativ. Cu toate acestea, în cazul în care doar unul/una dintre acestea este afectat(ă) în mod semnificativ, ținând seama de obiectivele de conservare a sitului, integritatea sitului este în mod necesar afectată.

Acest lucru este susținut de Curte în hotărârea sa în cauza C-258/11, punctul 48: „*Articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate trebuie interpretat în sensul că **un plan sau un proiect care nu este direct legat de gestionarea unui sit sau care nu este necesar în vederea acesteia aduce atingere integrității sitului respectiv dacă riscă să împiedice menținerea durabilă a caracteristicilor constitutive ale sitului vizat, legate de prezența unui habitat natural prioritar, al cărui obiectiv de conservare a justificat includerea acestui sit pe lista SIC, în sensul acestei directive. Cu ocazia efectuării acestei aprecieri, se impune aplicarea principiului precauției***”. Logica unei astfel de interpretări ar fi relevantă, de asemenea, pentru tipurile de habitate neprioritare și pentru habitatele speciilor.

Expresia „integritatea sitului” indică faptul că accentul este plasat în acest caz asupra sitului în cauză. Prin urmare, nu este permisă distrugerea unui sit sau a unei părți a acestuia pe baza faptului că stadiul de conservare a tipurilor de habitate și a speciilor pe care le găzduiește va rămâne oricum favorabilă pe teritoriul european al statului membru.

În ceea ce privește conotația sau sensul termenului „integritate”, acesta face trimitere în mod clar la integritatea ecologică. Aceasta poate fi considerată drept calitatea sau starea de a fi întreg sau complet. Într-un context ecologic dinamic, termenul poate fi considerat, de asemenea, ca având sensul de reziliență și capacitate de a evolua în moduri care favorizează conservarea.

„Integritatea sitului” poate fi definită în mod util drept coerența structurii ecologice a sitului, a funcției și a proceselor ecologice pe întreaga sa zonă de răspândire, ceea ce îi permite să susțină habitatele, complexe de habitate și/sau populațiile de specii pentru care este desemnat situl respectiv.

Un sit poate fi descris ca având un nivel ridicat de integritate dacă potențialul inerent de îndeplinire a obiectivelor de conservare ale sitului este realizat, capacitatea de autoreparare și autoreînnoire în condiții dinamice este menținută și sprijinul oferit prin gestionare externă este minim.

Prin urmare, atunci când se analizează „integritatea sitului”, este important să se ia în considerare o serie de factori, inclusiv posibilitatea unor efecte care se materializează pe termen scurt, mediu și lung.

Integritatea sitului implică caracteristicile sale constitutive și funcțiile sale ecologice. Decizia prin care se stabilește dacă aceasta este afectată negativ ar trebui să se concentreze și să se limiteze la habitatele și speciile pentru care a fost desemnat situl respectiv și la obiectivele de conservare a sitului.

4.6.5. Evaluarea implicațiilor pentru sit

Evaluarea corespunzătoare în sine implică analizarea tuturor aspectelor planului sau proiectului care ar putea avea un efect semnificativ asupra sitului Natura 2000. În acest context, fiecare element al planului sau proiectului trebuie examinat la rândul său, iar efectele lor potențiale ar trebui să fie luate în considerare pentru fiecare specie sau tip de habitat pentru care a fost desemnat situl respectiv⁵⁸. Ulterior, efectele diferitelor caracteristici ale planului sau proiectului ar trebui analizate împreună și în legăturile dintre ele, astfel încât interacțiunile dintre acestea să poată fi identificate, de asemenea.

De exemplu, este posibil ca riscul de mortalitate prin coliziune cu turbine eoliene să nu fie semnificativ, dar dacă este analizat în combinație cu instalarea de linii electrice aeriene, care ar putea provoca, de asemenea, mortalitate prin coliziune, efectele pentru o anumită populație de păsări ar putea deveni semnificative.

Este evident că efectele fiecărui proiect vor fi unice și trebuie evaluate separat în fiecare caz în parte. Conform hotărârii *Waddenzee* (C-127/02, punctul 48), „în evaluarea efectelor potențiale ale unui plan sau proiect, importanța acestora trebuie stabilită în funcție, printre altele, de caracteristicile și condițiile specifice de mediu ale sitului vizat de planul sau proiectul respectiv”. De asemenea, reglementările și specificațiile generale relevante stabilite de statele membre pot fi utilizate în acest scop.

Deși ar trebui să se pună accentul pe speciile și habitatele de importanță comunitară [inclusiv păsările identificate în conformitate cu articolul 4 alineatul (1) și articolul 4 alineatul (2) din Directiva Păsări] care au justificat desemnarea sitului, nu trebuie uitat faptul că aceste trăsături-țintă interacționează, de asemenea, cu alte specii și habitate, precum și cu mediul fizic în moduri complexe.

Prin urmare, este important să se ia în considerare toate elementele care sunt esențiale pentru funcțiile și structura sitului, precum și pentru tipurile de habitate și speciile prezente. În plus, alte specii pot fi relevante, de asemenea, pentru a determina efectele potențiale asupra habitatelor protejate dacă acestea constituie specii tipice ale habitatului în cauză⁵⁹ sau dacă joacă un rol în lanțul alimentar de care depind trăsăturile țintă ale sitului.

Evaluarea efectelor trebuie să se bazeze pe criterii obiective și, dacă este posibil, cuantificabile. Impacturile ar trebui să fie anticipate cât mai precis posibil, iar baza acestor previziuni ar trebui să fie prezentată în mod clar și înregistrată în raportul de evaluare corespunzător (aceasta presupune, de

⁵⁸ Activitățile din cadrul proiectului „Cartografierea și evaluarea ecosistemelor și a serviciilor acestora” pot sprijini evaluarea efectelor, de exemplu pentru a identifica mijloacele și funcțiile ecologice în cadrul sitului, pentru a defini amenințările la adresa habitatelor și a speciilor, pentru a măsura structura și funcțiile ecologice relevante pentru integritatea sitului – a se vedea în special al 5-lea raport tehnic privind starea ecologică (http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/ecosystem_assessment/index_en.htm)

⁵⁹ Pentru explicații cu privire la termeni specifici, a se vedea Manualul de interpretare a habitatelor din Uniunea Europeană – EUR 28 la adresa http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/habitatsdirective/index_en.htm#interpretation

asemenea, includerea unei explicații privind gradul de certitudine în estimare). Precum în cazul tuturor evaluărilor impactului, ar trebui efectuată o evaluare corespunzătoare într-un cadru structurat pentru a se asigura că previziunile pot fi făcute într-un mod cât mai obiectiv și precis.

Având în vedere că s-a subliniat de către Curte importanța utilizării celor mai bune cunoștințe științifice atunci când se realizează evaluarea corespunzătoare, ar putea fi necesare activități suplimentare ecologice și de anchetă pe teren pentru a completa datele existente. Anchetele detaliate și activitatea pe teren ar trebui să fie suficient de lungi și să se concentreze pe acele trăsături-țintă care sunt sensibile la acțiunile din cadrul proiectului. Sensibilitatea trebuie analizată luând în considerare posibilele interacțiuni dintre activitățile de proiect (natura, amploarea, metodele etc.) și habitatele și speciile în cauză (locație, necesități ecologice, zone vitale, comportament etc.).

4.6.6. Considering suitable mitigation measures to avoid or reduce the impacts

În cazul în care, pe parcursul evaluării corespunzătoare, au fost identificate impacturi negative asupra integrității sitului sau acestea nu pot fi excluse, planul sau proiectul în cauză nu poate fi aprobat. Cu toate acestea, în funcție de gradul de impact identificat, ar putea fi posibil să se introducă anumite măsuri de atenuare care să evite aceste impacturi sau să le reducă la un nivel la care nu vor mai afecta în mod negativ integritatea sitului.

Măsurile de atenuare trebuie să fie direct legate de impacturile probabile care au fost identificate în evaluarea corespunzătoare și pot fi definite numai după evaluarea completă a impacturilor și descrierea lor în evaluarea corespunzătoare. Prin urmare, astfel cum s-a arătat în secțiunea 4.5.1, măsurile de atenuare pot fi luate în considerare doar în acest stadiu și nu în etapa de verificare.

Identificarea măsurilor de atenuare, la fel ca evaluarea impactului în sine, trebuie să se bazeze pe o bună înțelegere a speciilor și habitatelor în cauză. De exemplu, acestea pot acoperi:

- datele și calendarul punerii în aplicare (de exemplu, nu se aplică pe durata sezonului de reproducere a unei anumite specii);
- tipul de instrumente și de operațiuni care trebuie realizate (de exemplu, utilizarea unei drage specifice la o distanță convenită de la țărm pentru a nu afecta un habitat fragil sau pentru a reduce emisiile care pot cauza o depunere dăunătoare de poluanți); și
- zonele strict inaccesibile din cadrul unui sit (de exemplu, vizuinile de hibernare a unei specii de animale).

Măsurile de atenuare, care vizează evitarea sau reducerea efectelor acestora sau prevenirea lor în primul rând, nu trebuie să fie confundate cu măsurile compensatorii, care sunt menite să compenseze orice daune care ar putea fi cauzate de proiect. Măsurile compensatorii pot fi luate în considerare numai în temeiul articolului 6 alineatul (4) dacă planul sau proiectul a fost acceptat ca fiind necesar din motive cruciale de interes public major și în cazul în care nu există alternative (a se vedea secțiunea 5).

Această distincție a fost confirmată de Curte, care a constatat că „*articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate trebuie interpretat în sensul că un plan sau un proiect care nu are legătură directă cu gestionarea unui SIC sau nu este necesar pentru gestionarea unui astfel de sit, care are efecte negative asupra unui tip de habitat natural prezent pe acesta și care are în vedere măsuri pentru crearea în cadrul acestui sit a unei arii de dimensiuni egale sau mai mari cu acest tip de habitat, afectează integritatea sitului respectiv. Astfel de măsuri nu pot fi calificate, eventual, drept «măsuri compensatorii», în sensul alineatului (4) al acestui articol, decât în măsura în care sunt îndeplinite condițiile prevăzute la acest*

alineat. (...) Astfel, este necesar să se constate că aceste măsuri nu urmăresc nici să evite, nici să reducă efectele negative semnificative cauzate în mod direct acestui tip de habitat de proiect; ci tind să compenseze aceste efecte ulterior. În acest context, ele nu pot garanta că proiectul nu va afecta integritatea sitului respectiv, în sensul articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate. ” (C-521/12, punctele 29–35, 38–39; a se vedea, de asemenea, C-387&388/15 punctul 48).

În legătură cu aceste constatări, Curtea a afirmat că „[...] măsurile cuprinse într-un plan sau un proiect care nu are legătură directă cu gestionarea unui sit de importanță comunitară sau nu este necesar pentru gestionarea sa, care au în vedere, anterior producerii unor efecte negative asupra unui tip de habitat natural prezent pe acesta, dezvoltarea viitoare a unei arii de acest tip, dar a căror finalizare va interveni ulterior evaluării caracterului semnificativ al efectelor negative eventuale asupra integrității sitului, nu pot fi luate în considerare cu ocazia acestei evaluări.” (C- 387 și 388/15, punctul 64).

Bineînțeles, măsurile de atenuare elaborate și puse în aplicare vor limita amploarea măsurilor compensatorii necesare [dacă este cazul, în contextul articolului 6 alineatul (4)], prin reducerea efectelor reziduale care necesită compensare.

Pentru ca autoritatea competentă să poată decide dacă măsurile de atenuare sunt suficiente pentru a elimina eventualele efecte adverse ale planului sau proiectului asupra sitului (și nu provoacă în mod accidental alte efecte negative asupra speciilor și tipurilor de habitat în cauză), fiecare **măsură de atenuare trebuie să fie descrisă în detaliu**, cu o explicație bazată pe dovezi științifice privind modul în care aceasta va elimina sau va reduce efectele negative identificate. De asemenea, ar trebui furnizate informații privind modul în care acestea vor fi puse în aplicare, data la care vor fi puse în aplicare și de către cine, precum și privind sistemele care vor fi puse în practică pentru a monitoriza eficiența acestora și pentru a lua măsuri corective, dacă este necesar. Necesitatea unor date definitive la momentul autorizării este evidențiată, de asemenea, în cauza C-142/16, punctele 37–45.

În cazul în care autoritatea competentă consideră că măsurile de atenuare sunt suficiente pentru a evita efectele negative asupra integrității sitului identificate în evaluarea corespunzătoare, acestea vor deveni parte integrantă din specificația planului sau proiectului final sau pot fi consemnate drept condiții necesare pentru aprobarea proiectului. Cu toate acestea, în cazul în care persistă un efect negativ rezidual asupra integrității sitului, chiar și după introducerea măsurilor de atenuare, planul sau proiectul nu poate fi aprobat [cu excepția cazului în care sunt îndeplinite condițiile prevăzute la articolul 6 alineatul (4)].

Măsurile de atenuare pot fi propuse de către dezvoltatorul planului sau proiectului și/sau pot fi solicitate de autoritățile naționale competente pentru a evita efectele potențiale identificate în evaluarea corespunzătoare sau pentru a le reduce până la un nivel la care nu vor mai afecta în mod negativ integritatea sitului.

Identificarea măsurilor de atenuare, la fel ca evaluarea impactului în sine, trebuie să se bazeze pe o bună înțelegere a speciilor și habitatelor în cauză și trebuie să fie descrisă în detaliu. Măsurile de atenuare bine concepute și puse în aplicare vor limita amploarea eventualelor măsuri compensatorii necesare, dacă este cazul în contextul articolului 6 alineatul (4), prin reducerea impactului rezidual care necesită compensare.

4.7. LUAREA DECIZIILOR

4.7.1. „Autoritățile naționale competente”

Este clar că termenul „național” din această expresie a fost utilizat în contrast cu termenul „UE” sau „internațional”. Astfel, termenul se referă nu numai la autoritățile din cadrul administrației centrale, ci și la autoritățile regionale, provinciale sau municipale care trebuie să acorde o autorizație sau un acord pentru un plan sau un proiect. O instanță poate constitui o autoritate competentă în cazul în care are libertatea de a decide asupra fondului unui plan sau proiect propus în sensul articolului 6 alineatul (3) (C-127/04, punctul 69).

În anumite circumstanțe, autorizarea unui plan sau proiect poate fi acordată de către o autoritate legislativă (parlament național sau regional) și sub forma unui text legislativ. În acest context, în cauza C-182/10, punctele 69–70, Curtea a hotărât că: *„Aceste obligații [de la articolul 6 alineatul (3)] le revin statelor membre în temeiul Directivei habitate **independent de natura autorității naționale competente să autorizeze planul sau proiectul în cauză**. Articolul 6 alineatul (3) din această directivă, care vizează «autoritățile naționale competente», nu prevede nicio regulă specială care ar viza planurile sau proiectele care ar fi aprobate de o autoritate legislativă. În consecință, o astfel de calitate nu are influență asupra întinderii sau asupra conținutului obligațiilor care revin statelor membre în temeiul dispozițiilor articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate... articolul 6 alineatul (3) din Directiva habitate trebuie interpretat în sensul că nu permite unei autorități naționale, nici chiar unei legislative, să autorizeze un plan sau un proiect fără să se fi asigurat că nu va aduce atingere integrității sitului vizat.”*

Cu alte cuvinte, nu se poate acorda permisiunea pentru un plan sau un proiect prin lege în cazul în care nu a fost efectuată în prealabil o evaluare corespunzătoare, în conformitate cu articolul 6 alineatul (3) din Directiva Habitatare, sau în cazul în care evaluarea corespunzătoare nu a concluzionat cu certitudine că nu va exista niciun efect negativ asupra integrității sitului⁶⁰.

Autoritățile naționale competente sunt cele autorizate să aprobe un plan sau un proiect.

4.7.2. Când este necesar să se consulte opinia publică?

Directiva Habitatare nu conține o obligație explicită de a consulta opinia publică atunci când se autorizează planuri sau proiecte care necesită o evaluare corespunzătoare. În conformitate cu articolul 6 alineatul (3), acest lucru trebuie efectuat doar dacă „se consideră adecvat”. Cu toate acestea, consultarea publicului este o caracteristică esențială a directivelor EIA și SEA. Prin urmare, în mod evident, în cazul în care evaluarea prevăzută la articolul 6 alineatul (3) este coordonată cu evaluarea efectuată în temeiul acestor directive, consultarea publică este necesară în conformitate cu cerințele acestora.

Cu toate acestea, chiar dacă un plan sau un proiect nu intră în domeniul de aplicare a directivelor SEA sau EIA și este evaluat doar în temeiul articolului 6 alineatul (3) din Directiva Habitatare, Curtea a clarificat într-o hotărâre recentă, pe baza cerințelor Convenției de la Aarhus⁶¹, că publicul interesat, inclusiv ONG-urile pentru protecția mediului recunoscute, are dreptul să participe la procedura de

⁶⁰ A se vedea, de asemenea, C-142/16, punctul 33: „Astfel, după cum Curtea a statuat deja, autoritățile naționale competente autorizează o activitate supusă evaluării numai după ce constată că activitatea respectivă este lipsită de efecte negative asupra integrității sitului menționat. Aceasta este situația atunci când nu există nicio îndoială rezonabilă din punct de vedere științific cu privire la absența unor asemenea efecte”.

⁶¹ Convenția privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziei și accesul la justiție în probleme de mediu. Convenția a fost încheiată la Aarhus, Danemarca, în iunie 1998. UE este unul dintre semnatari din 2005 în temeiul Deciziei 2005/370/CE <http://ec.europa.eu/environment/aarhus/legislation.htm>.

autorizare (C-243/15, punctul 49). Acest drept implică, în special, „dreptul de a participa «[efectiv] [...] la luarea deciziilor privind mediul» prin prezentarea «în scris sau, după caz, în cadrul unei audieri publice sau a unei anchete publice efectuate cu solicitantul, orice observații, informații, analize sau opinii pe care le consideră relevante pentru activitatea propusă»”. (C-243/15, punctul 46).

În acest context, trebuie menționat, de asemenea, că, pe baza drepturilor de participare a publicului, Curtea prevede în special dreptul ONG-urilor pentru protecția mediului recunoscute de a contesta „deciziile luate de autoritățile naționale competente în cadrul articolului 6 alineatul (3) din Directiva 92/43, indiferent că au ca obiect o cerere de participare la procedura de autorizare, aprecierea necesității unei evaluări de mediu a efectelor unui plan sau ale unui proiect asupra unui sit protejat sau asupra caracterului adecvat al concluziilor deduse dintr-o astfel de evaluare în ceea ce privește riscurile proiectului sau ale planului respectiv pentru integritatea unui astfel de sit” (C-243/15, punctul 56).

4.7.3. Luarea unei decizii pe baza evaluării corespunzătoare

Este de competența autorităților naționale relevante să aprobe planul sau proiectul ținând seama de concluziile evaluării corespunzătoare a implicațiilor unui plan sau proiect pentru situl Natura 2000 în cauză. Acest lucru se poate realiza **numai după ce autoritățile au certitudinea că planul sau proiectul nu va afecta în mod negativ integritatea sitului**. Acest lucru este valabil atunci când nu persistă nicio îndoială rezonabilă din punct de vedere științific cu privire la lipsa unor asemenea efecte.

În cazul în care persistă incertitudini cu privire la lipsa efectelor negative asupra integrității sitului în legătură cu planul sau proiectul în cauză, autoritatea competentă va trebui să refuze autorizarea (C-127/02, punctul 57).

În plus, „criteriul de autorizare prevăzut la articolul 6 alineatul (3) a doua teză din Directiva habitate include principiul precauției și permite prevenirea eficientă a atingerilor aduse integrității siturilor protejate generate de planurile sau de proiectele vizate. Un criteriu de autorizare mai puțin strict decât cel în cauză nu poate garanta la fel de eficient realizarea obiectivului de protecție a siturilor urmărită prin dispoziția respectivă” (C127/02, punctul 58).

Prin urmare, sarcina este de a demonstra absența efectelor negative mai degrabă decât prezența acestora, reflectând principiul precauției (C-157/96, punctul 63). Prin urmare, evaluarea corespunzătoare trebuie să fie suficient de detaliată și motivată pentru a demonstra absența efectelor negative, ținând seama de cele mai avansate cunoștințe științifice în materie (C-127/02, punctul 61).

5. ARTICOLUL 6 ALINEATUL (4)

Clarificări ale conceptelor: soluții alternative, motive cruciale de interes public major, măsuri compensatorii, coerență globală, avizul Comisiei

5.1. TEXT

„Dacă, în ciuda unui rezultat negativ al evaluării efectelor asupra sitului și în lipsa unei soluții alternative, planul sau proiectul trebuie realizat, cu toate acestea, din motive cruciale de interes public major, inclusiv din rațiuni de ordin social sau economic, statul membru ia toate măsurile compensatorii necesare pentru a proteja coerența globală a sistemului Natura 2000. Statul membru informează Comisia cu privire la măsurile compensatorii adoptate.

În cazul în care situl respectiv adăpostește un tip de habitat natural prioritar și/sau o specie prioritară, singurele considerente care pot fi invocate sunt cele legate de sănătatea sau siguranța publică, de anumite consecințe benefice de importanță majoră pentru mediu sau, ca urmare a avizului Comisiei, de alte motive cruciale de interes public major.”

5.2. DOMENIUL DE APLICARE

Această dispoziție face parte din procedura de evaluare și posibilă autorizare, de către autoritățile naționale competente, a planurilor și proiectelor care pot afecta o arie specială de conservare (ASC), o arie de protecție specială (APS) sau un sit de importanță comunitară (SIC). Apar două considerente fundamentale:

- pe de o parte, aceasta se referă la excepții de la regula generală prevăzută la articolul 6 alineatul (3), conform căreia autorizația poate fi acordată numai pentru planuri sau proiecte care nu afectează integritatea sitului (siturilor) în cauză;
- pe de altă parte, aplicarea sa în practică trebuie să respecte diferitele etape prevăzute în directivă și în ordinea secvențială stabilită de directivă. Acest lucru a fost confirmat în repetate rânduri de către Curte (C-209/02, C-239/04, C-304/05, C-560/08, C-404/09).

În hotărârea sa în cauza C-304/05, punctul 83, Curtea a precizat în mod clar că: „se impune să se arate că articolul 6 alineatul (4) din Directiva 92/43 **nu este aplicabil decât după ce efectele unui plan sau ale unui proiect au fost analizate în conformitate cu articolul 6 alineatul (3) din această directivă. Într-adevăr, cunoașterea acestor efecte în raport cu obiectivele de conservare referitoare la situl respectiv reprezintă o condiție prealabilă indispensabilă pentru aplicarea articolului 6 alineatul (4) menționat**, întrucât, în lipsa acestor elemente, nu poate fi evaluată nicio condiție de aplicare a acestei dispoziții derogatorii. **Analizarea unor eventuale motive cruciale de interes public major și a existenței unor alternative mai puțin prejudiciabile necesită o punere în balanță în raport cu efectele negative produse asupra sitului de planul sau proiectul avut în vedere. În plus, pentru a determina natura unor eventuale măsuri compensatorii, trebuie**

identificate cu precizie efectele negative produse asupra sitului respectiv” (a se vedea, de asemenea C399/14, C-387&388/15, C-142/16).

Aplicarea articolului 6 alineatul (4) nu este automată. Este de competența autorităților să decidă dacă pot fi aplicate condițiile de derogare de la articolul 6 alineatul (3) în cazul în care evaluarea corespunzătoare a concluzionat că planul sau proiectul va afecta în mod negativ integritatea sitului în cauză sau în cazul în care există îndoieli cu privire la lipsa unor asemenea efecte negative.

Caracterul opțional al articolului 6 alineatul (4) a fost confirmat de către Curte în cauza C241/08, punctul 72: „*Așadar, la finele evaluării efectelor realizate în temeiul articolului 6 alineatul (3) din Directiva habitate și în cazul unui rezultat negativ al acestei evaluări, **autoritățile competente pot decide fie să refuze acordarea autorizării pentru realizarea planului sau a proiectului respectiv, fie să o acorde în temeiul articolului 6 alineatul (4) din această directivă, în măsura în care sunt îndeplinite condițiile prevăzute la această dispoziție***”.

Decizia de a continua un plan sau un proiect trebuie să îndeplinească condițiile și cerințele prevăzute la articolul 6 alineatul (4). În special, trebuie să se dovedească prin documentație că:

1. alternativa înaintată spre aprobare este cea mai puțin dăunătoare pentru habitate, pentru specii și pentru integritatea sitului (siturilor) Natura 2000, indiferent de considerentele economice, și că nu există alte soluții alternative fezabile care să nu afecteze negativ integritatea sitului (siturilor);
2. există motive cruciale de interes public major, inclusiv „din rațiuni de ordin social sau economic”;
3. sunt luate toate măsurile compensatorii necesare pentru protejarea coerenței globale a rețelei Natura 2000.

Fiind o excepție de la articolul 6 alineatul (3), această dispoziție trebuie să fie interpretată în mod strict (C-239/04, punctele 25–39) și poate fi aplicată numai în cazul în care sunt pe deplin satisfăcute toate condițiile prevăzute de directivă. În această privință, oricine dorește să recurgă la această excepție trebuie să dovedească, ca o condiție prealabilă, că, într-adevăr, condițiile menționate anterior sunt îndeplinite pentru fiecare caz în parte.

Odată ce lipsa unor alternative adecvate și acceptarea motivelor cruciale de interes public major sunt pe deplin stabilite și documentate, trebuie să fie adoptate toate măsurile compensatorii necesare pentru a asigura protejarea coerenței globale a rețelei Natura 2000. Măsurile compensatorii adoptate trebuie să fie comunicate întotdeauna Comisiei.

Articolul 6 alineatul (4) permite excepții de la regula generală prevăzută la articolul 6 alineatul (3), însă aplicarea sa nu este automată. Este la latitudinea autorității să decidă dacă poate fi aplicată o derogare de la articolul 6 alineatul (3). Articolul 6 alineatul (4) trebuie aplicat în ordinea secvențială stabilită în directivă – și anume, după ce toate dispozițiile articolului 6 alineatul (3) au fost aplicate în mod satisfăcător.

5.3. CONSIDERAȚII INIȚIALE

5.3.1. Examinarea soluțiilor alternative

Prima obligație în cadrul procedurii de derogare în temeiul articolului 6 alineatul (4) este de a examina dacă există soluții alternative la plan sau proiect. În acest sens, Curtea a precizat că această examinare se încadrează în domeniul de aplicare a articolului 6 alineatul (4), nu a articolului 6 alineatul (3) (C-441/03, punctul 15, C-241/08, punctul 69, C-142/16, punctul 72).

În conformitate cu necesitatea de a preveni degradarea nedorită a rețelei Natura 2000, ar trebui să se ia în considerare revizuirea amănunțită și/sau retragerea unui plan sau proiect propus atunci când au fost identificate efecte negative asupra integrității unui sit. Astfel, autoritățile competente trebuie să analizeze și să demonstreze necesitatea planului sau proiectului în cauză, luând în considerare inclusiv opțiunea zero în această etapă.

Ulterior, autoritățile competente ar trebui să analizeze posibilitatea de a recurge la soluții alternative care respectă mai bine integritatea sitului în cauză. Trebuie analizate toate alternativele fezabile care corespund obiectivelor planului sau proiectului, în special performanțele lor relative în ceea ce privește obiectivele de conservare a sitului, integritatea sitului și contribuția acestuia la coerența globală a rețelei Natura 2000, luând în considerare, de asemenea, proporționalitatea acestora din punct de vedere al costurilor. Acestea ar putea include locații sau rute alternative, scări sau modele diferite de dezvoltare sau procese alternative.

În ceea ce privește costul economic al etapelor care pot fi luate în considerare în analiza alternativelor, acesta nu poate fi singurul factor determinant în alegerea soluțiilor alternative (C-399/14, punctul 77). Cu alte cuvinte, un dezvoltator al proiectului nu poate pretinde că nu au fost examinate alternative deoarece acestea ar costa prea mult.

În conformitate cu principiul subsidiarității, autorităților naționale competente le revine sarcina de a evalua impactul relativ al acestor soluții alternative asupra sitului în cauză. Trebuie subliniat faptul că parametrii de referință pentru aceste comparații abordează aspecte privind conservarea și păstrarea integrității sitului și a funcțiilor sale ecologice. Prin urmare, în această fază, alte criterii de evaluare, cum ar fi criteriile economice, nu pot fi considerate drept criterii ecologice de interes major.

Trebuie demonstrată absența alternativelor, înainte de a se trece la examinarea necesității unui plan sau proiect din motive cruciale de interes public (hotărârea Curții în cauza Castro Verde C-239/04, punctele 36–39).

Este responsabilitatea autorităților naționale competente să se asigure că toate soluțiile alternative fezabile care respectă obiectivele planului/proiectului au fost explorate la același nivel de detaliu. Această evaluare ar trebui efectuată în funcție de speciile și habitatele pentru care a fost desemnat situl, precum și de obiectivele de conservare a sitului.

5.3.2. Examinarea motivelor cruciale de interes public major

În absența unor soluții alternative – sau în prezența unor soluții cu efecte și mai negative pentru mediu asupra sitului (siturilor) în cauză, în ceea ce privește obiectivele de conservare prevăzute de directivă

menționate anterior – autoritățile competente trebuie să examineze existența unor motive cruciale de interes public major, inclusiv din rațiuni de ordin social sau economic, care impun realizarea planului sau proiectului în cauză.

Conceptul de „motiv crucial de interes public major” nu este definit în directivă. Cu toate acestea, articolul 6 alineatul (4) al doilea paragraf menționează sănătatea umană, siguranța publică și consecințele benefice de importanță majoră pentru mediu ca exemple ale unor astfel de motive. În ceea ce privește „*alte motive cruciale de interes public major*” din rațiuni de ordin social sau economic, din acest text reiese că numai interesele publice, indiferent dacă acestea sunt promovate fie de organisme publice, fie de organisme private, pot fi puse în balanță cu obiectivele de conservare prevăzute de directivă. Prin urmare, proiectele elaborate de organisme private pot fi luate în considerare numai în cazul în care aceste interese publice sunt deservite și demonstrate.

Acest lucru a fost confirmat de Curte în hotărârea sa în cauza C-182/10, punctele 75-78: „*Interesul de natură să justifice, în sensul articolului 6 alineatul (4) din Directiva habitate, realizarea unui plan sau a unui proiect trebuie să fie în același timp «public» și «major», ceea ce presupune să aibă o importanță care îi permite să fie pus în balanță cu obiectivul de conservare a habitatelor naturale, a faunei și a florei sălbatice, urmărit prin această directivă. Lucrările destinate implantării sau extinderii unei întreprinderi nu îndeplinesc, din principiu, aceste condiții decât în împrejurări excepționale. Nu se poate exclude existența unei astfel de împrejurări atunci când un proiect, deși de natură privată, prezintă în realitate, atât prin natura sa însăși, cât și prin contextul economic și social în care se integrează, un interes public major și dacă lipsa soluțiilor alternative este demonstrată. Având în vedere aceste criterii, simpla construcție a unei infrastructuri destinate să găzduiască un centru administrativ nu poate reprezenta, din principiu, un motiv imperativ de interes public major, în sensul articolului 6 alineatul (4) din Directiva habitate*”.

De asemenea, poate fi util să se facă trimitere la alte domenii ale dreptului UE în care apar concepte similare.

Conceptul „cerință imperativă” a fost stabilit de Curte ca excepție de la principiul liberei circulații a mărfurilor. Printre cerințele imperative care pot justifica măsurile naționale de restricționare a liberei circulații, Curtea a recunoscut sănătatea publică și protecția mediului, precum și urmărirea unor obiective legitime de politică economică și socială.

În plus, legislația UE recunoaște, de asemenea, conceptul de „serviciu de interes economic general”, evocat la articolul 106 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în cadrul excepției de la regulile de concurență prevăzute pentru societățile responsabile de gestionarea acestor servicii. Într-o comunicare privind serviciile de interes general în Europa⁶², Comisia, ținând seama de jurisprudența în domeniu, a prezentat următoarea definiție a serviciilor de interes economic general: „*activități economice care generează rezultate spre folosul public general pe care piața nu le-ar furniza (sau le-ar furniza în alte condiții în ceea ce privește calitatea, siguranța, accesibilitatea, tratamentul egal sau accesul universal) fără intervenție publică*”.

Având în vedere *structura dispoziției*, în cazurile specifice, autoritățile naționale competente trebuie să aprobe planurile și proiectele în cauză sub rezerva condiției ca echilibrul de interese între obiectivele de conservare a sitului afectat de aceste inițiative și motivele cruciale menționate anterior să fie în favoarea acestora din urmă. Acest lucru trebuie stabilit în conformitate cu următoarele considerații:

a) trebuie să existe un **motiv imperativ** pentru punerea în aplicare a planului sau proiectului;

⁶² Un cadru de calitate pentru serviciile de interes general în Europa, COM(2011) 900 final 20.12.2011.

- b) interesul public trebuie să fie **major**: prin urmare, este clar că nu este suficient orice tip de interes public din rațiuni de ordin social sau economic, mai ales privit în raport cu ponderea specifică a intereselor protejate de directivă (a se vedea, de exemplu, considerentul 4, care face trimitere la „*patrimoniul natural al Comunității*”);
- c) de asemenea, în acest context, pare rezonabil să se presupună că interesul public poate fi major numai dacă este un **interes pe termen lung**; interesele economice pe termen scurt sau alte interese care ar genera numai avantaje pe termen scurt pentru societate nu sunt suficiente pentru a contrabalansa interesele de conservare pe termen lung protejate de directivă.
- Ca un exemplu de ceea ce se consideră a fi motive cruciale de interes public major, Curtea a hotărât, într-o cauză cu privire la o regiune mare (regiunea Tesalia din Grecia), că: „*Irigațiile și aprovizionarea cu apă potabilă îndeplinesc în principiu aceste condiții și, prin urmare, pot justifica realizarea unui proiect de deviere a unor ape în lipsa unor soluții alternative*” (C-43/10, punctul 122)⁶³.

Este rezonabil să se considere că „motivele cruciale de interes public major, inclusiv din rațiuni de ordin social sau economic” se referă la situații în care planurile sau proiectele avute în vedere se dovedesc a fi indispensabile:

- în cadrul de acțiuni sau de politici care vizează protejarea valorilor fundamentale pentru viața cetățenilor (sănătate, siguranță, mediu);
- în cadrul de politici fundamentale pentru stat și societate;
- în cadrul desfășurării unor activități de natură economică sau socială, care îndeplinesc obligații specifice de serviciu public.

Autoritățile competente sunt cele care trebuie să evalueze motivele cruciale de interes public major ale planului sau proiectului în raport cu obiectivul conservării habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică. Acestea pot aproba planul sau proiectul numai în cazul în care motivele cruciale ale planului sau proiectului depășesc impactul acestuia asupra obiectivelor de conservare.

Pentru a oferi cititorilor o indicație mai precisă cu privire la ceea ce ar putea fi considerat în mod legitim ca fiind motive cruciale de interes public major, pot fi extrase exemple din avizele prezentate de Comisie în cadrul articolului 6 alineatul (4) al doilea paragraf, precum și motivele invocate de statele membre: http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/opinion_en.htm

5.4. ADOPTAREA DE MĂSURI COMPENSATORII

5.4.1. Ce se înțelege prin „măsuri compensatorii” și când ar trebui avute în vedere acestea?

Termenul „*măsuri compensatorii*” nu este definit în Directiva Habitate. Experiența ar sugera următoarea distincție între măsurile compensatorii și cele de atenuare:

- într-un sens mai larg, măsurile de atenuare sunt măsuri care urmăresc să reducă la minimum sau chiar să elimine efectele negative care ar putea apărea ca urmare a punerii în aplicare a unui plan sau proiect, astfel încât integritatea sitului să nu fie afectată negativ. Aceste măsuri sunt luate în considerare în contextul articolului 6 alineatul (3) și fac parte integrantă din specificațiile unui plan sau proiect sau sunt condiționate de obținerea autorizației (a se vedea secțiunea 4.6.5);

⁶³ În acest context, aceasta nu înseamnă că proiectele de furnizare a apei potabile și de irigații pot fi întotdeauna justificate de motive cruciale de interes public major.

- măsurile compensatorii sunt independente de proiect (inclusiv orice măsuri de atenuare asociate). Acestea sunt destinate să compenseze efectele reziduale negative ale planului sau proiectului, astfel încât să se mențină coerența ecologică globală a rețelei Natura 2000. Acestea pot fi luate în considerare numai în contextul articolului 6 alineatul (4).

Desigur, măsurile de atenuare bine concepute și puse în aplicare pot limita amploarea măsurilor compensatorii necesare, prin reducerea efectelor reziduale negative care trebuie compensate.

*De exemplu, o extindere a activităților subterane de extracție a cărbunelui în zone care până în prezent nu au fost exploatare va provoca tasarea la scară largă a terenului, însoțită de inundații și de creșterea nivelurilor apei subterane, cu efecte considerabile asupra tuturor ecosistemelor din zonă. Pentru a compensa efectele negative ale proiectului, terenul va fi selectat pe baza unor criterii ecologice de creare a unor tipuri de habitate neprioritare (păduri de fag și de stejar) prin reîmpădurirea sau prin transformarea/îmbunătățirea pădurilor existente. Se ia în considerare, de asemenea, crearea și îmbunătățirea pădurilor aluvionare și restaurarea sau optimizarea albiilor râurilor pentru a compensa pierderea unui tip de habitat prioritar (păduri aluviale cu *Alnion glutinoso-incanae*) și a unui tip de habitat neprioritar (cursuri de apă de la nivel de câmpie până la nivel montan, cu vegetație plutitoare). De asemenea, măsura va contribui la contracararea impactului negativ al proiectului asupra speciei *Lampetra planeri*.*

Măsurile compensatorii ar trebui să se adauge la acțiunile care reprezintă o practică normală în temeiul Directivei Habitare și al Directivei Păsări sau al obligațiilor prevăzute de dreptul Uniunii. De exemplu, punerea în aplicare a măsurilor de conservare prevăzute la articolul 6 alineatul (1) sau propunerea/desemnarea unei noi arii deja inventariate ca fiind de importanță comunitară constituie măsuri „normale” pentru un stat membru. Astfel, măsurile compensatorii ar trebui să depășească măsurile normale/standard necesare pentru desemnarea, protecția și gestionarea siturilor Natura 2000.

Un alt exemplu de compensare se referă la o extindere portuară care conduce la distrugerea unui sit de cuibărit pentru păsări și la scăderea terasele mlăștinoase și cu stufăriș intertidale de adâncime redusă. Recrearea unui sit de cuibărit de maree înaltă și a unor terase mlăștinoase de mică adâncime, împreună cu refacerea habitatelor de stufăriș și de pajiști umede prin lucrări hidraulice și cu măsuri de mediu pentru utilizarea agricolă a stufărișului și a pajiștilor ar compensa impactul negativ cauzat de proiect.

În consecință, măsurile compensatorii nu reprezintă un mijloc de a permite punerea în aplicare a planurilor sau proiectelor și, în același timp, de a scăpa de obligațiile de evaluare corespunzătoare prevăzute la articolul 6. Din ordinea prevăzută la articolul 6 alineatul (4), rezultă în mod clar că **acestea constituie „ultima alternativă”**. Acestea trebuie luate în considerare numai atunci când se constată un impact negativ asupra integrității unui sit Natura 2000 sau acesta nu poate fi exclus, în pofida tuturor celorlalte măsuri luate pentru a evita sau a reduce efectele negative asupra acestuia și după ce s-a decis că proiectul/planul ar trebui să continue din motive cruciale de interes public major și în absența unor soluții alternative.

Măsurile compensatorii constituie măsuri specifice unui proiect sau unui plan, care se adaugă sarcinilor normale care decurg din Directiva Păsări și Directiva Habitate. Aceste măsuri vizează să compenseze cu precizie impactul negativ al unui plan sau proiect asupra speciilor sau habitatelor în cauză. Acestea constituie „ultima alternativă” și sunt utilizate numai atunci când au fost epuizate celelalte garanții prevăzute în directivă și s-a luat decizia de a lua în considerare, cu toate acestea, un proiect/plan cu impact negativ asupra integrității unui sit Natura 2000 sau atunci când un astfel de impact nu poate fi exclus.

5.4.2. „Coerența globală” a rețelei Natura 2000

Expresia „coerență globală” apare la articolul 6 alineatul (4) în contextul în care se permite realizarea unui plan sau a unui proiect din motive cruciale de interes public major și urmează să fie luate măsuri pentru a compensa prejudiciul.

Acesta apare, de asemenea, la articolul 3 alineatul (1), care prevede că Natura 2000 este o „rețea ecologică europeană coerentă, care să reunească ariile speciale de conservare”, care permite „menținerea sau, după caz, readucerea la un stadiu corespunzător de conservare în aria lor de extindere naturală a tipurilor de habitate naturale și a habitatelor speciilor respective”. Prin urmare, sunt luate în considerare două criterii diferite: pe de o parte, speciile și habitatele vizate din punct de vedere al cantității și calității și, pe de altă parte, rolul sitului în asigurarea distribuției geografice corespunzătoare, ținând cont de arealul de răspândire.

Articolul 3 alineatul (3) prevede că „dacă este necesar, statele membre contribuie la îmbunătățirea coerenței ecologice a sistemului Natura 2000, prin menținerea și, după caz, dezvoltarea acelor elemente de peisaj care sunt de o importanță majoră pentru flora și fauna sălbatică, în conformitate cu articolul 10.”

La articolul 10, care abordează în mod general politica de amenajare și dezvoltare a teritoriului, se prevede că:

„Dacă este necesar, statele membre încurajează, prin politicile de amenajare și dezvoltare a teritoriului, în special pentru a mări coerența ecologică a sistemului Natura 2000, gestionarea acelor caracteristici ale peisajului care au o importanță majoră pentru fauna și flora sălbatică.

Aceste caracteristici sunt cele care, prin structura lor liniară și continuă (râurile cu malurile lor ...) sau prin rolul lor de puncte de trecere (iazurile sau crângurile), sunt elemente esențiale pentru migrarea, răspândirea și schimbul genetic al speciilor sălbatice.”

Cuvântul „ecologic” este utilizat atât la articolul 3, cât și la articolul 10 pentru a explica natura coerenței. Este evident că expresia „coerență globală” de la articolul 6 alineatul (4) este utilizată în același sens.

Având în vedere cele de mai sus, este clar că importanța unei locații pentru coerența rețelei depinde de obiectivele de conservare ale sitului, de numărul și de starea habitatelor și a speciilor pentru care a fost desemnat, precum și de rolul său în asigurarea unei repartizări geografice adecvate în raport cu aria de extindere a habitatelor și a speciilor în cauză.

De exemplu, în cazul în care planul sau proiectul va deteriora aria unui tip de habitat rar, care are o arie de extindere foarte restrânsă, care este foarte greu de recreat și pentru care situl în cauză este doar unul dintre cele 10 situri desemnate pentru acel tip de habitat, măsurile compensatorii vor trebui, în mod evident, să fie foarte substanțiale pentru a putea să protejeze coerența globală a rețelei Natura 2000. Dacă, pe de altă parte, planul sau proiectul va deteriora un habitat pentru o specie (de exemplu: Triturus cristatus) care are o arie de extindere în întreaga UE, care este relativ ușor de recreat, și pentru care situl în cauză are doar un rol minor de jucat în conservarea sa, măsurile compensatorii vor fi mai fezabile și mult mai puțin oneroase.

Articolul 6 alineatul (4) impune protejarea coerenței globale a rețelei Natura 2000. Prin urmare, directiva presupune că rețeaua „inițială” a fost coerentă. În cazul în care se utilizează regimul de derogare, situația trebuie corectată astfel încât coerența să fie complet restabilită.

În ceea ce privește un plan sau un proiect, măsurile compensatorii definite pentru a proteja coerența globală a rețelei Natura 2000 vor trebui să vizeze criteriile menționate mai sus. Acest lucru ar însemna că măsurile compensatorii ar trebui să se refere la obiectivele de conservare a sitului, precum și la habitatele și speciile afectate în mod negativ în proporții comparabile din punct de vedere al numărului și al stadiului. În același timp, rolul jucat de situl în cauză în ceea ce privește distribuția biogeografică trebuie să fie înlocuit în mod corespunzător.

În acest stadiu, ar fi util să se reamintească că, în temeiul Directivei Habitate, selectarea unui sit pentru rețeaua Natura 2000 ia în considerare:

- habitatul (habitatele) și specia în proporții (suprafețe, populații) descrise în formularul-tip;
- localizarea sitului în cadrul regiunii biogeografice respective; și
- criteriile de selecție stabilite de Comitetul pentru habitate și utilizate de Centrul tematic european pentru biodiversitate pentru a oferi consultanță Comisiei în vederea plasării unui sit pe lista Uniunii⁶⁴.

Autoritățile competente ar trebui să analizeze aceste criterii atunci când elaborează măsurile compensatorii pentru un proiect și ar trebui să se asigure că măsurile oferă proprietăți și funcții comparabile cu cele care au justificat selectarea sitului inițial.

Directiva Păsări nu prevede regiuni biogeografice sau selecția la nivelul UE. Cu toate acestea, prin analogie, se poate considera că se asigură coerența globală a rețelei în cazul în care:

- compensarea îndeplinește aceleași scopuri care au motivat clasificarea sitului în temeiul articolului 4 alineatele (1) și (2) din Directiva Păsări;
- compensarea îndeplinește aceeași funcție pe aceeași rută de migrare; și
- zonele de redresare pot fi accesate cu certitudine de către păsările care se găsesc, de regulă, în situl afectat de proiect.

De exemplu, dacă o APS, a cărei funcție specifică este de a oferi zone de odihnă pentru speciile de păsări migratoare în drumul lor spre nord, este afectată în mod negativ de un proiect, măsurile compensatorii propuse ar trebui să se concentreze asupra funcției specifice a sitului. Prin urmare, compensarea cu măsuri care ar putea restabili condițiile necesare pentru odihnă pentru aceeași specie într-o zonă aflată în afara traiectoriei de migrare sau în cadrul traseului de migrație, dar la o oarecare distanță, nu ar fi suficientă pentru a asigura coerența globală a rețelei. În acest caz, compensarea ar trebui să prevadă zone adecvate de odihnă pentru speciile vizate localizate în mod corect pe traseul de migrație, astfel încât acestea să fie accesibile în mod realist păsărilor care ar fi utilizat situl inițial afectat de proiect.

Prin urmare, pentru a asigura coerența globală a rețelei Natura 2000, măsurile compensatorii propuse pentru un proiect ar trebui: a) să abordeze, în proporții comparabile, habitatele și speciile afectate în mod negativ; și b) să ofere funcții comparabile cu cele care au justificat criteriile de selecție pentru situl inițial, în special în ceea ce privește distribuția geografică adecvată. Prin urmare, nu ar fi suficient ca măsurile compensatorii să vizeze aceeași regiune biogeografică în același stat membru.

Distanța dintre situl inițial și locul în care se iau măsurile compensatorii nu reprezintă neapărat un obstacol, atât timp cât aceasta nu afectează funcționalitatea sitului, rolul său în distribuția geografică și motivele pentru alegerea inițială.

5.4.3. Obiectivul și conținutul general al măsurilor compensatorii

Măsurile compensatorii trebuie să garanteze că un sit care contribuie la conservarea, la un stadiu favorabil, a tipurilor de habitate naturale și a habitatelor speciilor „în regiunea biogeografică în cauză”, pe scurt, asigură menținerea coerenței globale a rețelei Natura 2000. Din aceasta rezultă următoarele:

- ca principiu general, un sit nu ar trebui să fie afectat în mod ireversibil de un proiect înainte de instituirea compensării. Cu toate acestea, pot exista situații în care nu este posibilă îndeplinirea acestei condiții. De exemplu, recrearea unui habitat forestier ar dura mai mulți ani pentru a asigura aceleași funcții ca habitatul original afectat în mod negativ de un proiect. Prin urmare, ar trebui să se depună toate eforturile pentru a se asigura că se pune în aplicare compensarea în prealabil, iar în cazul în care acest lucru nu este pe deplin realizabil, autoritățile competente ar trebui să ia în considerare o compensare suplimentară pentru pierderile intermediare care ar putea apărea între timp;
- compensarea trebuie să fie în plus față de contribuția la rețeaua Natura 2000 pe care statul membru ar fi trebuit să o aibă în temeiul directivelor.

Statele membre trebuie să fie deosebit de atente atunci când efectele negative ale unui plan sau proiect survin în habitate naturale rare sau în habitate naturale care necesită o perioadă lungă de timp, pentru a oferi aceeași funcționalitate ecologică.

În timp ce desemnările de noi situri Natura 2000 pot face parte dintr-un pachet de compensare în temeiul articolului 6 alineatul (4), doar desemnările nu sunt suficiente în lipsa măsurilor de gestionare care le însoțesc.

În ceea ce privește Directiva Păsări, compensarea ar putea, de exemplu, să includă lucrări de îmbunătățire a valorii biologice a unei zone care este sau va fi clasificată, astfel încât capacitatea portantă sau potențialul alimentar să fie majorat cu o cantitate corespunzătoare pierderii de pe teritoriul sitului afectat de proiect. În consecință, recrearea unui habitat favorabil speciilor de păsări în cauză este acceptabilă, cu condiția ca situl creat să fie disponibil în momentul în care situl afectat își pierde valoarea naturală.

În ceea ce privește Directiva Habitate, compensarea ar putea consta, în mod similar, în recrearea unui habitat comparabil sau în îmbunătățirea biologică a unui habitat de același tip care nu corespunde standardelor în cadrul unui sit desemnat deja sau chiar adăugarea la rețeaua Natura 2000 a unui nou sit de calitate comparabilă cu cea a sitului inițial. În ultimul dintre aceste cazuri, s-ar putea afirma că, în ansamblu, proiectul ar conduce la o pierdere netă pentru acest habitat la nivelul statelor membre. Cu toate acestea, la nivelul UE, un nou sit ar beneficia de protecția prevăzută la articolul 6, contribuind astfel la îndeplinirea obiectivelor directivei.

Măsurile compensatorii adecvate sau necesare pentru a compensa efectele negative asupra unui sit Natura 2000 (și anume, în plus față de ceea ce este deja prevăzut de directive) pot consta în:

- ameliorarea habitatului în siturile existente: ameliorarea habitatului rămas pe teritoriul sitului în cauză sau refacerea habitatului pe teritoriul unui alt sit Natura 2000, proporțional cu pierderea cauzată de plan sau proiect;
- recrearea habitatului: crearea unui habitat pe teritoriul unui sit nou sau extins, care urmează să fie încorporat în rețeaua Natura 2000; sau
- astfel cum s-a descris mai sus și în asociere cu alte activități, propunerea unui nou sit de calitate suficientă în temeiul Directivei Habitate sau al Directivei Păsări, precum și stabilirea/punerea în aplicare a unor măsuri de conservare pentru acest nou sit.

Seria de măsuri compensatorii și de însoțire constatate în cadrul practicii curente din UE în temeiul Directivei Habitate include, de asemenea:

- reintroducerea speciilor;
- recuperarea și consolidarea speciilor, inclusiv consolidarea speciilor de pradă;
- achiziționarea de terenuri;
- achiziționarea de drepturi;
- crearea de rezerve (inclusiv restricții stricte în ceea ce privește utilizarea terenurilor);
- stimulente pentru anumite activități economice care sprijină principalele funcții ecologice;
- reducerea amenințărilor (de alt tip), de regulă la adresa speciilor, fie prin acțiunea privind o sursă unică, fie prin acțiuni coordonate privind toți factorii de risc (de exemplu, factori generați de efectele spațiate).

În principiu, rezultatul măsurilor compensatorii trebuie să fie atins în momentul producerii prejudiciului pe teritoriul sitului respectiv. În anumite circumstanțe în care acest lucru nu poate fi realizat integral, ar fi necesară o supracompensare pentru pierderile intermediare.

5.4.4. Elementele-cheie care trebuie luate în considerare în cadrul măsurilor compensatorii

The compensatory measures under Article 6(4) must address all issues, be they technical, legal or financial, needed to offset the negative effects of a plan or project and to maintain the overall coherence of the Natura 2000 network.

Lista de mai jos oferă o prezentare generală a elementelor care trebuie luate în considerare:

- Coordonarea strânsă și cooperarea între autoritățile Natura 2000, autoritățile de evaluare și dezvoltatorul planului sau a proiectului.
- Obiective clare și valori-țintă în conformitate cu obiectivele de conservare a sitului.
- Descrierea măsurilor compensatorii, însoțită de o explicație solidă din punct de vedere științific a modului în care acestea vor compensa efectiv efectele negative ale planului sau proiectului asupra speciilor și habitatelor afectate în lumina obiectivelor de conservare a sitului, precum și a modului în care acestea vor asigura protejarea coerenței globale a sistemului Natura 2000.
- Demonstrarea fezabilității tehnice a măsurilor în raport cu obiectivele acestora.
- Demonstrarea fezabilității juridice și/sau financiare a măsurilor în funcție de durata necesară.
- Analiza locațiilor adecvate și dobândirea drepturilor (achiziție, leasing...) asupra terenurilor care urmează să fie utilizate pentru măsurile compensatorii.
- Explicația termenului în care se preconizează că măsurile compensatorii își vor atinge obiectivele.
- Calendarul de punere în aplicare și coordonarea cu calendarul de punere în aplicare a planului sau proiectului.

- Etapele de informare și/sau de consultare a publicului.
- Programe specifice de monitorizare și de raportare bazate pe indicatori de progres, în conformitate cu obiectivele măsurilor compensatorii.
- Programul de finanțare aprobat în perioada necesară pentru a garanta succesul măsurilor.

5.5. CRITERII PENTRU ELABORAREA DE MĂSURI COMPENSATORII

5.5.1. *Compensare specifică*

Măsurile compensatorii în temeiul Directivei Habitate trebuie stabilite în funcție de condițiile de referință definite în urma descrierii integrității sitului care ar putea fi pierdută sau deteriorată, precum și în funcție de efectele negative semnificative probabile care ar rămâne după atenuare.

După identificarea integrității sitului care ar putea fi deteriorată și a amplitudinii reale a daunelor, măsurile compensatorii trebuie să abordeze aceste aspecte în mod specific, astfel încât elementele de integritate care contribuie la coerența globală a rețelei Natura 2000 să fie compensate pe termen lung. Prin urmare, aceste măsuri ar trebui să fie cele mai adecvate pentru tipul de impact anticipat și să se concentreze asupra obiectivelor și țintelor care abordează în mod clar elementele afectate din cadrul rețelei Natura 2000. Acestea trebuie să se refere în mod clar la aspectele structurale și funcționale ale integrității sitului, precum și la tipurile de habitate și la populații de specii care sunt afectate.

Aceasta înseamnă că măsurile compensatorii trebuie să constea în mod necesar din măsuri ecologice. Prin urmare, plățile către persoane sau către fonduri speciale, indiferent dacă acestea sunt alocate sau nu în final proiectelor de conservare a naturii, nu sunt adecvate în temeiul Directivei Habitate. În plus, orice măsură secundară sau indirectă care ar putea fi propusă pentru îmbunătățirea performanței măsurilor compensatorii de bază trebuie să aibă o legătură clară cu obiectivele și țintele măsurilor compensatorii propriu-zise.

De exemplu, pentru elaborarea de măsuri compensatorii pentru specii, este necesar să se identifice:

- speciile afectate în mod negativ, numărul lor total și proporția populației (populațiilor) totale în care acestea apar;
- principala (principalele) funcție (funcții) a (ale) habitatelor care vor fi afectate în mod negativ și de care depinde specia respectivă, de exemplu hrană, cuibărire etc.;
- măsurile necesare pentru compensarea daunelor aduse funcțiilor habitatului și speciilor afectate, astfel încât acestea să fie readuse la o stare care să reflecte starea favorabilă a zonei afectate.

5.5.2. *Compensare efectivă*

Fezabilitatea și eficacitatea măsurilor compensatorii sunt esențiale pentru punerea în aplicare a articolului 6 alineatul (4) din Directiva Habitate, în conformitate cu principiul precauției și cu bunele practici. În vederea asigurării eficacității, fezabilitatea tehnică trebuie să meargă mână în mână cu amploarea adecvată, calendarul și localizarea măsurilor compensatorii.

Măsurile compensatorii trebuie să fie fezabile și operaționale în vederea restabilirii condițiilor ecologice necesare pentru a asigura coerența globală a rețelei Natura 2000. Calendarul estimativ și orice acțiune de întreținere necesară pentru a îmbunătăți performanța ar trebui să fie cunoscute și/sau prevăzute chiar de la început, înainte ca măsurile să fie puse în aplicare. Aceasta trebuie să se bazeze pe cele mai bune cunoștințe științifice disponibile, împreună cu investigații specifice privind locația

exactă în care vor fi puse în aplicare măsurile compensatorii. Măsurile pentru care nu există o garanție rezonabilă de succes nu ar trebui să fie luate în considerare în temeiul articolului 6 alineatul (4), iar succesul probabil al schemei de compensare ar trebui să influențeze aprobarea finală a planului sau proiectului în conformitate cu principiul prevenirii. În plus, atunci când se decide între diferite posibilități de compensare, trebuie alese cele mai eficiente opțiuni, cu cele mai mari șanse de succes.

Programul de măsuri compensatorii trebuie să includă monitorizarea detaliată în timpul punerii în aplicare pentru a asigura eficacitatea pe termen lung. Fiind în cadrul rețelei Natura 2000, o astfel de monitorizare ar trebui coordonată cu monitorizarea prevăzută la articolul 11 din Directiva Habitate și eventual integrată în această monitorizare.

Măsurile care demonstrează, în practică, un nivel scăzut de eficacitate în ceea ce privește contribuția la obiective ar trebui modificate în consecință.

5.5.3. Fezabilitatea tehnică

În conformitate cu cunoștințele actuale, este foarte puțin probabil ca structura și funcția ecologică sau habitatele și populațiile de specii aferente să poată fi readuse la statutul dinaintea producerii prejudiciului cauzat de un plan sau un proiect. Pentru a depăși dificultățile intrinseci care stau în calea succesului deplin al condițiilor ecologice, măsurile compensatorii trebuie:

- 1) să respecte criteriile științifice și evaluarea în conformitate cu cele mai bune cunoștințe științifice; și
- 2) să țină seama de cerințele specifice ale caracteristicilor ecologice care urmează a fi restabilite (de exemplu, sol, umiditate, expunere, amenințări existente și alte condiții esențiale pentru succesul restabilirii).

Aspectele esențiale pentru fezabilitatea tehnică vor determina gradul de adecvare a localizării măsurilor compensatorii (fezabilitate spațială), calendarul adecvat și amploarea necesară a acestora.

În plus, alegerea măsurilor speciale și conceptul acestora trebuie să respecte orientările existente pentru fiecare practică în parte, și anume crearea de habitate, refacerea habitatelor, consolidarea populației, reintroducerea speciilor sau orice altă măsură luată în considerare în cadrul programului compensatoriu.

5.5.4. Amploarea compensării

Amploarea necesară pentru ca măsurile compensatorii să fie eficiente este direct legată de aspectele cantitative și calitative inerente elementelor de integritate (și anume, inclusiv structura și funcționalitatea și rolul acestora în coerența globală a rețelei Natura 2000) care ar putea fi perturbate, precum și eficacitatea estimată a măsurilor.

Prin urmare, ratele de compensare sunt stabilite cel mai bine de la caz la caz și trebuie determinate inițial în lumina informațiilor de la articolul 6 alineatul (3) și pentru a asigura funcționalitatea ecologică. Ratele pot fi redefinite în conformitate cu rezultatele observate atunci când se monitorizează eficacitatea, iar decizia finală cu privire la rata compensării trebuie justificată.

Este general recunoscut faptul că ratele trebuie să fie net superioare raportului de 1:1. Astfel, ratele de compensare de 1:1 sau mai mici ar trebui luate în considerare numai în cazul în care se demonstrează că, într-o asemenea măsură, măsurile vor fi pe deplin eficiente în ceea ce privește restabilirea structurii și a funcționalității într-o perioadă scurtă de timp (de exemplu, fără a compromite conservarea

habitatelor sau a populațiilor de specii-cheie care pot fi afectate de plan sau proiect, nici obiectivele de conservare a acestora).

5.5.5. Localizarea măsurilor compensatorii

Măsurile compensatorii ar trebui să fie situate în zone în care acestea vor fi cele mai eficiente pentru a menține coerența globală a rețelei Natura 2000. Aceasta implică un set de condiții pe care ar trebui să le îndeplinească orice măsură compensatorie:

- zona selectată pentru compensare trebuie să fie situată în cadrul aceleiași regiuni biogeografice (pentru siturile desemnate în temeiul Directivei Habitate) sau în cadrul aceleiași arii de extindere, rute de migrație sau zone de hibernare pentru speciile de păsări (și anume, pentru situri desemnate în temeiul Directivei Păsări) în statul membru în cauză. În plus, zona ar trebui să asigure funcții comparabile cu cele care au justificat selectarea sitului original, în special în ceea ce privește distribuția geografică adecvată.
- Zona selectată pentru compensare trebuie să aibă – sau să poată dezvolta – caracteristicile specifice asociate structurii și funcțiilor ecologice și necesare pentru habitatele și populațiile de specii. Acest lucru se referă la aspecte calitative precum unicitatea bunurilor deteriorate și necesită luarea în considerare a condițiilor ecologice locale.
- Măsurile compensatorii nu trebuie să pună în pericol conservarea integrității vreunui alt sit Natura 2000, contribuind la coerența globală a rețelei. Atunci când sunt efectuate cu privire la un sit (situri) existent(e) Natura 2000, măsurile trebuie să fie în concordanță cu obiectivele de conservare a sitului (siturilor) și să depășească măsurile de conservare stabilite la articolul 6 alineatul (1). Planurile de gestionare vor constitui o referință utilă pentru a coordona măsuri de compensare rezonabile.

În plus, există un consens general conform căruia condițiile locale necesare restaurării resurselor ecologice trebuie să se găsească cât mai aproape de zona afectată de plan sau proiect. Prin urmare, cea mai bună opțiune pare a fi localizarea compensării în cadrul sitului Natura 2000 în cauză sau în apropierea acestuia unde există condiții adecvate pentru ca măsurile să aibă succes. Totuși, acest lucru nu este întotdeauna posibil și, prin urmare, ar trebui să se aplice o serie de priorități atunci când se caută locuri care respectă cerințele Directivei Habitate:

- 1) compensare în cadrul sitului Natura 2000, cu condiția existenței în cadrul sitului a elementelor necesare pentru asigurarea coerenței ecologice și a funcționalității rețelei.
- 2) compensare în afara sitului Natura 2000 în cauză, dar în cadrul unei unități topografice sau de peisaj comune, cu condiția ca respectiva compensare să poată aduce aceeași contribuție la structura ecologică și/sau la funcția rețelei. Noua locație poate fi pe teritoriul unui alt sit desemnat Natura 2000 sau într-o locație nedesemnată. În acest din urmă caz, locația trebuie să fie desemnată ca sit Natura 2000 și să se supună tuturor cerințelor directivelor privind protecția naturii.
- 3) compensare în afara sitului Natura 2000, într-o unitate topografică sau de peisaj diferită. Noua locație poate fi un alt sit desemnat Natura 2000. În cazul în care compensarea are loc într-o locație nedesemnată, această locație trebuie să fie desemnată ca sit Natura 2000 și să se supună tuturor cerințelor directivelor privind protecția naturii.

Noile denumiri care fac parte din măsurile compensatorii trebuie să fie prezentate Comisiei înainte de punerea în aplicare a măsurilor și înainte de realizarea proiectului, dar după autorizarea acestuia. Noile denumiri ar trebui să fie puse la dispoziția Comisiei prin intermediul canalelor și procedurilor stabilite, astfel cum se întâmplă cu listele SIC și clasificările APS, și pot fi desemnate în conformitate cu criteriile relevante prevăzute în Directiva Habitate și, respectiv, în Directiva Păsări.

Statele membre trebuie să asigure cel mai bun nivel de cooperare și coordonare atunci când este vorba despre localizarea măsurilor compensatorii în cadrul proiectelor transfrontaliere.

5.5.6. Calendarul compensării

Calendarul măsurilor compensatorii necesită o abordare de la caz la caz. Programul adoptat trebuie să asigure continuitatea proceselor ecologice esențiale pentru menținerea structurii și a funcțiilor care contribuie la coerența globală a rețelei Natura 2000. Acest lucru necesită o strânsă coordonare între punerea în aplicare a planului sau proiectului și punerea în aplicare a măsurilor compensatorii și se bazează pe aspecte precum perioada de timp necesară pentru dezvoltarea habitatelor și/sau refacerea sau stabilirea populațiilor de specii într-o anumită zonă.

În plus, trebuie să se ia în considerare, de asemenea, alți factori și alte procese:

- Un sit nu trebuie să fie afectat ireversibil înainte de punerea în practică a compensării.
- Rezultatul compensării ar trebui să fie operațional în momentul producerii prejudiciului pe teritoriul sitului respectiv. În anumite circumstanțe în care acest lucru nu poate fi realizat integral, ar fi necesară o supracompensare pentru pierderile intermediare.
- Decalajele ar putea fi permise numai dacă se stabilește că acestea nu vor compromite obiectivul „nicio pierdere netă” în ceea ce privește coerența globală a rețelei Natura 2000.
- Întârzierile nu trebuie să fie permise, de exemplu în cazul în care acestea conduc la scăderea populației pentru orice specie protejată pe teritoriul sitului, în conformitate cu anexa II la Directiva Habitate sau cu anexa I la Directiva Păsări; se acordă o atenție specială speciilor prioritare enumerate în anexa II la Directiva Habitate.
- Măsurile compensatorii ar putea fi reduse în timp, în funcție de probabilitatea ca efectele negative semnificative să apară pe termen scurt, mediu sau lung.

Pot fi necesare măsuri specifice pentru a compensa pierderile intermediare care ar putea apărea până la îndeplinirea obiectivelor de conservare. Toate dispozițiile tehnice, legale sau financiare necesare pentru punerea în aplicare a măsurilor compensatorii trebuie finalizate înainte de începerea punerii în aplicare a planului sau proiectului, astfel încât să se prevină orice întârzieri neprevăzute care ar putea împiedica eficacitatea măsurilor.

5.5.7. Punerea în aplicare pe termen lung

Măsurile compensatorii necesită păstrarea unei baze juridice și financiare solide pentru punerea în aplicare pe termen lung și pentru protecția, monitorizarea și întreținerea siturilor înainte de apariția efectelor asupra habitatelor și/sau speciilor. Aceasta ar putea să implice:

- asigurarea unei protecții temporare, chiar și în cazul în care statutul de SIC/APS este acordat doar ulterior.
- aplicarea la nivel național a unor instrumente de punere în aplicare obligatorii pentru a asigura deplina punere în aplicare și eficacitatea compensării (de exemplu, în legătură cu Directiva EIA, după caz, sau cu Directiva privind răspunderea pentru mediul înconjurător; sau conectarea aprobării planului sau a proiectului cu soliditatea dispozițiilor relevante pentru punerea în aplicare a măsurilor compensatorii).
- aplicarea mijloacelor juridice necesare în cazul în care achiziția de terenuri sau de drepturi este considerată esențială pentru punerea efectivă în aplicare a măsurilor în conformitate cu bunele practici (de exemplu, proceduri standard pentru expropriere din motive de conservare a naturii).
- instituirea unor programe de monitorizare pentru a se asigura că măsurile compensatorii își ating obiectivul și sunt menținute pe termen lung și, în caz contrar, că se iau măsuri corective pentru a

aborda acest aspect, inclusiv obiective, organisme responsabile și necesități în materie de resurse, indicatori și cerințe de raportare către Comisie. Această sarcină ar putea fi cel mai bine îndeplinită de organisme independente, create special în acest scop și aflate în strânsă coordonare și cooperare cu autoritățile responsabile cu rețeaua Natura 2000.

5.6. CINE SUPOARTĂ COSTURILE MĂSURILOR COMPENSATORII?

Pare logic ca, în conformitate cu principiul „poluatorul plătește”, inițiatorul unui plan sau proiect să suporte costul măsurilor compensatorii. Acesta îl poate include în bugetul total prezentat autorităților publice în caz de cofinanțare. În această privință, fondurile UE ar putea, de exemplu, să cofinanțeze măsurile compensatorii pentru infrastructura de transport care face parte din TEN (rețelele transeuropene) și care sunt finanțate din aceste fonduri, cu condiția ca o astfel de asistență financiară să respecte obiectivele, normele și procedurile aplicabile fondului UE în cauză.

5.7. INFORMAREA COMISIEI CU PRIVIRE LA MĂSURILE COMPENSATORII

Autoritățile naționale competente trebuie să informeze Comisia cu privire la măsurile compensatorii adoptate. Articolul 6 alineatul (4) nu specifică nici forma, nici scopul acestor informații. Cu toate acestea, pentru a facilita procesul, Comisia a elaborat un formular-tip⁶⁵ pentru comunicarea informațiilor în temeiul articolului 6 alineatul (4). În orice caz, rolul Comisiei nu este nici de a sugera măsuri compensatorii, nici de a le valida din punct de vedere științific.

Informațiile ar trebui să permită Comisiei să evalueze modul în care sunt compensate efectele negative, astfel încât elementele de integritate care contribuie la coerența globală a rețelei Natura 2000 să fie menținute pe termen lung. Cu toate că autoritățile naționale sunt obligate în mod specific să comunice măsurile compensatorii adoptate, se poate dovedi necesar, de asemenea, să se furnizeze anumite elemente referitoare la soluțiile alternative studiate și la motivele cruciale de interes public major care au condus la aprobarea planului sau a proiectului, în măsura în care aceste elemente au influențat alegerea măsurilor compensatorii.

Obligația de a informa Comisia cu privire la măsurile compensatorii adoptate, prevăzută la articolul 6 alineatul (4) primul paragraf a doua teză, trebuie transpusă integral în legislația națională. Dacă dispoziția respectivă, care stabilește norme adecvate de aplicare cu privire la informațiile referitoare la măsurile compensatorii adoptate, lipsește din legislația națională, „*nu este posibil să se asigure că articolul 6 alineatul (4) primul paragraf a doua teză produce efecte și își atinge obiectivul*” (C-324/01, punctul 21).

- *În ce stadiu al procesului de planificare trebuie informată Comisia cu privire la măsurile compensatorii și cine este responsabil de această informare?*

Pentru a permite Comisiei să solicite informații suplimentare cu privire la măsurile luate sau să ia măsuri în cazul în care consideră că cerințele legale din directivă nu au fost aplicate corect, măsurile compensatorii ar trebui prezentate Comisiei înainte de punerea în aplicare a acestora și, în fapt, înainte de punerea în aplicare a planului sau a proiectului în cauză, dar după autorizarea sa. Prin urmare, măsurile compensatorii ar trebui prezentate Comisiei de îndată ce au fost adoptate pentru a permite Comisiei, în limitele competențelor sale în calitate de gardian al tratatelor, să evalueze dacă dispozițiile directivei sunt aplicate în mod corect.

⁶⁵ Disponibil la adresa: http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm

În calitate de responsabili pentru menținerea coerenței globale a rețelei Natura 2000 și pentru actualizarea informațiilor privind rețeaua Natura, autoritățile responsabile de rețeaua Natura 2000 din fiecare stat membru trebuie să joace un rol important în cadrul acestui proces. Informațiile ar trebui să fie transmise de către autoritatea națională prin intermediul Reprezentanței Permanente a fiecărui stat membru, astfel cum se procedează în cazul procesului de adoptare a listelor de situri.

Informațiile privind măsurile compensatorii trebuie să permită Comisiei să evalueze modul în care sunt compensate efectele negative, astfel încât elementele de integritate care contribuie la coerența globală a rețelei Natura 2000 sunt menținute pe termen lung. Cu toate acestea, nu este de datoria Comisiei să sugereze măsuri compensatorii.

5.8. CE SE ÎNTÂMPLĂ CU SITURILE CARE GĂZDUIESC HABITATE ȘI/SAU SPECII PRIORITARE?

Articolul 6 alineatul (4) al doilea paragraf prevede un tratament special în cazul în care planul sau proiectul vizează un sit care găzduiește habitate și/sau specii prioritare și va afecta aceste habitate și/sau specii prioritare. În astfel de cazuri, realizarea planului sau proiectului poate fi justificată numai în cazul în care motivele cruciale de interes public major evocate se referă la sănătatea umană și siguranța publică sau consecințe benefice de importanță majoră pentru mediu sau în cazul în care, înainte de acordarea aprobării pentru plan sau proiect, Comisia emite un aviz cu privire la inițiativa avută în vedere.

Cu alte cuvinte, se va considera că daunele cauzate siturilor ar fi acceptate ca prevalând asupra atingerii obiectivelor directivei numai dacă se materializează motivele cruciale specifice menționate mai sus sau, în mod alternativ, ca urmare a garanției procedurale suplimentare oferite de o examinare independentă efectuată de către Comisie.

Această dispoziție ridică o serie de întrebări referitoare la:

- identificarea siturilor în cauză;
- interpretarea conceptelor de sănătate umană, siguranță publică și consecințe benefice de importanță majoră pentru mediu; și
- procedura de adoptare a avizului Comisiei și consecințele care decurg din acest aviz.

5.8.1. Siturile în cauză

Articolul 6 alineatul (4) al doilea paragraf se aplică atunci când realizarea planului sau a proiectului va afecta un sit care găzduiește habitate și/sau specii prioritare. În această privință, ar fi rezonabil să se considere că un plan sau un proiect:

- a) care nu afectează în niciun fel un habitat sau o specie prioritară; sau
- b) care afectează un habitat sau o specie care nu a fost luată în considerare la selectarea unui sit („prezență nesemnificativă” în formularul-tip)

nu ar trebui să justifice *de facto* condiționarea unui sit de acest al doilea paragraf.

Întrucât Directiva Păsări nu clasifică nicio specie drept prioritară, măsurile compensatorii destinate să compenseze efectele asupra populațiilor de păsări din APS nu ar necesita niciodată un aviz din partea Comisiei.

Articolul 6 alineatul (4) al doilea paragraf poate fi înțeles ca aplicându-se tuturor siturilor care găzduiesc habitate și/sau specii prioritare, atunci când habitatele și speciile respective sunt afectate.

5.8.2. Conceptele de „sănătate umană”, „siguranță publică” și „efecte benefice de importanță majoră asupra mediului”

Sănătatea umană, siguranța publică și efectele benefice de importanță majoră asupra mediului constituie cele mai importante motive cruciale de interes public major. Cu toate acestea, precum conceptul de „motive cruciale de interes public major”, aceste trei categorii nu sunt definite în mod expres.

Astfel cum s-a menționat în secțiunea 5.3.2, dreptul UE se referă la sănătatea publică și la siguranța publică ca motive care justifică adoptarea unor măsuri naționale restrictive privind libera circulație a mărfurilor, a lucrătorilor și a serviciilor, precum și privind dreptul de stabilire. În plus, protecția sănătății persoanelor este unul dintre obiectivele fundamentale ale politicii de mediu a UE. În aceeași ordine de idei, consecințele benefice de importanță majoră pentru mediu constituie o categorie care trebuie inclusă în aceste obiective fundamentale ale politicii de mediu.

În conformitate cu principiul subsidiarității, autoritățile naționale competente verifică dacă există o astfel de situație. Desigur, orice astfel de situație va fi probabil examinată de Comisie în cadrul activității sale de monitorizare a aplicării corecte a legislației UE.

În ceea ce privește conceptul de „siguranță publică”, este util să se facă referire la hotărârea Curții în cauza C-57/89 („*Leybucht Dykes*”). Această hotărâre a precedat adoptarea Directivei 92/43/CEE și, prin urmare, articolul 6. Totuși, aceasta este încă relevantă, nu în ultimul rând deoarece abordarea Curții a influențat elaborarea articolului 6. În cauza menționată a fost vorba despre o serie de lucrări de construcție pentru consolidarea digurilor de la Leybucht (Marea Nordului). Aceste lucrări au implicat reducerea suprafeței unei APS. Ca principiu general, Curtea a afirmat că motivele care justifică o astfel de reducere trebuie să corespundă unui interes general superior interesului general reprezentat de obiectivul ecologic al directivei relevante. În acest caz specific, Curtea a confirmat că *pericolul de inundații și protecția coastei* constituie motive suficiente de întemeiate pentru a justifica construcția digului și consolidarea structurilor costiere, atât timp cât măsurile erau limitate la strictul necesar.

Într-o cauză ulterioară (C-43/10 punctul 128) Curtea a precizat că: *„În cazul în care un asemenea proiect are efecte negative asupra integrității unui SIC care adăpostește un tip de habitat natural prioritar și/sau o specie prioritară, realizarea acestuia poate fi, în principiu, justificată de motive legate de aprovizionarea cu apă potabilă. În anumite împrejurări, aceasta ar putea fi justificată de consecințele benefice de importanță majoră pe care irigațiile le au pentru mediu. În schimb, irigațiile nu pot fi asimilate, în principiu, considerațiilor legate de sănătatea umană și de securitatea publică, care să justifice realizarea unui proiect precum cel în discuție în acțiunea principală.”*

În cauza C-504/14, punctul 77, Curtea a precizat că *„...o platformă menită să faciliteze deplasarea persoanelor cu handicap poate fi, în principiu, considerată ca fiind realizată din motive cruciale de interes public major legate de sănătatea umană...”*

Autoritățile naționale pot autoriza un plan sau un proiect numai în cazul în care dovada existenței motivelor de interes public major menționate mai sus este dată și în limitele în care planul sau proiectul în cauză se dovedește a fi necesar pentru îndeplinirea interesului public în cauză.

5.8.3. Adoptarea avizului Comisiei și consecințele acestuia

În cazul unor motive cruciale de interes public major, altele decât sănătatea umană, siguranța și beneficiile pentru mediu, avizul prealabil al Comisiei reprezintă o etapă procedurală necesară. Articolul 6 alineatul (4) al doilea paragraf nu prevede nicio procedură pentru acest aviz și nici un conținut specific al acestuia⁶⁶. Prin urmare, trebuie să ne referim din nou la economie și la obiectivele urmărite de dispoziția în cauză.

Avizul trebuie să se refere la evaluarea valorilor ecologice care sunt susceptibile de a fi afectate de plan sau proiect, la relevanța motivelor cruciale invocate și echilibrul acestor două interese opuse, precum și la o evaluare a măsurilor compensatorii. Această evaluare implică atât o evaluare științifică și economică, cât și o examinare a necesității și proporționalității planului sau proiectului cu motivul crucial invocat.

Comisia poate evalua dacă punerea în aplicare a planului sau proiectului îndeplinește cerințele prevăzute de legislația UE și, dacă este necesar, poate iniția acțiuni corespunzătoare în justiție.

Deși directiva nu include un termen specific pentru adoptarea unui aviz, Comisia va depune toate eforturile necesare pentru a efectua evaluările și a emite un aviz cât mai rapid posibil.

Prin emiterea avizului său, Comisia verifică echilibrul dintre valorile ecologice afectate și motivele cruciale invocate și evaluează măsurile compensatorii.

⁶⁶ Formularul-tip (la adresa: http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm) acoperă, de asemenea, cererea de emitere a unui aviz al Comisiei în temeiul articolului 6 alineatul (4) al doilea paragraf.

ANEXA I

Compararea procedurilor în cadrul evaluării corespunzătoare (AA), al evaluării impactului asupra mediului (EIA) și al evaluării strategice de mediu (SEA)

	AA	EIA	SEA
<i>Ce tipuri de dezvoltări sunt vizate?</i>	Orice plan sau proiect care – fie în mod individual, fie în combinație cu alte planuri/proiecte – poate avea un efect semnificativ asupra unui sit Natura 2000 (cu excepția planurilor sau proiectelor care au o legătură directă cu gestionarea conservării sitului).	Toate proiectele enumerate în anexa I. Pentru proiectele enumerate în anexa II, necesitatea unei EIA va fi determinată de la caz la caz sau pe baza pragurilor sau a criteriilor stabilite de statele membre (luând în considerare criteriile din anexa III).	Toate planurile și programele sau modificările acestora care: (a) fac obiectul elaborării și/sau al adoptării de către o autoritate de la nivel național, regional și local; (b) sunt impuse prin acte cu putere de lege sau acte administrative; (c) sunt elaborate pentru agricultură, silvicultură, piscicultură, energie, industrie, transport, gestionarea deșeurilor, gestionarea apei, telecomunicații, turism, urbanism și amenajarea teritoriului sau utilizarea terenurilor și care stabilesc cadrul pentru autorizarea viitoare privind dezvoltarea proiectelor enumerate în anexele I și II la Directiva EIA; sau pentru care, având în vedere efectul lor probabil asupra siturilor, s-a considerat că este necesară o evaluare în temeiul articolelor 6 sau 7 din Directiva 92/43/CEE.
<i>Ce efecte relevante pentru natură trebuie evaluate?</i>	Evaluarea ar trebui efectuată având în vedere obiectivele de conservare a sitului (care se raportează la speciile/tipurile de habitate pentru care situl a fost desemnat). Impacturile ar trebui evaluate pentru a stabili dacă vor afecta sau nu negativ integritatea sitului în cauză.	Efecte semnificative directe și indirecte, secundare, cumulative, pe termen scurt, mediu și lung, permanente și temporare, pozitive și negative asupra populației și sănătății umane; biodiversității, acordând o atenție specială speciilor și habitatelor protejate în temeiul Directivei 92/43/CEE și al Directivei 2009/147/CE; terenurilor, solului, apei, aerului, climei și peisajului; bunurilor materiale, patrimoniului cultural și peisajului; și asupra interacțiunii dintre acești factori.	Efecte semnificative probabile asupra mediului, inclusiv asupra unor aspecte precum biodiversitatea, populația, sănătatea umană, fauna, flora, solul, apa, aerul, factorii climatici, bunurile materiale, patrimoniul cultural, inclusiv patrimoniul arhitectural și arheologic, peisajul și legăturile dintre factorii menționați anterior.

<p><i>Cine este responsabil de evaluare?</i></p>	<p>Este responsabilitatea autorității competente să se asigure că este efectuată evaluarea corespunzătoare. În acest context, dezvoltatorul proiectului poate fi solicitat să realizeze toate studiile necesare și să furnizeze toate informațiile necesare autorității competente pentru a-i permite acesteia să ia o decizie în deplină cunoștință de cauză. În cadrul acestui demers, autoritatea competentă poate, de asemenea, să colecteze informații relevante din alte surse, după caz.</p>	<p>Dezvoltatorul proiectului furnizează informațiile necesare care trebuie luate în considerare în mod corespunzător, împreună cu rezultatele consultărilor, de către autoritatea competentă care eliberează autorizația.</p>	<p>Directiva SEA lasă statelor membre o marjă largă de apreciere în ceea ce privește desemnarea autorităților responsabile pentru SEA. Acestea ar putea fi autoritățile responsabile de elaborarea unui plan/program, autoritățile de mediu, care sunt consultate ex lege cu privire la domeniul de aplicare și nivelul de detaliu al informațiilor care trebuie incluse în raportul de mediu, precum și în proiectul de plan/program și raportul de mediu care îl însoțește; sau autoritățile însărcinate în mod expres cu desfășurarea procedurii SEA.</p>
<p><i>Are loc consultarea publicului/a altor autorități?</i></p>	<p>Consultarea obligatorie a publicului larg se efectuează înainte de autorizarea planului de proiect</p> <p>Statele membre se asigură că membrii publicului interesat, în special ONG-urile de mediu, pot participa din timp și efectiv, încă din etapa de examinare, la o procedură de autorizare în urma unei evaluări adecvate. Acest lucru presupune, în special, posibilitatea de a prezenta orice observații, informații, analize sau avize care sunt considerate relevante pentru activitatea propusă.</p>	<p>Consultarea obligatorie se efectuează înainte de adoptarea propunerii de proiect de dezvoltare.</p> <p>Statele membre iau măsurile necesare pentru a se asigura că autoritățile care ar putea fi vizate de proiect (inclusiv autoritățile de mediu, autoritățile locale și regionale) au ocazia de a-și exprima opinia privind cererea de autorizare a proiectului de dezvoltare. Același lucru este valabil pentru consultarea publicului interesat.</p> <p>În cazul în care ar putea exista efecte semnificative asupra mediului în alt stat membru, trebuie să se consulte atât autoritățile relevante, cât și publicul din statul membru respectiv.</p>	<p>Consultarea obligatorie se realizează înainte de adoptarea planului sau a programului.</p> <p>Statele membre consultă autoritățile care, datorită responsabilităților lor specifice în materie de mediu, pot fi interesate de efectele asupra mediului ale punerii în aplicare a unui plan/program. Ar trebui să fie consultat publicul, inclusiv publicul afectat sau care ar putea fi afectat sau care este interesat de procesul decizional, inclusiv ONG-urile.</p> <p>Autorităților și publicului li se oferă din timp ocazia efectivă să își exprime opiniile asupra proiectului de plan sau program, precum și asupra raportului de mediu care îl însoțește, într-un interval de timp adecvat, înainte de adoptarea planului sau programului sau de înaintarea acestuia pentru procedura legislativă.</p> <p>În cazul în care ar putea exista efecte semnificative asupra mediului în alt stat membru, trebuie să se consulte atât autoritățile relevante, cât și publicul din statul membru respectiv.</p>

<p><i>Ce grad de obligativitate au rezultatele evaluării?</i></p>	<p>Sunt obligatorii.</p> <p>Autoritățile competente pot autoriza planul sau proiectul numai după ce au constatat că acesta nu va afecta negativ integritatea sitului.</p>	<p>Rezultatele consultărilor și informațiile colectate ca parte a EIA trebuie luate în considerare în mod corespunzător în procedura de autorizare a proiectului de dezvoltare.</p> <p>Decizia de acordare a autorizării proiectului de dezvoltare include cel puțin concluzia motivată (și anume, decizia EIA) și orice condiții de mediu anexate la decizie.</p>	<p>Raportul de mediu și opiniile exprimate trebuie luate în considerare pe parcursul elaborării planului sau programului și înainte ca acesta să fie adoptat sau supus procedurii legislative</p>
---	--	---	--

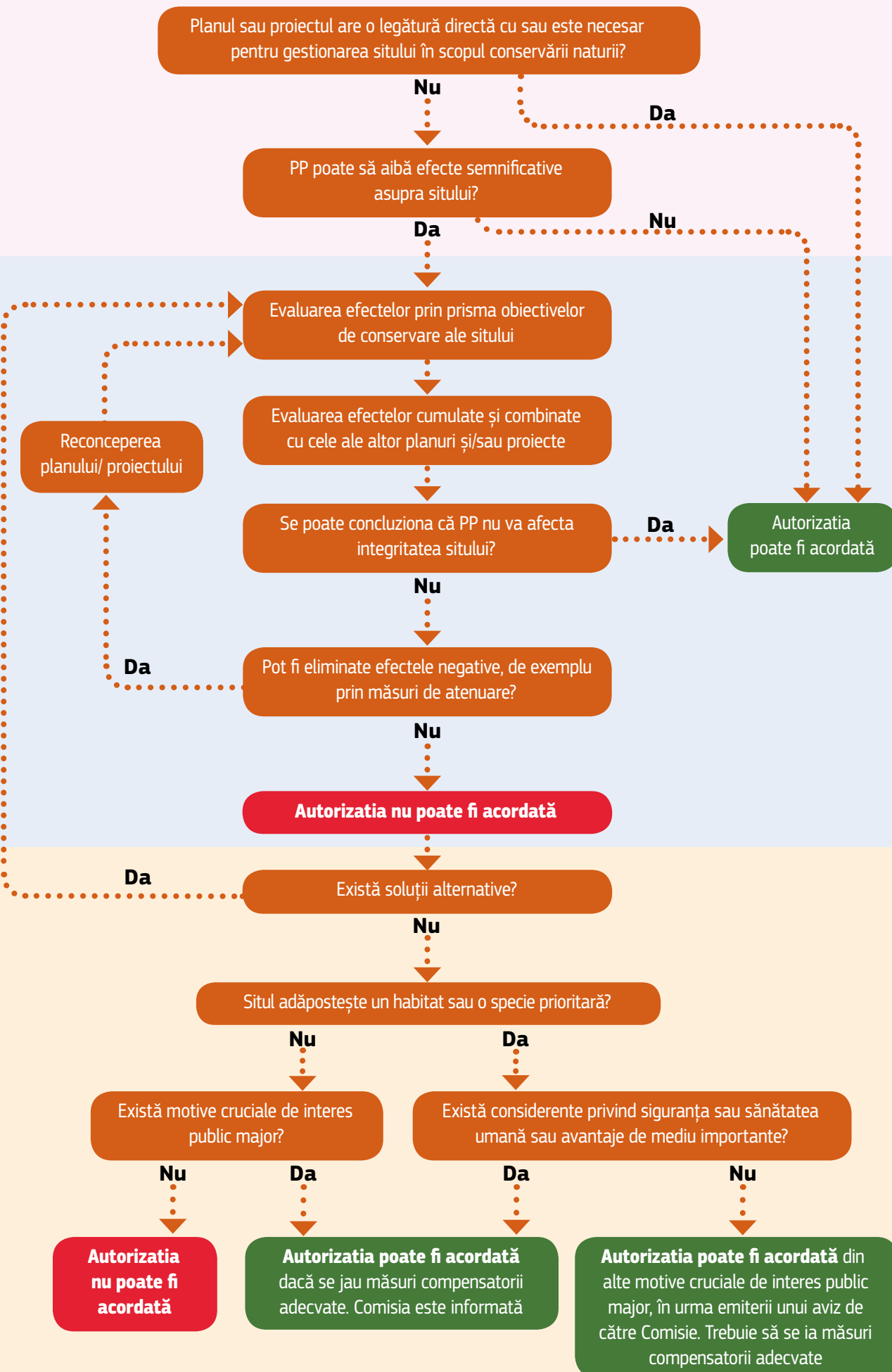
ANEXA II

Examinarea planurilor și proiectelor care afectează siturile Natura 2000 sites

Examinare

Evaluare corespunzătoare

Derogare – articolul 6 alineatul (4)

ANEXA III**Formular pentru transmiterea de informații către Comisia Europeană
în conformitate cu articolul 6 alineatul (4)**

Stat membru:

Data:

**Informații transmise Comisiei Europene
în conformitate cu articolul 6 din Directiva Habitate
(92/43/CEE)**

Documente trimise pentru:

 informare aviz

[articolul 6 alineatul (4) primul paragraf]

[articolul 6 alineatul (4) al doilea paragraf]

Autoritatea națională competentă:

Adresă:

Persoana de contact:

Tel., fax, e-mail:

Conține notificarea informații sensibile? Dacă da, vă rugăm să le precizați și să le justificați.

1. PLAN SAU PROIECT

Denumirea planului/proiectului:

Promovat de:

Rezumatul planului sau proiectului care are efecte asupra sitului:

Descrierea și localizarea elementelor și acțiunilor aferente proiectului care au efecte potențiale și identificarea zonelor afectate (a se include hărți):

2. EVALUAREA EFECTELOR NEGATIVE⁶⁷

Denumirea și codul de sitului/siturilor Natura 2000 afectate:

Acest sit este:

- APS în temeiul Directivei Păsări SIC/ASC în temeiul Directivei Habitate
 găzduiește un habitat prioritar/o specie prioritară
 sunt afectate habitate/specii prioritare

Obiectivele de conservare a sitului și elementele-cheie care contribuie la integritatea sitului:

Habitatele și speciile care vor fi afectate în mod negativ (de exemplu, a se indica reprezentativitatea lor, dacă este cazul, stadiul lor de conservare în conformitate cu articolul 17 la nivel național și biogeografic și gradul de izolare, rolurile și funcțiile acestora în cadrul sitului în cauză).

Importanța sitului pentru habitatele și speciile care vor fi afectate (de exemplu, a se explica rolul sitului în cadrul regiunii naționale și biogeografice, precum și pentru coerența rețelei Natura 2000).

Descrierea efectelor negative preconizate (pierdere, deteriorare, perturbare, efecte directe și indirecte etc.); amploarea efectelor (suprafața habitatului și numărul de specii sau zonele de producere afectate de proiect); importanța și amploarea (de exemplu, având în vedere zona sau populația afectată în raport cu suprafața și populația totală de pe teritoriul sitului și, eventual, din țară) și localizarea (a se include hărți).

Efectele cumulative potențiale și alte efecte care ar putea apărea în urma acțiunii combinate a planului sau proiectului în curs de evaluare și a altor planuri sau proiecte.

Măsuri de atenuare incluse în proiect (a se indica modul în care acestea vor fi aplicate și modul în care acestea vor evita sau reduce efectele negative asupra sitului).

⁶⁷ N.B.: Atenția trebuie să se axeze pe eventualele efecte negative asupra habitatelor și speciilor pentru care a fost propus situl pentru rețeaua Natura 2000. A se include toate informațiile care pot fi relevante pentru fiecare caz, în funcție de efectele identificate pentru speciile și habitatele afectate.

3. SOLUȚII ALTERNATIVE

Identificarea și descrierea posibilelor soluții alternative, inclusiv opțiunea zero (a se indica modul în care acestea au fost identificate, procedura, metodele)

Evaluarea alternativelor luate în considerare și justificarea alternativei alese (motivele pentru care autoritățile naționale competente au ajuns la concluzia că nu există soluții alternative)

4. MOTIVE CRUCIALE DE INTERES PUBLIC MAJOR

Motive pentru realizarea acestui plan sau proiect, în pofida efectelor sale negative

- Motive cruciale de interes public major, inclusiv din rațiuni de ordin social sau economic (în absența habitatelor/speciilor prioritare)
- sănătate umană
- siguranță publică
- consecințe benefice de importanță majoră pentru mediut
- alte motive cruciale de interes public major

Descrierea și justificarea motivelor și de ce acestea sunt cruciale⁶⁸:

⁶⁸ Poate fi necesar un nivel diferit de detaliere, în funcție de faptul dacă notificarea este prezentată spre informare sau în vederea emiterii unui aviz.

5. MĂSURILE COMPENSATORII⁶⁹

Obiective, caracteristici-țintă (habitate și specii) și procese/funcții ecologice de compensat (motive, de ce aceste măsuri sunt adecvate pentru a compensa efectele negative)

Amploarea măsurilor compensatorii (suprafețe, numărul de indivizi)

Identificarea și localizarea zonelor de compensare (a se include hărți)

Fostul statut și condițiile în zonele de compensare (habitatele existente și statutul acestora, tipul de teren, utilizările existente ale terenurilor etc.)

Rezultate preconizate și explicația modului în care măsurile propuse vor compensa efectele negative asupra integrității sitului și vor permite conservarea coerenței rețelei Natura 2000

Calendar pentru punerea în aplicare a măsurilor compensatorii (inclusiv aplicarea pe termen lung), indicând data la care vor fi obținute rezultatele estimate.

Metode și tehnici propuse pentru punerea în aplicare a măsurilor compensatorii, evaluarea fezabilității acestora și posibila lor eficacitate

Costurile și finanțarea măsurilor compensatorii propuse

Responsabilitățile pentru punerea în aplicare a măsurilor compensatorii

Monitorizarea măsurilor compensatorii, în cazul în care sunt avute în vedere (de exemplu, în cazul în care există incertitudini cu privire la eficacitatea măsurilor), evaluarea rezultatelor și acțiunile ulterioare

⁶⁹ Poate fi necesar un nivel diferit de detaliere, în funcție de faptul dacă notificarea este prezentată spre informare sau în vederea emiterii unui aviz.

Oficiul pentru Publicații
al Uniunii Europene